

MASTEROPPGAVE

Emnekode: ECO5005

Navn: Hanne Elena Bjerke

Hvordan ivaretok IASB brukernes
meninger under høringsprosessen av IFRS
16?

Dato: 02.12.2020

Totalt antall sider: 115

Abstract

The purpose of this thesis is to study the consultation process of IFRS 16 - the standard for leases, and how the opinions of accounting users were taken into account during this process. This standard is highly relevant in today's society as this is a growing source of funding. The consultation process has been characterized by criticism on the basis of disagreement among users about the standard, and that it has been characterized by the IASB and the IFRS Foundation's legitimacy in standard setting processes.

This thesis will be answered with three research questions that will be used to conclude on the thesis' problem. These deal with which users were the target group for the standard, the legitimacy of the standard setting process and which qualities of the accounts were the most important.

The thesis method is based on social constructivism as we want to study how the users were taken care of. The empirical evidence used in this thesis is based on consultation responses and the consultation proposals related to IFRS 16, where we will perform a content analysis of these documents. We will analyze this against the theoretical basis of the thesis.

The result of the analysis indicates that the opinions of accounting users have little significance in such a process. Our findings indicate that the IASB's primary users have very little influence in this process, and that the primary users were not the target group of the standard. Furthermore, our findings indicate that the legitimacy of the standard process is questionable and unclear, and that there may be other factors that govern such a process. In addition, it was found that the standard's most important quality requirements were the secondary quality requirements, comprehensibility and timeliness.

The findings of this thesis can contribute to strengthening existing research on the legitimacy and importance of accounting users in standard setting processes, as well as form a basis for further research.

Forord

Denne oppgaven markerer slutten av min toårige mastergrad i regnskap og revisjon på Handelshøgskolen Nord, ved Nord Universitet i Bodø. Denne prosessen har vært svært lærerik, og den har vært preget av både opp- og nedturer.

Jeg ønsker å rette en stor takk til mine to veiledere, Anatoli Bourmistrov og John Erik Rønning for god hjelp under denne prosessen. Deres oppmuntring, faglige kunnskap og gode tilbakemeldinger har jeg satt meget stor pris på.

Videre ønsker jeg å takke familie, venner og medstudenter for oppmuntring og støtte gjennom denne krevende prosessen. Jeg ønsker også å takke min informant for hans bidrag.

Avslutningsvis ønsker jeg å takke Handelshøgskolen Nord og mine medstudenter for to minnerike år i Bodø.

Trondheim, 02.12.2020

Hanne Elena Bjerke

Sammendrag

Formålet med denne oppgaven er å studere høringsprosessen av IFRS 16 – standarden for leieavtaler, og hvordan regnskapsbrukernes meninger ble ivaretatt under denne prosessen. Denne standarden er høyst relevant i dagens samfunn da dette er en finansieringskilde som er i vekst. Høringsprosessen har vært preget av kritikk på bakgrunn av uenighet blant brukere om standarden, samt at det har vært preget av IASB og IFRS Stiftelsens legitimitet i standardsettingsprosesser.

Denne oppgaven vil besvares med tre forskningsspørsmål som vil benyttes for å konkludere på oppgavens problemstilling. Disse omhandler hvilke brukere som var målgruppen for standarden, standardsettingsprosessens legitimitet og hvilke kvaliteter ved regnskapet som var de viktigste.

Oppgavens metode er basert på sosial konstruktivisme da vi ønsker å studere hvordan brukerne ble ivaretatt. Empirien som er benyttet i denne oppgaven baserer seg på høringsvar og høringsforslagene som har tilknytning til IFRS 16, hvor vi vil utføre en innholdsanalyse av disse dokumentene. Dette vil vi analysert opp mot oppgavens teoretiske grunnlag.

Resultatet av analysen indikerer at regnskapsbrukernes meninger har liten betydning i en slik prosess. Våre funn tyder på at IASBs primærbrukere har svært liten innflytelse i denne prosessen, samt at primærbrukerne ikke var standardens målgruppe. Videre indikerer våre funn at standardprosessens legitimitet er tvilsom og uklar, samt at det kan være andre faktorer som styrer en slik prosess. I tillegg ble det gjort funn av at standardens viktigste kvalitetskrav var de sekundære kvalitetskravene, forståelighet og aktualitet.

Denne oppgavens funn kan bidra til å styrke forskning som foreligger om legitimitet og regnskapsbrukernes betydning i standardsettingsprosesser, samt danne et grunnlag for videre forskning.

Innholdsfortegnelse

Abstract	I
Forord	II
Sammendrag	III
Innholdsfortegnelse	IV
Figuroversikt	VI
Tabelloversikt	VII
Forkortelser	VIII
1.0 Innledning	1
1.1 Aktualisering av tema	1
1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål	2
1.3 Oppgavens avgrensning	3
1.4 Oppgavens struktur	3
<i>Skriv inn kapittel tittel (nivå 3)</i>	<i>3</i>
2.0 Teoretisk tilnærming	5
2.1 Interessentteori og regnskapsbrukeren	5
2.1.1 REGNSKAPSBRUKEREN	8
2.2 Legitimitetsteori og politikk i standardsettingen	9
2.2.1 LEGITIMITETSTEORI	9
2.2.2 POLITIKK I STANDARDSETTING	11
2.2.3 REGNSKAPSBRUKERNE OG STANDARDSETTING	14
2.3 Regnskapets egenskaper	18
2.3.1 KVALITETER VED REGNSKAPET	18
2.3.2 BRUKERPERSPEKTIVET I REGNSKAPSRAPPORTERINGEN	19
2.3.3 PRINSIPAL-AGENT-TEORIEN	20
2.4 Oppsummering av teoretisk tilnærming	21
3.0 Metodisk tilnærming	22
3.1 En filosofisk tilnærming til forskningsprosessen	22
3.2 Litteratursøk	23
3.3 Kvalitativ metode	24
3.4 Sekundærdata	24
3.5 Innholdsanalyse	25
3.5.1 Høringsforslag	25
3.5.2 Høringssvar – kategorisering av brukergrupper	26
3.5.3 Utvalg av høringssvar	27
3.5.4 Koding av høringssvar	29
3.6. Intervju	30
3.7 Vurdering av metode	30
3.7.1 Pålitelighet	31
3.7.2 Troverdighet	31
3.7.3 Overførbarhet	32
3.7.4 Bekreftbarhet	32
3.8 Oppsummering	32
4.0 Institusjonsteori	33
4.1 IFRS Stiftelsen og IASB	33

4.1.1 IFRS.....	34
4.1.2 Det konseptuelle rammeverket.....	35
4.2 Hva er en leieavtale?.....	36
4.3 Bakgrunn for ny regnskapsstandard om leieavtaler.....	37
4.3.1 Vurdering om igangsettelse av standard.....	39
4.4 IFRS 16.....	41
4.4.1 Balanseorientert rammeverk.....	42
4.4.2 Regnskapsmessig forskjell – IAS 17 og IFRS 16.....	43
4.4.3 Effekten av IFRS 16.....	44
4.4.4 Notekrav og presentasjon av leieavtaler i regnskapet.....	44
4.5 Oppsummering.....	45
5.0 Empirisk tilnærming.....	45
5.1 Høringsforslag 2009.....	46
5.1.1 HØRINGSSVAR 2009.....	47
5.2 Høringsforslag 2010.....	54
5.2.1 HØRINGSSVAR 2010.....	56
5.3 Høringsforslag 2013.....	63
5.3.1 HØRINGSSVAR 2013.....	65
5.4 Intervju.....	75
5.5 Oppsummering av empiri.....	76
6.0 Analyse.....	78
6.1 IASBs primærbrukere er en myte.....	78
6.2 Hvor legitim var standardsettingsprosessen av IFRS 16?.....	83
6.3 Hvilke kvaliteter ved regnskapet var de(t) viktigste?.....	86
6.3.1 Kvalitet kontra kostnad.....	89
7.0 Konklusjon.....	91
7.1 Hvilke regnskapsbrukere var målgruppen for IFRS 16?.....	91
7.2 Hvor legitim var standardsettingsprosessen av IFRS 16?.....	91
7.3 Hvilke kvaliteter ved regnskapet var de(t) viktigste?.....	92
7.4 Konklusjon.....	93
7.5 Oppgavens begrensninger.....	93
7.6 Forslag til videre forskning.....	94
Litteraturliste.....	95
Vedlegg.....	106

Figuroversikt

Figur 1: Illustrasjon av oppgavens tematikk. Kilde: egenkomponert.....	3
Figur 2: Contrasting Models of the Corporation: The Stakeholder Model. Kilde: Donaldson & Preston (1995) ...	6
Figur 3: Illustrasjon av interessentteorien i et standardsetterperspektiv. Kilde: Donaldson & Preston (1995).....	7
Figur 4: Finansielle bidrag fra 2017-2019. Kilde: IFRS Foundation (2017, 2018, 2019).....	13
Figur 5: Illustrasjon av teori. Kilde: egenkomponert.	22
Figur 6: Illustrasjon av kapitlets struktur. Kilde: egenkomponert.....	33
Figur 7: Det konseptuelle hierarkiet. Kilde: Kvifte & Johnsen, (2008).	36
Figur 8: Regnskapsmessig forskjell IAS 17 og IFRS 16. Kilde: IFRS Foundation, (2016b).....	43
Figur 9: Overgangseffekt fra IAS 17 til IFRS 16. Kilde: Norwegian Air Shuttle ASA,(2019).....	44
Figur 10: Illustrasjon av struktur i kapittel 5. Kilde: egenkomponert.	45
Figur 11: Andel respondenter i de ulike brukerkategoriene. Kilde: IASB, (2009c).....	47
Figur 12: Geografisk spredning blant respondenter. Kilde: IASB, (2009c).....	48
Figur 13: Grad av enighet i høringssvar fra 2009. Kilde: egenkomponert.....	54
Figur 14: Andel respondenter i de ulike brukergruppene. Kilde: IFRS Foundation, (2011).....	56
Figur 15: Geografisk fordeling av respondenter. Kilde IFRS Foundation, (2011).	57
Figur 16: Grad av enighet i høringssvar fra 2010. Kilde: egenkomponert.....	63
Figur 17: Andel innsendte brev fra de respektive bransjene i forbindelse med høringsutkast i 2013. Kilde: IFRS Foundation, (2013a).....	65
Figur 18: Andel land blant de innsendte brevene i forbindelse med høringsutkastet 2013. Kilde: IFRS Foundation, (2013a).....	65
Figur 19: Grad av enighet i høringssvar fra 2013. Kilde: egenkomponert.....	74
Figur 20: Oppsummering høringssvar. Kilde: egenkomponert.	77
Figur 21: Illustrasjon av hvorvidt de ulike brukergruppene hadde innflytelse gjennom sine høringssvar. Kilde: egenkomponert.	80
Figur 22: Illustrasjon av kvalitetskravets rolle i IFRS 16. Kilde: egenkomponert og inspirert av Maslows Behovspyramide (snl.no, 1943).....	89

Tabelloversikt

TABELL 1: OVERSIKT OVER TOTALT ANTALL RESPONDENTER PÅ HØRINGSUTTALELSER. KILDE: IFRS FOUNDATION (2009, 2010, 2013).....	17
TABELL 2: DATAREDUKSJON. KILDE: IFRS FOUNDATION (2009, 2010 & 2013).	25
TABELL 3: DATAREDUKSJON AV HØRINGSSVAR. KILDE: EGENKOMPONERT.....	28
TABELL 4: UNDERVURDERTE LEIEAVTALER PÅ VERDENSBASIS. KILDE: IFRS FOUNDATION, (2016B)	41
TABELL 5: RESPONDENTENE SOM ER INNSAMLET. KILDE: IFRS FOUNDATION, (2009A).	49
TABELL 6: RESPONDENTER I KATEGORIEN AKADEMIKERE. KILDE: IFRS FOUNDATION, (2009A).	52
TABELL 7: RESPONDENTER FRA INVESTERINGSSELSKAPER. KILDE: IFRS FOUNDATION, (2009A).	50
TABELL 8: RESPONDENTER I KATEGORIEN ANALYTIKERE OG ANALYTIKERORGANISASJONER. KILDE: IFRS FOUNDATION, (2009A).	51
TABELL 9: HØRINGSSVAR FRA PRIVATE BRUKERE I 2010. KILDE: IFRS FOUNDATION, (2010D).	57
TABELL 10: HØRINGSSVAR FRA AKADEMIKERE I 2010. KILDE: IFRS FOUNDATION, (2010D).	61
TABELL 11: HØRINGSSVAR FRA INVESTORER OG INVESTERINGSSELSKAP I 2010. KILDE: IFRS FOUNDATION, (2010D).	59
TABELL 12: HØRINGSSVAR FRA REGNSKAPSFØRER OG REVISOR 2010. KILDE: IFRS FOUNDATION, (2010D). ..	61
TABELL 13: HØRINGSSVAR FRA ENKELTBUKERE I 2013. KILDE: IFRS FOUNDATION, (2013C).	66
TABELL 14: HØRINGSSVAR FRA INVESTORER OG INVESTERINGSORGANISASJONER I 2013. IFRS FOUNDATION, (2013C).	68
TABELL 15: HØRINGSSVAR FRA ANALYTIKERE OG ANALYTIKERORGANISASJONER IFRS FOUNDATION, (2013C).	70
TABELL 16: HØRINGSSVAR FRA AKADEMIKERE I 2013. IFRS FOUNDATION, (2013C).	72
TABELL 17: HØRINGSSVAR FRA REGNSKAPSFØRERE OG REVISORER I 2013. IFRS FOUNDATION, (2013C).	73

Forkortelser

CF – Det konseptuelle rammeverket

CIG – Coalition and Influencing Group

CL – Høringssvar

FASB – Financial Accounting Standards Board (Standardsetter I USA)

IAS – International Accounting Standards (Forgjengeren til IFRS)

IASB – International Accounting Standards Board (Internasjonal standardsetter)

IASC – International Accounting Standards Committee (Forgjengeren til IASB)

IFRS – International Financial Reporting Standards (Internasjonale regnskapsstandarder)

IFRS 16 – International Financial Reporting Standards om leieavtaler

1.0 Innledning

I dette kapittelet vil jeg begrunne valg av oppgave og hvorfor dette temaet er aktuelt i dag. Videre vil jeg presentere problemstillingen og de avgrensningene som ligger i problemstillingen. Avslutningsvis vil oppgavens struktur bli forklart.

1.1 Aktualisering av tema

Den økende graden av internasjonal handel og kapitalflyt på tvers av landegrenser øker behovet for et felles sett med internasjonale regnskapsstandarder for regnskapsbrukere og verden forøvrig. Det er derfor viktig at disse regnskapsstandardene bidrar til økt refleksjon av de økonomiske virkelighetene i selskaper både for sammenligningsgrunnlag og beslutningsformål.

Denne oppgaven vil ta for seg høringsprosessen til de internasjonale regnskapsstandardene International Financial Reporting Standards (IFRS) som utarbeides av International Accounting Standards Board (IASB). I løpet av flere tiår har prosessen med utarbeidelser av nye regnskapsstandarder vært et diskusjonstema i form av kritikk til de metodene og begrunnelsene som ligger til grunn. Det har derfor blant annet blitt argumentert med at rettferdiggjøring av beslutninger og valg, burde tas i åpne debatter (Johnson & Solomons, 1984, referert i Bamber & McMeekin, 2015, s. 60). Det fremkommer også av tidligere forskning at nye regnskapsstandarder ofte begrunnes med brukernes behov og interesser, men denne rettferdigjøringen er sjeldent koblet til bevis som underbygger slike påstander (Young, 2006, s. 580).

I forskningsartikler skrives det mye om perspektiver fra organisasjonenes side (Durocher, 2009). Dette ved at vi får en innsikt i den finansielle stillingen i organisasjoner fra *deres* perspektiv. Det eksisterer derimot svært lite forskning på *brukerperspektivet* i regnskapsrapporteringen og hva som er viktig for regnskapsbrukerne (Durocher, 2009). Det meste av forskningen er normativ hvor det på generelt grunnlag omhandler hvordan det burde være. Dette understøttes av Durocher, Fortin, Allini og Zagaria (2019; 2009) om at det er gjort få undersøkelser på brukerperspektivet i standardsetting og brukernes involvering. Mye av grunnen til dette i følge Durocher (2009), er at det har blitt unnlatt å kontakte brukerne. Det har dog blitt gjort forsøk på å identifisere brukernes informasjonsbehov, men på generelt grunnlag, noe som ikke har fanget opp brukernes subjektive meninger om deres informasjonsbehov (Belzile, Fortin & Viger, 2006; Maines & McDaniel, 2000, referert i

Durocher, 2009).

I denne oppgaven vil vi benytte oss av en av de nyeste standardene, IFRS 16 som omhandler leieavtaler for å undersøke kritikken i den internasjonale standardsettingsprosessen. Dette er en industri som har hatt en kraftig vekst siden 1970-tallet, og som blir mer vanlig som finansieringskilde for selskaper (McGregor, 1996). I løpet av en ti-års periode, fra henholdsvis 2008 til 2018, økte graden av leieavtaler som finansieringskilde med 56,9% (White Clarke Group, 2020).

Bakgrunnen for standarden var at den tidligere standarden, IAS 17, var svært preget av subjektive vurderinger hvorvidt en eiendel skulle balanseføres eller ikke. Dette medførte usikkerhet blant regnskapsbrukere hvorvidt et selskaps forpliktelser ble gjenspeilet i balansen. IFRS 16 har til tross for dette høstet mye kritikk. Dette på grunnlag av at regnskapsbrukere mente den ville bli mer kompleks og vanskeligere å forstå, i forhold til den tidligere regnskapsstandarden om leieavtaler, IAS 17. Kritikken til standarden har også sitt fotfeste i IASB og IFRS Stiftelsens legitimering av denne utarbeidelsen som flere regnskapsbrukere anså som unødvendig, og at den ikke ville oppnå formålet om en mer dekkende fremstilling av regnskapet som var noe av argumentene for denne utarbeidelsen. Denne kritikken har også omhandlet usikkerhet om *hvem* denne regnskapsstandarden er utformet for.

Vi ønsker derfor å ta for oss hvordan brukerne og om deres interesser ble ivaretatt under prosessen av IFRS 16. I dette søker vi å finne ut om det er hold i kritikken mot IASB og IFRS Stiftelsen som utarbeider disse standardene. I det neste delkapitlet vil oppgavens problemstilling og forskningsspørsmål presenteres.

1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål

I lys av aktualiseringen av temaet vi ønsker å belyse, lyder problemstillingen som følger:

«Hvordan ivaretok IASB brukernes meninger under høringsprosessen av IFRS 16?»

For å kunne besvare denne problemstillingen, vil det i lys av aktualiteten av dette temaet fokuseres på tre tema i denne oppgaven:

*Figur 1: Illustrasjon av oppgavens tematikk i sammenheng med oppgavens problemstilling.
Kilde: egenkomponert.*

Disse temaene leder oss til oppgavens tre forskningsspørsmål:

- Forskningsspørsmål 1: *Hvilke regnskapsbrukere var målgruppen for IFRS 16?*
- Forskningsspørsmål 2: *Hvor legitim var standardsettingsprosessen av IFRS 16?*
- Forskningsspørsmål 3: *Hvilke kvaliteter ved regnskapet var de(t) viktigste?*

I det første forskningsspørsmålet vil vi benytte oss av teori om regnskapets interesser for å forsøke å finne ut om noen brukere har hatt større innflytelse på resultatet av standarden enn andre. Vi vil derfor benytte oss av høringsvar som er benyttet som empiri i denne oppgaven for å se om vi finner noen sammenhenger.

Forskingsspørsmål to omhandler standardsettingsprosessen til IASB og dens legitimitet. Vi vil i dette forskningsspørsmålet foreta en analyse hvorvidt standardsettingsprosessen var legitim, og hva som kan påvirke en slik prosess.

I det tredje forskningsspørsmålet vil vi foreta en analyse av vårt empiriske grunnlag om hvilke kvalitetskrav som har skilt seg ut i forbindelse med IFRS 16, og om dette samsvarer med IASBs grunnlag for utarbeidelse av standarden.

1.3 Oppgavens avgrensning

Denne oppgaven omhandler brukernes meninger. I denne oppgavens betydning er dette primært investorer, enkeltbrukere (brukere som ikke klassifiserer seg selv som en profesjonell bruker, eller brukere som uttaler på vegne av sine personlige synspunkt) og analytikere. I empirien vil det likevel fremkomme høringssvar fra regnskapsførere, revisorer og akademikere hvor det fremkommer brukerhensyn, men også for å nyansere problemstillingen. Vi vil gå nærmere inn på dette i vår metodiske tilnærming.

1.4 Oppgavens struktur

Kapittel 1 består av en redegjørelse for tema og hvorfor dette er viktig å belyse gjennom en slik oppgave. Videre er oppgavens problemstilling med tilhørende forskningsspørsmål gjort rede for, samt avgrensninger ved oppgaven.

Kapittel 2 omhandler vår teoretiske tilnærming for oppgavens problemstilling. Dette kapitlet inneholder teori og forskning om regnskapsbrukere og standardsetting, som er grunnlaget for videre analyse i oppgaven.

I kapittel 3 vil den metodiske tilnærmingen bli gjennomgått. Dette kapitlet redegjør for de valg som er tatt med tanke på hvordan empirien er bygd opp samt begrunnelse for dette, og hvordan datamaterialet har blitt innsamlet og prosessert.

Kapittel 4 er en presentasjon av vår institusjonsteori. Dette kapitlet inneholder en presentasjon av IFRS Stiftelsen og formålet med internasjonale regnskapsstandarder, IASB og hva IFRS 16 innebærer.

Kapittel 5 er en presentasjon av oppgavens empiriske grunnlag. Dette inneholder sammendrag av tre høringsforslag med utvalgte høringssvar fra disse høringene. Presentasjonen av disse foregår i kategorier, som det vil redegjøres for i kapittel 3. I tillegg til vår primære empiri, vil vi presentere funn fra vårt intervju som vil benyttes som støttende empiri i vår analyse.

I kapittel 6 vil vi foreta vår analyse basert på våre definerte forskningsspørsmål i kapittel 1.2. Analysen vil benytte vårt teoretiske grunnlag i kapittel 2 som videre settes i sammenheng med vår empiri fra kapittel 4 og 5.

Kapittel 7 vil presentere konklusjonen som fremgår av kapittel 6 i søket etter svar på vår problemstilling. Avslutningsvis vil vi foreta en drøftelse av svakheter ved oppgaven, samt forslag til videre forskning.

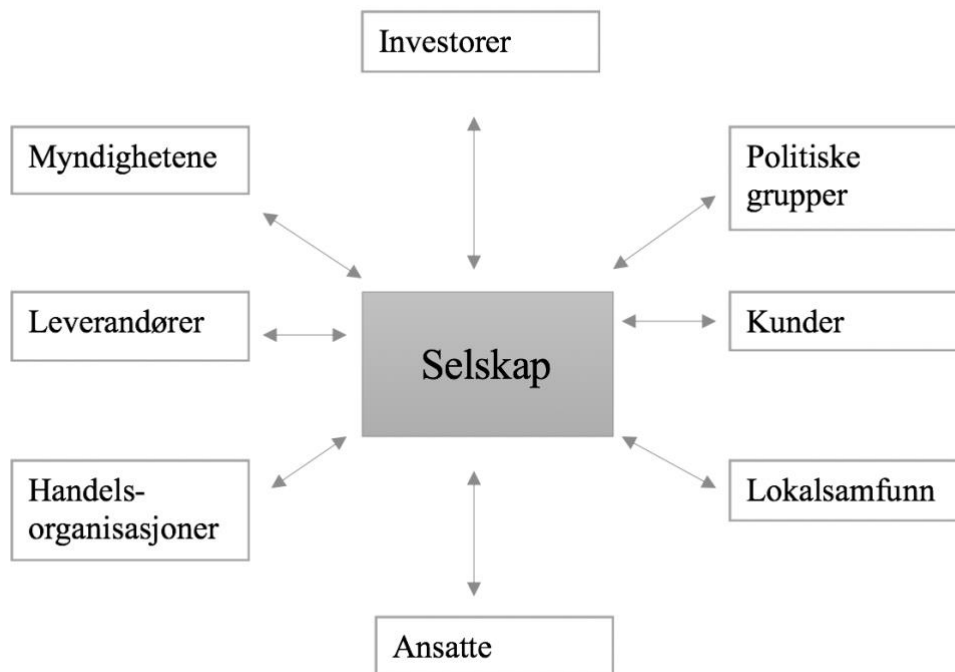
2.0 Teoretisk tilnærming

Dette kapitlet tar for seg oppgavens teoretiske grunnlag. Det teoretiske grunnlag er inndelt i tre kapitler relatert til de underliggende forskningsspørsmålene i oppgaven – interessentteori, legitimitetsteori og kvalitetskrav i regnskapet. I disse kapitlene vil vi også se nærmere på tidligere forskning som relaterer seg til hvert tema. I det videre vil vi begynne med første tema, som er interessentteorien.

2.1 Interessentteori og regnskapsbrukeren

Interessentteorien dreier seg om personer eller grupper som har en særlig interesse for en organisasjons aktiviteter (Donaldson & Preston, 1995, s. 67). Ifølge Freeman (2010) er det derfor særlig viktig å dekke gruppene av interessenter. Dette er på grunn av at interessentene i en organisasjon kan bli påvirket av valgene organisasjonen tar eller interessentene kan påvirke ved å motsette seg beslutninger som organisasjonen ytrer. Interessentteorien ble først introdusert av Freeman i 1984 (Wang, 2010). Freeman mente at det var essensielt å ha et godt forhold til eksterne interessenter utenfor organisasjonen (Wang, 2010; Freeman, 1984). Dette er for å skape tillit til interessentene og for å opprettholde et godt omdømme i sine omgivelser (Freeman, 2010). Det er derfor viktig for organisasjoner å ikke utelukke vesentlige brukergrupper når det har en innvirkning på disse (Freeman, 2010).

Nedenfor er det en modell om interessentteorien av Donaldson og Preston (1995) som er illustrert.

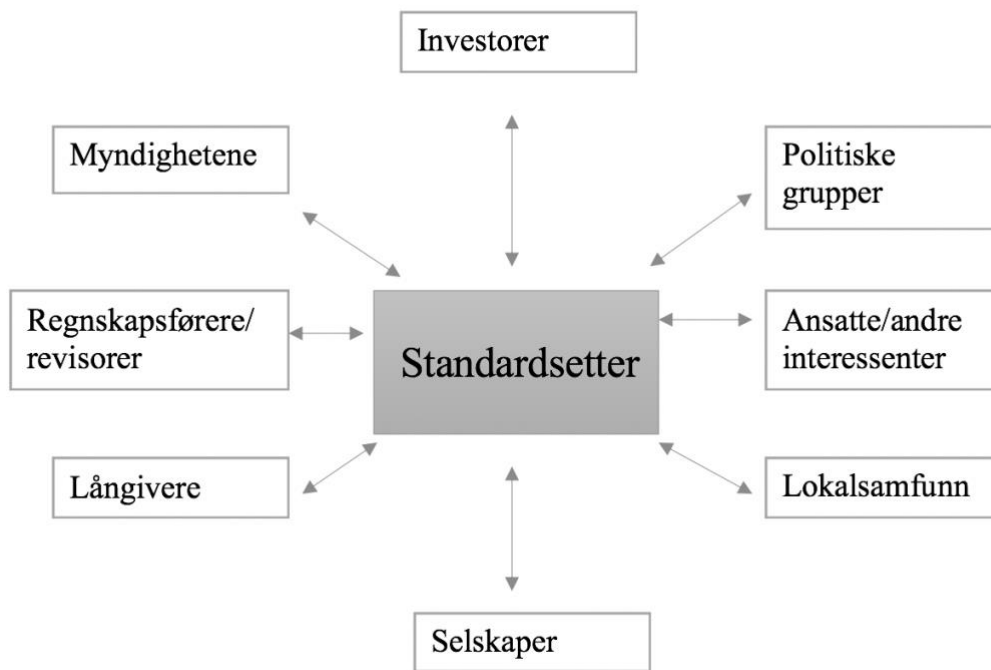

Figur 2: *Contrasting Models of the Corporation: The Stakeholder Model*. Kilde: Donaldson & Preston (1995, s. 69).

Denne figuren illustrerer hvordan interessentteorien fungerer. Det er individuelt hva interessentene er opptatt av. Dette kan være ansatte som har en egeninteresse med tanke på at selskapet er likvide slik at de får utbetalt lønn, investorer som har en særinteresse ettersom de har investert midler i selskapet og ønsker å få utbetalt utbytte. Og myndighetene som ønsker å motta inntekter i form av skatter og avgifter, lokalsamfunn og politiske grupper som ønsker at mennesker skal sysselsettes og skape verdier i samfunnet. Men det er også av interesse for selskapene selv at omgivelsene rundt samhandler med selskapet. Selskaper har også en interesse av at investorer ønsker å investere kapital inn i selskapet og at de ansatte ønsker å investere sin arbeidskraft for å oppfylle selskapets formål.

Interessentteorien kan benyttes for å relatere til problemstillingen i denne oppgaven. I henhold til figur 1 kan vi bytte ut «Bedrift» med «Standardsetter», og beholde de eksterne faktorene som ligger rundt figuren. Når det kommer nye regnskapsstandarder eller endringer på eksisterende standarder, vil det være individuelt hva de enkelte brukergruppene mener om dette. Dersom resultatet av en regnskapsstandard er en forenkling av tidligere standard eller er ny i form av at eksterne brukergrupper som investorer, analytikere og långivere får bedre informasjon, kan det for disse interessentene *påvirke* deres beslutninger og som er av *særlig*

interesse for disse. Nedenfor er det en illustrasjon av hvem interessentene *kan* være for en standardsetter.

Figur 3: illustrasjon av interessenteorien i et standardsetter-perspektiv. Kilde: Donaldson & Preston (1995, s. 69).

For standardsetteren er det deres ansvar å oppfylle deres formål som organisasjon som er å utforme regnskapsstandarder etter gjeldende retningslinjer innad i organisasjonen. Og som tidligere nevnt, burde man ifølge interessenteorien ha et godt forhold til de eksterne interessentene i organisasjonen (Freeman, 1984). Dette er også på grunn av påvirkningskraften som enkelte interessegrupper kan ha som et resultat av sin egeninteresse. Det kan være i form av påvirkning som er urimelig for andre interessenter. Dette kan for eksempel være interessegrupper som ikke ønsker at enkelte forslag ikke skal gå igjennom fordi det ikke gagnar dem, men vil ganne andre, mindre interessenter. Videre i kapittel 2.1.1 vil vi se nærmere på hvem disse interessentene er, og i dette tilfellet vil det være *regnskapsbrukeren*.

2.1.1 Regnskapsbrukeren

Regnskapsbrukeren kan være enhver person eller gruppe uavhengig av yrke. Young (2006) argumenterer at begrepet regnskapsbruker som ofte benyttes i artikler og av standardsettere, er mer en kategori enn enkeltindivider (Young, 2006, s. 580). I forskninger og studier som tas med tanke på eksterne brukere, er det gjerne investorer og analytikere det blir fokusert på (Jonas & Young, 1998, Georgiou 2010; Durocher 2009; Durocher & Gendron 2011; Allini, Aria, Macchioni & Zagaria, 2018). Standardsetteren IASB definerer investorer, långivere og andre kreditorer som sine primærbrukere av regnskapet (CF, 2018. pkt. 1.5).

De ulike brukergruppene av regnskapet har også ulike informasjonsbehov avhengig av deres formål med informasjonen (Jonas & Young, 1998). Når IASB utvikler nye standarder, er deres formål å legge til rette for at flest mulig av primærbrukere skal få dekket sine informasjonsbehov. Regnskapet er derfor, ifølge IFRS, ikke uttømmende på alle områder og vil ikke dekke alles informasjonsbehov (IFRS Foundation, 2016a). Dette bunner også i at brukerne er forskjellige og gjerne benytter seg av ulike beslutningsprosesser og dermed har ulikt behov for informasjon (Jonas & Young, 1998). Dette gjelder for eksempel mikro- og makroforhold i markedet hvor brukerne gjerne må benytte andre kilder for å vurdere hvordan disse faktorene påvirker selskapet (CF, 2018. pkt. 1.6 & 1.8).

Informasjonen som regnskapsbrukere får fra regnskapet er gjerne det som er med på å danne et beslutningsgrunnlag. Det kan dreie seg om beslutninger som å investere i selskap, selge seg ut av et selskap og utlån fra långivere. Dette er kanskje også den eneste tilgangen en har på finansiell informasjon om et selskap. Derfor er det viktig at informasjonen som fremkommer er objektiv og beslutningsnyttig (CF, 2018. pkt. 1.1-1.3). Det er også vesentlig at informasjonen som blir gitt følger en viss standard med påfølgende kvalitet. Dette vil gi regnskapsbrukerne bedre kvalitet på beslutninger og et bedre bilde av de økonomiske realitetene i et selskap (Stenheim, Sundkvist og Opsahl, 2017).

I følge Mellempvik, Monsen og Olson (1988, s. 104) er regnskapets funksjon å redusere usikkerhet, og dermed forbedre kontroll og beslutningstagning. Mellempvik et al. (1988) hevder videre at informasjonen som regnskapet gir vil tolkes ulikt av brukerne og behovet for typer av informasjon vil variere. Det vektlegges at enkeltindividens ulikheter gjør at man har forskjellige preferanser når det kommer til beslutningstagning. På bakgrunn av dette kan for eksempel nye regnskapsregler kunne øke usikkerhet for en bruker og redusere usikkerheten

for en annen (Mellempvik et al., 1988, s.105-106). Videre hevder Mellempvik et al. (1988) at regnskap derfor er en myte ved at regnskapets tiltenkte funksjon er å redusere usikkerhet. Med myter hevder Mellempvik et al., (1988) at regnskap skaper et bilde av oppfatninger og forventinger for brukerne. Bakgrunnen for dette er at det ikke foreligger god nok forskning på at det er en sammenheng mellom regnskap og at det fører til redusert usikkerhet (Mellempvik et al., 1988, s. 108).

2.1.2 Oppsummering – interessenteori og regnskapsbrukeren

I dette delkapitlet har vi sett nærmere på interessenteorien og at en organisasjons interesser både kan påvirke men også bli påvirket av de valg som en organisasjon foretar seg. Det ble også redegjort for hvilke brukergrupper som kan ha en særlig interesse for en standardsetters beslutninger. Videre ble det redegjort for hvem som er IASBs primærbrukere og hvilke brukergrupper som det primært fokuseres på i forskning, som er analytikere og investorer. Videre har vi redegjort for forskning som er foretatt med tanke på regnskapsbrukere og deres behov samt en kort redegjørelse for hvilken funksjon regnskapet har for regnskapsbrukere. Ut fra denne teorien kan man konkludere med at regnskapet søker å tilfredsstillere en bred gruppe av regnskapsbrukere, og som dermed resulterer i at regnskapsstandarder er preget av generalisering. I neste delkapittel går vi nærmere inn på vårt andre tema: legitimitet og politikk i standardsettingen.

2.2 Legitimitetsteori og politikk i standardsettingen

Formålet med å benytte legitimitetsteorien for å besvare problemstillingen i denne oppgaven, er å redegjøre for hva legitimitetsteori er og hvilken sammenheng den har med standardsetting og brukerne av regnskapet. Dette vil vi gjøre ved å se på tidligere forskning som er gjort på dette området før vi ser nærmere på hvordan rolle politikk har i standardsettingen.

2.2.1 Legitimitetsteori

Legitimitetsteorien hevder at organisasjoner forsøker å opptre legitime overfor dens omgivelser (interesser) gjennom sine aktiviteter i organisasjonen. Dette utføres ved å handle innenfor de normene og reglene som er gjeldende i samfunnet (Deegan, 2014, s. 344). Over tid vil disse reglene og normene endre seg, og organisasjoner må derfor tilpasse seg de endringer som vil oppstå med tanke på sine omgivelser.

C. Lindblom definerer legitimitetsteorien slik;

«En tilstand eller status som eksisterer når en virksomhets verdigrunnlag stemmer overens med verdigrunnlaget til det større sosiale systemet som enheten er en del av. Når det eksisterer en forskjell, faktisk eller potensiell mellom de to verdigrunnlagene, er det en trussel for enhetens legitimitet» (Lindblom, 1993 s. 2, referert i Deegan, 2014, s. 344).

I følge Deegan (2014) hevder tilhengere av legitimitetsteorien at legitimitet er en sosial kontrakt som en organisasjon inngår med samfunnet (Deegan, 2014, s. 345). Dette betyr at den sosiale kontrakten er en forventning av omgivelsene(interessentene) til hvordan en organisasjon skal utføre sine oppgaver (Deegan, 2014, s. 345). Dersom dette ikke skjer etter samfunnets forventning, kan organisasjonen bli ilagt sanksjoner i form av begrensninger i dens aktiviteter (Deegan, 2014).

En annen generell, definisjon av legitimitetsteorien kom fra M. Suchman (1995). Den lyder som følger:

«En generalisert oppfattelse eller antakelse om en organisasjons ønskede, riktige eller passende handlinger i et sosialt konstruert system av normer, verdier, oppfatninger og definisjoner» (Ginzel, Kramer & Sutton, 1993; Nielsen & Rao, 1987; Perrow, 1970, referert i Suchman, 1995, s. 574).

Med andre ord kan man si at en organisasjon vil forsøke å rettferdiggjøre sine handlinger som et resultat av de normer, verdier, oppfatninger og definisjoner som ligger til grunn i samfunnet. Dette har derfor en innvirkning på hvordan utenforstående oppfatter og tolker organisasjoner, som igjen kan ha en innvirkning på dens troverdighet og omdømme (Suchman, 1995). Videre innenfor legitimitetsteorien kan man skille mellom to tilnærminger til legitimitet. Dette er den strategiske metoden og den institusjonelle metoden. Forskjellen mellom disse to er at den strategiske metoden tar for seg hvordan organisasjonen *ønsker* å bli oppfattet av samfunnet. Den institusjonelle metoden tar hensyn til hvordan organisasjonen *oppfattes* utad i samfunnet (Elsbach, 1994, referert i Suchman, 1995, s. 577).

Det har i stor grad vært forsket på standardsettere og om de valgene som er tatt er legitime. Flere artikler tar for seg denne problematikken i ulike standardsettingsprosesser som er utført av både IASB og FASB. I en undersøkelse av Durocher et al. (2006) på brukernes oppfatning av standardsettingsprosessen, kom det fram at måten prosessen ble gjort på hadde en

innvirkning på brukernes oppfatning av legitimiteten i prosessen (Durocher et al., 2006, referert i Durocher et al., 2019, s. 216).

En metode for å analysere en standardsettingsprosess, kan utføres ved å følge Richardson og Eberleins (2011) tilførsels- (input), gjennomgående- (through-out) og produksjons- (output) legitimitet. Tilførsels legitimitet omhandler brukernes mulighet til å delta i standardsettingen for å kunne påvirke og stemme i en beslutning. Gjennomgående legitimitet omhandler rettferdighet i prosessen der tilførsel blir omdannet til produksjons legitimitet. Produksjons legitimitet omhandler regnskapsstandarder og dens kvalitet til å løse fremtidige problemer. Av disse metodene, er gjennomgående legitimitet det viktigste for at en standardsetter skal kunne opprettholde sin legitimitet (Richardson & Eberlein, 2011, referert i Durocher, Fortin, Allini og Zagaria, 2019, s. 214).

2.2.2 Politikk i standardsetting

I denne delen vil vi gå igjennom standardsettingsprosessen IASB benytter da det er det organet som problemstillingen i denne oppgaven omhandler. Videre går vi nærmere inn på forskning og studier som omhandler standardsetting.

Nye regnskapsstandarder eller endringer i eksisterende regnskapsstandarder er et resultat av identifiserte problemer som foreligger i gjeldende standard eller hvor det er et behov for å utarbeide en ny standard (IFRS Foundation, 2016a). Prosessen fram til en standard skjer først ved at det settes på IASBs agenda hvorpå styret gjør en vurdering om de skal utføre prosjektet. Dersom prosjektet skal gjennomføres starter planleggingen av prosjektet. Videre vil en høringsuttalelse (Discussion paper) bli publisert med informasjon om hvorfor prosjektet skal gjennomføres og hva forslagene er. Når dette publiseres vil det bli åpnet opp for tilbakemeldinger fra brukerne. Videre blir enda et høringsforslag (Exposure draft) publisert med eventuelle endringer og innarbeidelse av tilbakemeldingene fra brukerne. Når dette er gjort vil den nye IFRS standarden bli publisert (IFRS Foundation, 2016a). For å kunne komme fram til dette benyttes forskning og høringer rundt gjeldende problemstilling før en prosess med utarbeidelse av en regnskapsstandard starter.

Fremgangsmåten til IASB ved utarbeidelse av standarder har dog blitt kritisert. I flere artikler kommer det frem at politikk spiller en vesentlig rolle i standardsetting (Durocher et al., 2019; Durocher, 2009). Det har i følge Chua og Taylor (2007) vært lite forskning på dette feltet,

men de mener at dette er noe man burde ta til etterretning da vi vet lite om hvilken påvirkning dette har på utviklingen av regnskapsstandarder (Chua & Taylor, 2007, s. 472; Skinner, 2008).

I Christoph Pelgers artikkel “Practices of Standard-setting”, kommer han fram til at det er viktig å ta hensyn til politikken som ligger bak utviklingen av standarder og få oss til å forstå bakgrunnen for utformingene som er gjort (Pelger, 2015, s. 69). Chua og Taylor mener at IFRS handler mer om politikk og sosiale faktorer enn om de økonomiske fordelene med en internasjonal regnskapsstandard (Chua & Taylor, 2007, s. 463).

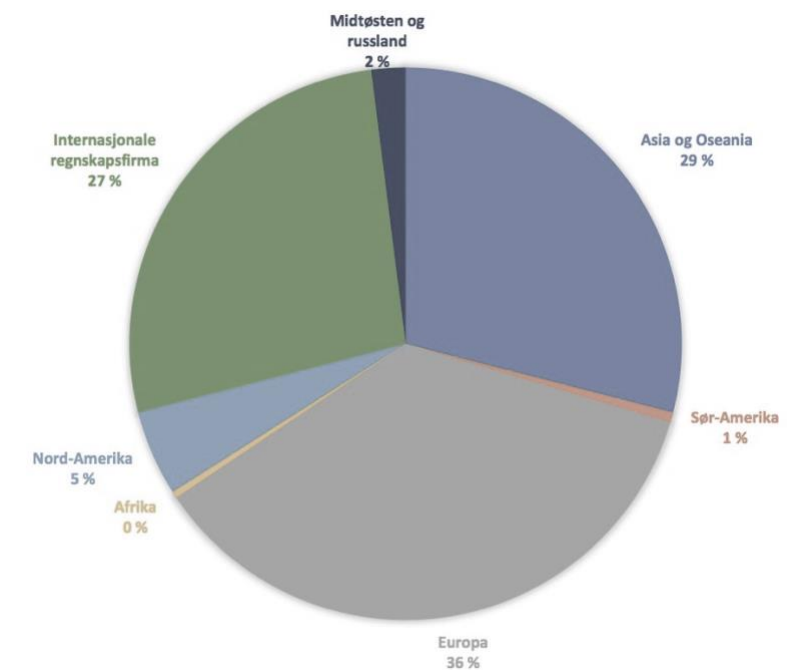
Det hevdes også at IASB skaper et inntrykk av at alles meninger tilknyttet standardsettingen blir hørt i følge Burlaud og Colasse (2011). Dette er på bakgrunn av at det ikke eksisterer noe system for offentligheten til å delta i avstemminger angående standarder og kostnader i form av ressursbruk for brukerne ved å gi tilbakemeldinger på forslag til standarder. Det er også på grunn av at IASB har muligheten til å ta avgjørelser på egenhånd selv om de har mottatt tilbakemeldinger fra brukerne (Burlaud & Colasse, 2011, referert i Wingard et al., 2016, s. 143).

Det er utgitt en rekke artikler som omhandler lobbyvirksomhet ved utarbeidelser av nye regnskapsstandarder. Jorissen, Lybaert og Van de Poel (2006) uttaler at det i nesten alle studier om lobbyaktivitet, ansees å være en politisk aktivitet der de forskjellige partene ønsker å påvirke til sin fordel (Jorissen et al., 2006, s. 3). Hansen (2011, s. 58) undersøkte hvilke karakteristikk og væremåte lobbyistene som oppnådde suksess hadde. Dette ble utført ved å analysere innsendte kommentarer på forskjellige høringsforslag. Noe av funnene var at de kommentarene som hadde bedre informasjonskvalitet og de som har større innflytelse samt troverdighet, oppnådde større lobby-suksess enn de med dårligere kvalitet i sine høringsvar (Hansen, 2011, s. 58 & 73). Det er likevel ikke bare negative sider ved lobbyvirksomhet. Det kan gi informasjon om fremtidige problemer og kostnader som kan oppstå som følge av en foreslått standard (Jorissen et al., 2006, s. 3). Det er også nødvendig for å sikre legitimiteten til standardsettere som IASB, og standardene de utgir (Jorissen et al., 2006, s. 3; Tandy & Wilburn, 1992).

«Makt påvirker utfallet» hevder Hardy (1994). Markus og Pfeffer (1983, referert i Mellemvik et al., 1988, s. 113) uttaler at regnskap «...samlar inn og manipulerer informasjon og det blir brukt til å endre individuelle prestasjoner og utfallet for organisasjonen». Dermed er det av

interesse for de som blir påvirket av standardforslag å gi sine innspill – til sin fordel. Mellemvik et al. (1988) mener at dette kan føre til større grad av involvering fra de som blir påvirket noe som kan medføre større grad av makt. Det argumenteres også for at regnskapsstandarder er resultater av innflytelsesrike brukere og ideologier (Arnold, 2009, referert i Wingard et al., 2016). Da vil også behovene til disse brukergruppene gå på bekostning av andre brukergrupper (Wingard et al., 2016). Dette understøttes også i en studie av Ram og Newberry (2013) der noe av funnene de gjorde var at IASB bare gjorde endringer i standarder basert på tilbakemeldinger fra mektige interessenter. Dette viste seg å være en metode fra IASBs side for å få støtte fra disse interessenter (Ram & Newberry, 2013, referert i Wingard et al., 2016).

Et annet viktig moment i standardsetting, er den finansielle støtten de mottar fra omgivelsene. Dette er støtte i form av penger fra mange land der alle verdensdeler er representert. Det er frivillig å gi tilskudd (IFRS Foundation, 2019, s. 33). I en rapport som IFRS stiftelsen har utgitt, fremkommer det at det er ytre bekymringer om de finansielle bidragene fra brukere. Dette med tanke på om IFRS klarte å ivareta objektiviteten i standardprosessene eller om de finansielle bidragene ville overstyre dette. Et annet moment var om de som gir finansiell støtte ville trekke sin finansielle støtte dersom resultatene av standarder ikke ble som de ønsket (Wingard et al., 2016; IFRS Foundation, 2011c).

Figur 4: Finansielle bidrag fra 2017-2019. Kilde: IFRS Foundation (2017 s. 32-35, 2018 s. 38-41, 2019 s. 54-57).

Ovenfor er de finansielle bidragene fra 2017-2019 illustrert. Dette er frivillige bidrag til IFRS Stiftelsen på i overkant av 800 millioner kroner. Som vi ser av diagrammet er Europa, Asia/Oseania og internasjonale regnskapsfirmaer blant de største bidragsyterne. Wingard et al. (2016) hevder at dette kan skape en oppfattelse for andre interessenter om at man må bidra finansielt for å kunne ha innflytelse, noe som igjen kan undergrave IFRS' legitimitet (Wingard et al., 2016, s. 145).

2.2.3 Regnskapsbrukerne og standardsetting

Det foreligger lite forskning på brukernes deltakelse i standardsetting (Durocher, Fortin og Côté, 2006). Det eksisterer likevel noe forskning rundt brukeres deltakelse i standardsetting, og vi vil her belyse noe av funnene som er gjort tidligere.

For å undersøke brukernes deltakelse i standardsettingen, kan dette klassifiseres i tre grupper (Durocher et al., 2006, s. 30). Den første er Positive Accounting Theory Group (PATG). Denne fokuserer på regnskapsprodusenters insentiver til å delta og deltakende regnskapsprodusenters karakteristikker. Den andre er Economic Theory of Democracy Group (ETDG). Denne fokuserer på å undersøke deltakelsen fra alle brukergrupper i prosessen. Den tredje er Coalition and Influencing Group (CIG). Denne analyserer påvirkningen de individuelle gruppene av deltakere har med tanke på standardsetterens beslutninger (Durocher et al., 2006. referert i Jorissen, Nybaert, Orens og Van Der Tas, 2012, s. 697-698).

I denne sammenhengen vil CIG være en passende metode da vi senere i oppgaven vil analysere sluttbrukerne. Denne metoden har blitt benyttet i flere studier for å undersøke om en enkelt brukergruppe har større innvirkning på beslutningene som standardsetteren tar enn andre (Durocher et al., 2006). Blant noen av studiene som er gjort har det blitt funnet en sammenheng mellom regnskapsprodusenter og deres kunder i form av at de har større påvirkning i beslutninger (McKee, Williams og Frazier, 1991; Puro, 1985; Referert i Durocher et al., 2006, s. 32).

I følge Durocher, Fortin og Côté (2006) og Jonas & Young (1998), bidrar regnskapsbrukere svært lite i standardsettingsprosessen selv om det er i deres favør som vil medføre større grad av beslutningsnyttig informasjon (Durocher et al., 2006, s. 30). Dette kan understøttes med en

undersøkelse utført av Durocher et al., (2006), der en undersøkelse av tilbakemeldinger på 11 ulike standardsettings-prosesser i tidsrommet 1995-2002. Dette resulterte i at det ble mottatt enten ingen eller ett brev fra enkeltbrukere og tilsvarende for brukerorganisasjoner hvor det lå på mellom null og fire brev (Durocher et al., 2006, s. 30). Durocher et al. (2006) utførte en studie om brukernes deltakelse i standardsettingen i Canada. Funnene som ble gjort i denne studien tydet på at brukernes deltakelse i standardsetting var blant annet preget av brukernes oppfattelse av deres egen tilbakemeldingsverdi (Durocher et al., 2006, s. 56). Gjennom en undersøkelse som ble gjort i denne studien, fremkom det at 75% av respondentene mente at mangelen på oppfordringer til å delta i standardsettingsprosessen gjorde at de ikke deltok (Durocher et al., 2006, s. 51). Det hevdes at mangelen på tilbakemeldinger fra brukere kan føre til at viktige aspekter ikke blir vurdert, og som dermed vil føre til lavere kvalitet i regnskapet (Allini, Aria, Macchioni og Zagaria, 2018, s. 2).

En annen lignende studie ble gjort av Schalow (1995, referert i Durocher et al., 2006, s. 31). Funnene i denne studien tydet på det som var utslagsgivende for om brukere deltok eller ikke var effekten som en foreslått standard ville ha. Det fremkom også funn i sammenheng med de som ikke deltok i standardsettingen der de som ikke deltok enten var enige i forslaget, at de ikke trodde deres deltakelse ville gi noe utslag eller det var for kostbart å delta (Schalow, 1995, referert i Durocher et al., 2006, s. 31). I en studie av Georgiou (2010) på brukernes deltakelse, kommer det også fram at kostnaden ved å delta er for høy. Det fremkom også at tanken om at andre med tilsvarende synspunkter som dem selv ville sende inn sine tilbakemeldinger, som derfor resulterte i at brukere ikke deltok i standardsettingen (Georgiou, 2010). Derimot ser ikke regnskapsprodusentene på ressursbruk som noe hinder for å delta i standardsetting (Georgiou, 2002, referert i Georgiou, 2010, s. 115).

En annen forklaring på manglende deltakelse i standardsettingen, kan være at brukerne anser det som et konkurransefortrinn. Dette mener Jonas & Young (1998) kan være tilfellet for enkelte brukere. Med konkurransefortrinn mener de at enkelte brukere har en fordel i form av informasjon som ikke er offentlig tilgjengelig, og at de derfor ikke har noen grunn til å delta i utbedring av regnskapsstandarder (Jonas & Young, 1998).

Tandy og Wilburn (1996, referert i Durocher, 2006, s. 31 & 32) har også gjort en lignende studie på deltakelse i standardsetting. Deres funn var at kost-nytte perspektivet hadde en innvirkning på brukernes deltakelse blant annet med tanke på ressursbruk og at det ville ha liten effekt å kommentere på forslaget. Dette understøttes også av Weetman, Davis og Collins

(1996, referert i Durocher et al., 2006, s. 32). Tandy og Wilburn (1996) fant derimot at de som deltok hyppig i standardsettingsprosessen, var de som følte de kunne bidra og som var opptatt av utfallet av forslaget (Durocher et al., 2006, s. 32). Det er også gjort funn om at når forslag har en stor innvirkning på regnskapstall, resulterer det i større deltakelse i standardsettingen (Jorissen et al., 2012).

En annen brukergruppe som ikke gir særlig med tilbakemeldinger på standard-forslag er akademikere. Larson, Herz og Kenny (2011) mener at akademikere burde involvere seg i større grad. De viser til at få akademikere har gitt få tilbakemeldinger til blant annet IASB på utstedte forslag. De mener at akademikernes rolle er viktigere enn kanskje de selv tror ved at de har en dypere, teoretisk forståelse av det som fremkommer i forslagene i form av forskning og kompetanse. Et annet viktig argument for akademikernes deltakelse er at de sannsynligvis ikke har den samme egeninteressen som andre interessenter gjerne har (Larson et al., 2011).

Det har blitt utført en studie på analytikere og deres deltakelse i standardsetting av Allini et al. (2018). Funnene som ble gjort i denne studien var at analytikere burde involveres mer fra standardsetternes side på bakgrunn av deres kompetanse og forståelse av hva som er beslutningsnyttig informasjon for investeringsbeslutninger, noe som igjen vil føre til høyere kvalitet (Allini et al., 2018).

Det har blitt foretatt en studie om IFRS 7 (Finansielle instrumenter) og hvordan innflytelse interessentene hadde i prosessen ved utarbeidelsen av standarden. Denne studien ble utført av Bamber og McMeeking (2015). De benyttet høringsuttalelser og kommentarbrev fra brukerne for å analysere dette. Formålet var å finne sammenhenger mellom forslag som ble akseptert av IASB og hvilke forslag fra kommentarbrevene som ble diskutert i senere høringsuttalelser. Det lå tidligere en forventning i grunn for at store regnskapsselskaper skulle ha større innflytelse med sine tilbakemeldinger, men det viste seg at de hadde mindre innflytelse enn antatt. Regnskapsselskapenes tilbakemeldinger ble dog diskutert av styret i IFRS. I studien fant de også at geografisk beliggenhet på respondentene hadde en betydning. Dette i form av at tilbakemeldingene fra respondenter i England hadde mindre gjennomslag enn tilbakemeldinger fra respondenter i USA. Det påpekes likevel i studien at det ikke nødvendigvis er representativt (Bamber og McMeeking, 2015).

	Discussion Paper	Exposure Draft	Revised Exposure Draft	Totalt:
IFRS 15	226	974	357	1557
IFRS 16	302	786	641	1729
IFRS 17	162	250	198	610
Totalt:	690	2010	1196	3896

Tabell 1: Oversikt over totalt antall respondenter på høringsuttalelser. Kilde: IFRS Foundation (IFRS 15: 2008, 2010e, 2011b. IFRS 16: 2009a, 2010d, 2013c. IFRS 17: 2007, 2010f, 2013e)

Tabellen ovenfor illustrerer antall brukere som har gitt tilbakemeldinger på tre ulike standardutarbeidelser. Discussion paper er den første høringen som blir utstedt, exposure draft er andre høring hvor tilbakemeldinger på discussion paper er vurdert og eventuelt innarbeidet i nytt utkast. Den tredje høringsuttalelsen er revised exposure draft som benytter tilbakemeldinger fra exposure draft. Som vi ser av tabellen er det store variasjoner i tilbakemeldingene på de forskjellige standardene.

2.2.4 Kritikk til forskningen

I denne sammenhengen vil ikke funnene som fremkommer her nødvendigvis være representative for problemstillingen i denne oppgaven, men det kan gi oss en indikasjon og et teoretisk grunnlag av tidligere forskning for videre analyse.

2.2.5 Oppsummering – legitimitetsteori og politikk i standardsettingen

I dette delkapitlet har vi redegjort for legitimitetsteorien og teorien om gjennomgående legitimitet som vil bli benyttet i oppgavens analyse. Vi har også redegjort for forskning som tidligere er foretatt med tanke på politikk i standardsetting, og hvilken innvirkning dette har på legitimiteten i standardsettingsprosesser. Av denne teorien har vi sett at det foreligger en del tvil om IASBs standardsettingsprosess med tanke på hvordan deres handlinger rettferdiggjøres, samt at det blant brukere kan oppstå tvil om IASBs legitimitet når de mottar finansiell støtte fra interessenter. Avslutningsvis har vi sett nærmere på regnskapsbrukernes deltakelse i standardsetting, og hvorfor mulige grunner til at deltakelsen har uteblitt. I neste

delkapittel vil vi redegjøre for vårt tredje, og siste tema: Kvaliteter ved regnskapet.

2.3 Regnskapets egenskaper

Formålet med dette kapitlet er å redegjøre for regnskapets egenskaper og hvilke kvaliteter som må være tilstede for å oppfylle disse egenskapene. Videre vil vi gå nærmere inn på brukerperspektivet i regnskapet og hva dette innebærer, før vi avslutningsvis ser nærmere på prinsippal-agent-teorien.

2.3.1 Kvaliteter ved regnskapet

Regnskapets primære egenskaper er å gi informasjon som er nyttig for beslutnings- og kontrollformål. Beslutningsformålet er en fremtidig målsetning hvor man benytter tidligere regnskap for å fatte en beslutning som ved verdsettelse og investeringsanalyser.

Kontrollformålet er en tilbakeskuende målsetning som bygger på resultatene som er oppnådd (Kvifte & Johnsen, 2008, s. 59). For at informasjonen i regnskapet skal kunne oppfylle målsetningene med regnskapet, må regnskapets kvalitetskrav være oppfylt. Det skilles mellom primære og sekundære kvalitetskrav. De primære kvalitetskravene i IASBs rammeverk, er relevans og dekkende fremstilling. De sekundære kvalitetskravene er sammenlignbarhet, verifiserbarhet, aktualitet og forståelighet (CF, 2018, pkt. 2.23). Disse vil bli videre utdypet i de etterfølgende avsnittene.

De primære kvalitetskravene er fundamentet i regnskapet og absolutte krav for utførelsen av regnskapet. Det første kvalitetskravet vi vil ta for oss er relevans. Det betyr at informasjon i regnskapet som kan få brukeren til å ta andre finansielle beslutninger, er relevante opplysninger. Kravet om dekkende fremstilling omhandler informasjonen i finansregnskapet. Det består av tall og ord om økonomiske fenomen (CF, 2018, pkt. 2.12). For at fremstillingen av regnskapet skal være dekkende bør det være komplett, nøytralt og fri for feil (CF, 2018, pkt. 2.13).

For å øke nytteverdien av informasjonen i regnskapet og styrke de primære kvalitetskravene, benyttes de sekundære kvalitetskravene. Det er sammenlignbarhet, verifiserbarhet, aktualitet og forståelighet. Dersom man har flere alternativ å velge mellom, benytter man gjerne sammenlignbarhet fremfor de andre sekundære kvalitetskravene. Formålet til IASB er at man

skal kunne sammenligne finansregnskaper for å identifisere, og forstå både likheter og ulikheter, som igjen kan resultere i en beslutning. I arbeidet med IFRS 16 har sammenlignbarhet vært en viktig faktor i arbeidet som bidrar til å skape en nytteverdi av den finansielle informasjonen (Nailor & Lennard, 2000. 1.11).

Verifiserbarhet er en komponent for å sørge for at regnskapet har en dekkende fremstilling. Dette betyr at man kan bekrefte påstander i regnskapet enten direkte eller indirekte. Ved en direkte verifikasjon kan man bekrefte en påstand gjennom en direkte observasjon for eksempel ved at man konkret kan se et selskaps resultater i resultatrapporten. Ved en indirekte verifikasjon bekrefter man informasjon i regnskapet eksempelvis ved å kontrollere en regnskapsverdi i regnskapet ved å benytte samme beregningsmetode som opprinnelig er benyttet (CF, 2018, pkt. 2.31). Det neste kvalitetskravet er aktualitet. Dette er nyere informasjon som fremkommer i regnskapet, for eksempel en sammenstilling av årets og fjorårets resultater som man gjerne ser i årsrapporter. Dette kan være relevant informasjon i en beslutning som kan være med å påvirke valget (CF, 2018, pkt. 2.33). Den siste komponenten er forståelighet. Med dette menes det at presentasjonen av informasjonen i regnskapet skal være klar og konsis på en slik måte at det er forståelig for regnskapsbrukerne (CF, 2018, pkt. 2.34).

2.3.2 Brukerperspektivet i regnskapsrapporteringen

Ordet brukerperspektiv er en bred betegnelse. I forsøket på å finne en definisjon på dette, som ikke resulterte i en konkret definisjon, vil jeg dermed forsøke å besvare dette med en egenkomponert definisjon inspirert av det konseptuelle rammeverket (CF, 2018) og Jonas & Young (1998):

«Brukerperspektivet i regnskapsrapporteringen kan defineres som brukernes mening eller synspunkt om hvilken type av informasjon som er vesentlig for dem og som de anser som nødvendig, og som dermed vil føre til redusert usikkerhet og et bedre informasjonsgrunnlag».

Ifølge Jonas & Young (1998) er utgangspunktet for brukerperspektivet en forståelse av hva som er beslutningsnyttig informasjon. Blant annet om informasjon den dag i dag møter brukernes informasjonsbehov og eventuelt hvorfor ikke, hvilke forbedringer som kan gjøres og hvordan vi vet at forbedringer vil bedre informasjonsnyttens for brukerne. Til tross for

dette, vektlegges det at brukerne ikke kan kreve all den informasjonen de ønsker på bakgrunn av kost-nytte perspektivet (Jonas & Young, 1998, s. 154).

Det er gjort lite forskning på brukerperspektivet i standardsetting og brukernes oppfatning av standardsetterne og utarbeidelser av standarder (Durocher et al., 2019). I en artikkel av Bhimani, Bond og Sivabalan (2019) om IASBs brukerfokus i standardene, undersøker de om hvordan IASB imøtekommer brukernes interesser om finansiell informasjon. Noe av funnene som ble gjort i denne undersøkelsen var at brukerne av regnskapet burde være mer delaktige i standardutarbeidelser og at deres synspunkter burde tas hensyn til (Bhimani et al., 2019, s. 80). Dette understøttes også i en artikkel av Durocher og Gendron (2011) om at brukerne av regnskapet ikke er aktivt involvert i standardsettingsprosessen (Durocher & Gendron, 2011, s. 234).

Mellemvik et al. (1988) mener at regnskap er en myte ved at regnskapets funksjon er å redusere usikkerhet. Med myter hevder Mellemvik et al., (1988) at regnskap skaper et bilde av oppfatninger og forventinger. Bakgrunnen for dette er at det ikke foreligger god nok forskning på at det er en sammenheng mellom regnskap og at det medfører redusert usikkerhet for regnskapsbrukerne (Mellemvik et al., 1988, s. 108).

2.3.3 Prinsipal-agent-teorien

Prinsipal-agent-teorien kan benyttes for å beskrive brukerperspektivet innen regnskapsrapportering. En prinsipal i dette tilfellet vil være regnskapsbrukeren. Det er den som er mottaker av informasjonen som utstedes. Agenten, et selskap for eksempel, vil da være den som utsteder informasjonen, og dermed den som regnskapet kommer fra (Mellemvik et al., 1988). Dette forholdet gjør at det er et informasjons-gap mellom prinsipalen og agenten.

Ifølge Sobel (1993) kan det derfor i et prinsipal-agent-forhold oppstå en informasjonsstruktur der den ene parten er definert som den informerte og den andre som den uinformerte part. I og med at det er agenten som besitter regnskapsinformasjonen og andre faktorer innad i selskapet, er det agenten som er den informerte part. Prinsipalen, altså regnskapsbrukeren, vil derfor være den uinformerte part. Det foreligger derfor en ubalanse i informasjonstilgang for prinsipalen sett i forhold til agenten som har all informasjon. Dermed står agenten i en maktposisjon der den i praksis kan unnlate å opplyse om forhold i selskapet som kan være beslutningsrelevant for prinsipalen (Sobel, 1993, s. 260).

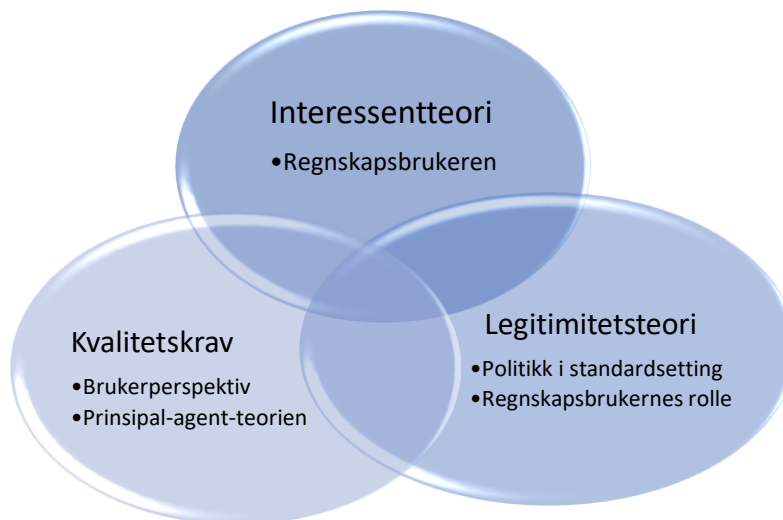
2.3.4 Oppsummering – regnskapets egenskaper

I det tredje, og siste delkapitlet har vi redegjort for de kvalitetskrav regnskapet burde inneholde for å kunne benyttes til beslutnings- og kontrollformål for regnskapsbrukeren. Videre har vi foretatt en redegjørelse av brukerperspektivet med en delvis egenkomponert definisjon som vil benyttes i videre analyse. Avslutningsvis har vi redegjort for hvordan prinsippal-agent-teorien kan benyttes for å beskrive forholdet mellom regnskapsbrukere og selskapene som utsteder regnskapsinformasjon.

2.4 Oppsummering av teoretisk tilnærming

I dette kapitlet har vi foretatt en redegjørelse av hva interessentteorien er og hvordan brukere kan påvirke – og bli påvirket av en organisasjon. Det har videre blitt redegjort for hvem IASB anser som sine primærbrukere – investorer, långivere og andre kreditorer. Gjennom artikler som er benyttet har vi funnet at det ofte i forskning vektlegges investorer og analytikere som de primære regnskapsbrukerne. Vi har også sett nærmere på forskning som er gjort på legitimitet og politikk i standardsetting. Gjennom disse artiklene er det funnet at politikk spiller en vesentlig rolle inn på standardsetting og utfallet av dette, men at dette er et tema som er lite utforsket. Avslutningsvis har vi sett nærmere på regnskapets tiltenkte formål – kontroll og beslutning. Vi har også gjennomgått kvalitetskravene i regnskapet som er fundamentale for at regnskapet skal fungere etter sin hensikt, deriblant de primære kvalitetskravene dekkende fremstilling og relevans. Videre har vi sett på regnskapsbrukernes informasjonsbehov, og hvordan det gjennom regnskapet foreligger et informasjons-gap mellom bruker som den uinformerte part og utsteder av finansiell informasjon som har all informasjon tilgjengelig.

For å oppsummere dette visuelt, illustrerer figur 4 nedenfor dette.

Figur 5: Illustrasjon av teori. Kilde: egenkomponert.

3.0 Metodisk tilnærming

I dette kapittelet vil vi gå nærmere inn på hvilken metode som er benyttet og begrunnelse for metoden er valgt som vi vil benytte for å forsøke å løse oppgavens problemstilling. Videre vil vi se på hvordan datainnsamlingen har foregått før vi avslutningsvis vil vurdere styrker og svakheter ved metoden som er benyttet.

3.1 En filosofisk tilnærming til forskningsprosessen

Metode betyr å følge en bestemt vei mot et mål (Johannessen, Christoffersen & Tufte, 2011, s. 33). Denne forskningsprosessen startet med idéen om å utforske IASBs høringsprosess. Dette, sammen med oppgavens problemstilling, tilsier at dette er en eksplorerende problemstilling ved at vi ønsker å gå i dybden av dette temaet (Johannessen et al., 2011). Dette kan man utforske gjennom idélærens perspektiver, ontologi og epistemologi.

Ontologien omhandler læren om virkeligheten (Easterby-Smith, Thorpe, Jackson & Jaspersen, 2018). Dette perspektivet hjelper oss med å *tenke* for å kunne gi en beskrivelse av et virkelig, vitenskapelig fenomen som vi ønsker å utforske (Hagelia, 2015). I dette perspektivet vil man gjennom forskningen gi en beskrivelse av hvordan et fenomen *faktisk* er i virkeligheten. Epistemologi omhandler læren om kunnskap (Oates, 2006). Denne filosofien omhandler vår fremgangsmåte for å oppnå kunnskap (Hagelia, 2015). Dette kan være forskningsprosessen

der man går fra problemstilling til en endelig konklusjon, hvor man gjennom prosessen har skapt kunnskap gjennom det fenomenet man ønsker å utforske.

I lys av oppgavens problemstilling, vil en epistemologisk fremgangsmåte være passende til vårt forskningsformål; «*Hvordan ivaretok IASB brukernes meninger under høringsprosessen av IFRS 16?*».

Videre i epistemologien eksisterer to perspektiver: positivismen og sosial konstruktivisme. Gjennom en positivistisk metode, som gjerne benyttes i naturvitenskapen, vil man gjennom vitenskapen kunne oppnå samme utfall av et fenomen som andre forskere også har fått, som på sett og vis er generaliserbar (Easterby-Smith et al., 2018; Mathisen, 2008). Dette er å anse som en årsaks-vitenskap som baserer seg på målbare fakta (Veggeland, 2019). Denne metoden har likheter med deduksjon hvor man kan trekke samme konklusjon basert på fakta, som igjen andre forskere kan verifisere gjennom egen forskning (Easterby-Smith et al., 2018).

Perspektivet sosial konstruktivisme omhandler menneskers oppfattelse som er omgjort til deres kunnskap. Dette perspektivet baserer seg på menneskers subjektive meninger framfor objektive syn som man har i positivismen. Denne metoden konsentrere seg om interessentene for det fenomenet vi ønsker å undersøke, hvor interessentene også er driveren bak fenomenet. I slike forskningsprosesser, benytter man seg av et lite datautvalg, som man videre kan generalisere opp mot et teoretisk grunnlag (Easterby-Smith et al., 2018).

Gjennom problemstillingen ønsker vi å finne ut *hvordan* vi kan løse oppgavens formål ved å analysere brukernes meninger. For at vi skal kunne redegjøre for brukernes subjektive meninger må vi benytte data der disse meningene fremkommer. Dermed vil en forskningsmodell basert på sosial konstruktivisme være passende i denne oppgaven.

3.2 Litteratursøk

For å danne et teoretisk rammeverk for denne oppgaven, ble det foretatt litteratursøk. Etter at valg av tematikk og en foreløpig problemstilling ble formet, startet innsamlingen av et teoretisk rammeverk for å støtte vår tiltenkte forskning. I denne prosessen ble søkemotorer som Google Scholar, Science Direct og Web of Science benyttet. Det ble foretatt søk med den hensikt å finne tidligere forskning som er gjort med tanke på IASBs høringsprosesser og forskning på brukere i standardsettingsprosesser. I disse søkemotorene ble søkeord som «IASB standardsetting», «user perspective IASB» og «discussion paper IASB» benyttet.

Gjennom litteratursøket ble det gjort funn av artikler som var relevante for problemstillingen, men også at det forelå lite forskning på brukerhensynet i en standardprosess.

3.3 Kvalitativ metode

I lys av vår filosofiske tilnærming vil vi benytte oss av en kvalitativ metode. Dette på bakgrunn av at vi ønsker en dypere forståelse av hvordan brukernes meninger ble hensyntatt i høringsprosessen. Ved å benytte en slik metode kan man benytte seg av intervju, observasjoner eller dokumentanalyse (De Nasjonale Forskningsetiske Komiteene, 2019). Den alternative metoden er en kvantitativ tilnærming som har likheter med en positivistisk metode. Ved å benytte denne metoden vil man kvantifisere de funn som gjøres i form av standardiserte spørreundersøkelser som danner et tallmateriale. Dette tallmaterialet danner videre et grunnlag som benyttes i en analyse som ofte er basert på en statistisk metode hvor en hypotese testes (De Nasjonale Forskningsetiske Komiteene, 2019).

3.4 Sekundærdata

For at vi skal oppnå en dypere forståelse av høringsprosessen og brukernes meninger, er valget av hvilken type empiri(datamateriale) avgjørende. I dette skiller man mellom primær- og sekundærdata. Primærdata defineres som ny informasjon som er innsamlet av forskeren selv. Dette kan for eksempel samles inn ved å utføre spørreundersøkelser og intervjuer. Sekundærdata defineres som eksisterende, tilgjengelige data som forskeren benytter seg av. Eksempler på dette er artikler, rapporter, bøker, offentlige dokumenter og lignende (Easterby-Smith, Thorpe, Jackson & Jaspersen, 2018, s. 173).

I lys av oppgavens problemstilling og at oppgaven er basert på en kvalitativ metode, er det brukernes meninger og høringsprosessen vi ønsker å studere. Denne høringsprosessen pågikk i 2009-2013, og det er i dette tidsrommet brukerne hadde mulighet til å sende inn sine høringssvar til de publiserte høringsforslagene. Dette er derfor den empirien vi velger å benytte for å få en dypere innsikt i prosessen, og som vi vil benytte i vår analyse. Denne forskningsprosessen er derfor basert på sekundærdata ved at vi vil benytte oss av høringsforslag og høringssvar i nevnte periode.

3.5 Innholdsanalyse

En analyse i denne sammenheng vil basere seg på meningene og innholdet som fremkommer av høringsssvarene og høringsforslagene. Vi må derfor analysere datamaterialet som i dette tilfellet er hørings svar og høringsforslag. Formålet med denne analysen er å finne sammenhenger og mønster i empirien som kan besvare vår problemstilling (Johannessen et.al., 2011). En innholdsanalyse innebærer også å tolke informasjonen som fremkommer av datainnsamlingen. Dette ved å benytte de analyserte dataene og sette disse i en sammenheng. For å tolke denne informasjonen vil dette ha sitt utgangspunkt i vår teoretiske tilnærming, samt undertegneds tolkning av innholdet. Ved å tolke denne informasjonen i lys av relevant teori, vil vi danne en forståelse og forklaringsgrunnlag som et resultat av vår analyse (Johannessen et.al., 2011). I det videre vil vi utdype hvordan disse kildene har blitt analysert.

3.5.1 Høringsforslag

Det ble tidligere nevnt at vi ville benytte oss av de tre høringsforslagene som ble utgitt i forbindelse med IFRS 16 fra henholdsvis 2009, 2010 og 2013. Disse dokumentene ligger tilgjengelig på IFRS Stiftelsens nettsider. Dokumentene inneholder mye informasjon, og det var derfor nødvendig å redusere dette da ikke alt var like relevant i denne sammenheng. Felles for disse tre dokumentene er at de alle er innledet med et definert formål for det enkelte høringsforslag. Dette ble brukt som en retningslinje for hvilken informasjon som var relevant å benytte i vår analyse.

Med utgangspunkt i oppgavens problemstilling, ønsker vi også å belyse om hvilke brukerhensyn som ble vektlagt i høringene. For å finne de spesifikke uttalelsene om brukerne, ble det foretatt et søk i hver av høringene ved å søke etter fellesbetegnelsen «user». Det ble også forsøkt å søke på «analyst» og «investor», men dette ga ingen treff. Ved å benytte denne metoden får man på en effektiv måte skilt ut materialet man ikke har behov for. Dette resulterte i følgende treff i dokumentene etter søkerordet «user»:

Dokument	Antall treff «user»
Høringsforslag 2009	72
Høringsforslag 2010	4
Høringsforslag 2013	13

Tabell 2: Datareduksjon. Kilde: IFRS Foundation (2009b, 2010a & 2013b).

Etter at dette ble gjort på de tre høringene, ble det utarbeidet et sammendrag av de tre høringene. Dette materialet, sammen med vår organisasjonsteori samt

3.5.2 Høringssvar – kategorisering av brukergrupper

Formålet med å benytte høringssvar fra brukere er å belyse deres synspunkter i forbindelse med høringsforslagene. Det forelå 1729 høringssvar fra brukerne. Etter en gjennomgang av innsendte høringssvar, ble det gjort funn om at dette inneholdt svar fra en del respondenter som ikke var relevante i denne sammenhengen. Det ble derfor besluttet å redusere disse høringssvarene etter hvilke brukere vi ønsket å se nærmere på. Dette på bakgrunn av at det er svært tidkrevende å analysere høringssvar, samt at ikke alle høringssvar vil være relevante i forbindelse med denne oppgaven.

Med utgangspunkt i oppgavens problemstilling og vår teoretiske tilnærming om brukere, har vi avgrenset og kategorisert høringssvarene i fem brukergrupper. Brukergruppene vi har benyttet oss av er definert som enkeltbrukere, analytikere og analytikerorganisasjoner, akademikere, investorer og investeringsorganisasjoner, regnskapsførere og revisorer. I denne sammenheng defineres enkeltbrukere som personer hvor de ikke er betegner seg selv som investorer, analytikere, regnskapsfører eller andre lignende yrker, og det kan være en person som opplyser i høringssvar at de uttaler seg på personlige vegne. Denne kategorien er også gjeldende for brukerorganisasjoner som representerer individuelle brukere. I de fire resterende kategoriene har dette blitt definert ut fra hvordan de har identifisert seg i høringssvarene. Felles for disse er at de har presentert seg selv samt deres yrke, og eventuelt hvilken organisasjon de tilhører.

Blant disse brukergruppene har vi valgt å fokusere primært på enkeltbrukere, analytikere og analytikerorganisasjoner og investorer og investeringsorganisasjoner. Dette på bakgrunn av at disse er å anse som sluttbrukerne av regnskapet. Med sluttbruker betegnes det som den eller de som ikke utarbeider regnskap, men som bruker regnskapet utstedt av andre for å foreta sine vurderinger eller beslutninger ut fra disse regnskapene. De to resterende brukergruppene akademikere, regnskapsførere og revisorer er benyttet for å danne et mer nyansert bilde av meningene om høringsforslagene.

3.5.3 Utvalg av høringssvar

I prosessen med å velge hvilke høringssvar som var relevante i denne oppgaven, hadde dette sitt utgangspunkt i overnevnte kategorisering av brukergrupper. P  IFRS Stiftelsens nettsider fremkommer disse kommentarene, og det fremkommer navn på avsender. Ved en gjennomgang av høringssvar til det tilknyttede høringsforslag, ble det foretatt en sortering av svar. Denne sorteringen ble derfor gjort ved å se på navnet på avsender av høringssvaret.

Innholdet i høringssvarene er vesentlige i denne sammenhengen. Vi ønsker å få belyse v re definerte brukergruppers meninger, og det ble dermed satt noen kriterier for hvilke som skulle benyttes i vår analyse. Disse kriteriene er basert på innholdet i høringsforslagene i form av:

- Hvilke effekter de foreslåtte endringene ville ha for brukerne av regnskapet,
- Innhold i forbindelse med synspunkter om regnskapsbrukere og standardprosessen ble diskutert.

Videre vil vi forklare hvordan utvelgelsen av høringssvar for de valgte brukerkategoriene ble utført.

For å finne brukere i kategorien «enkeltp rker», ble det foretatt en gjennomgang av navn som fremsto som en privatperson. Når det videre ble gjort funn av et slikt høringssvar, ble det enkelte høringssvar gjennomlest og vurdert om det var relevant. I flere tilfeller ble det gjort funn av brev som inneholdt en setning med ja eller nei med tanke på enighet i forslagene, eller svar som ikke ble ansett for å være relevante. Blant slike høringssvar ble de fleste utelukket da vi ønsket å få frem deres individuelle mening om forslagene. Når vi da fant relevante høringssvar i henhold til nevnte kriterier, ble det foretatt en utskrift av disse høringssvarene. Videre ble det foretatt en analyse av de utvalgte høringssvarene som var totalt 36 stykker. Gjennom denne analysen ble disse redusert til 27 høringssvar fra enkeltp rker som vil bli benyttet i vår videre analyse. Dette på bakgrunn av at innholdet ikke oppfylte v re definerte kriterier, og ble ansett for å være lite relevant i denne sammenheng.

I utvelgelsen av de fire andre kategoriene «akademiker», «investorer og investeringsorganisasjoner», «analytikere og analytikerorganisasjoner» og «regnskapsførere og revisorer», ble dette foretatt på samme måte som for kategorien «enkeltp rker». Felles for disse var at det i de fleste tilfeller fremkom tydelig i avsendernavnet hvilken type bruker dette var. Det ble likevel gjort funn her av avsendernavn som fremsto som en «enkeltp rker», men

som i realiteten var i de fire andre kategoriene våre. Blant disse høringssvarene var de fastsatte kriteriene også gjeldende. Det ble blant disse kategoriene fokusert primært på høringssvar fra «investorer og investeringsorganisasjoner» og «analytikere og analytikerorganisasjoner» da disse ansees å være vår målgruppe i denne oppgaven i tillegg til «enkeltbrukere».

I kategoriene «akademiker» og «regnskapsførere og revisorer» ble ikke disse vektlagt i like stor grad som vår målgruppe. Det framkom av innsendte høringssvar at i kategorien «akademiker» så forelå det svært lite svar fra disse, noe som også reflekteres i vår empiri. Blant kategorien «regnskapsførere og revisorer» er disse benyttet i liten grad til tross for at det forelå mange svar fra denne brukergruppen. Det ble tidligere nevnt at disse to brukergruppene ble benyttet for å nyansere bildet av høringssvarene. Disse vil i tillegg fungere som et sammenligningsgrunnlag med tanke på deres meninger, og hvor stor innflytelse disse har i forhold til vår målgruppe.

Kategori	Antall svar før reduksjon	Antall svar etter reduksjon
Investor og investeringsorganisasjoner	29	18
Analytikere og analytikerorganisasjoner	14	7
Akademiker	18	10
Regnskapsfører og revisorer	37	9

Tabell 3: Datareduksjon av høringssvar. Kilde: egenkomponert.

I tabell 3 ovenfor viser vi antallet høringssvar i de respektive brukerkategoriene som ble utvalgt i første fase av analysen. Disse ble redusert til det antallet som står i kolonne «antall svar etter reduksjon». Når disse ble analysert nærmere, så vi at disse ikke oppfylte de kriteriene som ble satt for høringssvarene eller at de var lite relevante. Dermed ble disse høringssvarene utelukket i vår oppgave. I kategorien for «regnskapsførere og revisorer» forelå det svært mange høringssvar. Da disse ikke er målgruppen for vår oppgave, samt at de er ment for sammenligningsgrunnlag, ble det besluttet å kun ha med et fåtall av disse.

3.5.4 Koding av høringssvar

Etter at utvalget av høringssvarene var fullført, kan man kode informasjonen man har fått. Dette betyr å ta et utdrag fra teksten, dette kan for eksempel være en setning eller mening i teksten. Videre vil man klassifisere denne informasjonen (Johannessen et al., 2011). Informasjonen som klassifiseres anses å være i tråd med oppgavens problemstilling. Ved å benytte denne metoden vil man kunne redusere datamaterialet ytterligere i tillegg til utvalget av høringssvar som er benyttet her. Det er med andre ord meningene som ligger i det enkelte høringssvar vi ønsker å klassifisere (Johannessen et al., 2011). Dette ble derfor klassifisert ut fra hva vi konkret ønsket å få svar på fra høringssvarene. Med utgangspunkt i problemstillingen, har vi dekomponert deler av materialet til to faktorer som vil benyttes i et av våre forskningsspørsmål.

Den første faktoren er brukernes meninger. Gjennom tolkning av høringssvarene vil vi trekke en konklusjon hvorvidt avsender er enig, delvis enig eller uenig i høringsforslagene. Dette ble vurdert ut fra om hvordan avsender uttrykte seg i sitt høringssvar. Blant disse kom det tydelig fram fra de fleste om de var enige eller uenige i de fremlagte forslagene. Dette i form av at de tydelig uttrykte at de var enige eller uenige i sine svar og eventuelt hvorfor. Det var derimot noen som ikke var tydelige i sine svar. Blant disse ble tekstens innhold analysert og tolket. Dersom det ikke fremkom noen klar enighet eller uenighet i forbindelse med forslagene, ble disse klassifisert som delvis enige. I kategorien delvis enige var også de som uttrykte sin usikkerhet til forslagene, og som eventuelt kom med alternative forslag til høringsforslagene som fremkom.

Den andre faktoren er vurderingen om det enkelte høringssvar har hatt noen innflytelse i høringsforslagene og utfallet av standarden. Dette ble vurdert opp mot forslag eller meninger i høringssvarene som eventuelt ble forkastet eller innarbeidet i sammenheng med publiserte høringsforslag. Denne vurderingen ble klassifisert som «ja»-, «nei»- eller «delvis»-innflytelse.

- Klassifiseringen for «ja» innebærer at meningene i høringssvaret har ledet til en innvirkning på etterfølgende høringsforslag eller utfallet av standarden.
- Klassifiseringen «nei» betyr at meningene som fremkommer i høringssvaret ikke har medført noen innvirkning på etterfølgende høringsforslag eller utfallet av standarden.
- Klassifiseringen «delvis» har inneholdt meninger som både har hatt innvirkning og ikke. Dette innebærer for eksempel at høringssvaret har hatt en mening som har blitt

tatt til etterretning i senere høringsforslag eller utfallet av standarden, og at det fremkommer meninger som ikke har ledet til noen innvirkning på senere høringsforslag eller utfallet av standarden.

3.6 Intervju

I tillegg til høringsdokumentene ønsket vi også å benytte et intervju som datamateriale. Dette er på grunn av at høringsrundene ble gjort i tidsrommet 2009-2013, og vi ønsker derfor å nyansere bildet av denne tematikken ved å supplere med nyere meninger og refleksjoner rundt dette. Dette vil dog bli benyttet som støttende datamateriale, og anses ikke som vår primærkilde på linje med høringsforslagene og høringssvarene. Det vil derfor bli benyttet i vår analyse hvor datamaterialet fra intervjuet vil bli benyttet for å styrke argumenter i analysen der det passer seg.

Ved utvelgelse av informant, ble det på forhånd fastsatt noen kriterier. Dette var blant annet at informanten måtte ha kunnskap om IFRS og IFRS 16. Informanten ble funnet ved bruk av LinkedIn. Vår informant har mange års erfaring med IFRS og god erfaring med implementering av IFRS 16.

Intervjuet som ble utført er kvalitativt og har som formål at vi ønsker å forstå eller beskrive noe (Johannessen et al., 2011, s.143). Intervjuet ble gjennomført ved å benytte et semistrukturert intervju. Et semistrukturert intervju har en overordnet intervjuguide som utgangspunkt hvor tema og rekkefølgen på spørsmål kan varieres (Johannessen et al., 2011, s. 145). Intervjuguiden ble utformet før intervjuet med fastsatte tema med tilhørende underspørsmål under disse. Utformingen av spørsmålene er formulert som åpne spørsmål framfor spørsmål som har en formulering som tilsier at det er ja/nei-spørsmål. Intervjuet ble gjennomført over Skype, og informantens svar ble notert ned underveis i samtalen. Intervjuet tok ca. 1 time. Etter intervjuet ble notatene transkribert mens samtalen fortsatt var ferskt i minnet.

3.7 Vurdering av metode

I dette delkapitlet vil vi vurdere kvaliteten på vår metode. Vi vil derfor vurdere metodens styrker og svakheter opp mot forskningens pålitelighet, troverdighet, overførbarhet og bekreftbarhet i vår empiri.

3.7.1 Pålitelighet

I en datainnsamling må man vurdere om informasjonen man har innhentet fra primær- eller sekundærkilder er pålitelige. Pålitelighet, eller reliabilitet som man også kan benytte, knytter seg til nøyaktigheten av undersøkelsens data, hvilke data som brukes, hvordan de er samlet inn og bearbeidet (Johannessen et al., 2011, s. 44). Man kan teste denne oppgavens pålitelighet ved å utføre denne oppgavens prosess på nytt, og dersom man får samme resultat, vil dette indikere at datamaterialet har høy reliabilitet.

I dette metodekapitlet er fremgangsmåten og vurderingene som er benyttet i datainnsamlingen forsøkt å bli forklart etter beste evne. Dette med det formål at det skal være mulig å etterprøve denne prosessen, og få samme resultat. Datamaterialet som er benyttet ligger tilgjengelig på IFRS Stiftelsens nettsider noe som også forenkler prosessen ved å etterprøve denne undersøkelsen.

Dersom man ser til svakhetene ved denne metoden, så ligger det forskerens tolkning og oppfatning av datamaterialet. Dette gjelder særs høringssvarene som åpner for tolkning. Dersom man skulle etterprøvd dette kan det hende at en annen forsker ville fått et annet resultat. Det avhenger også av hvilke høringssvar som blir utvalgt, samt hvilke kriterier som legges til grunn for hvilket innhold i høringssvarene som anses å være relevante for en slik forskningsprosess.

3.7.2 Troverdighet

I forskning vil datamaterialets gyldighet avgjøre om det er troverdig (Johannessen et al., 2011). Man kan også benytte seg av betegnelsen validitet i dette som har den samme egenskapen som troverdighet. Dette omhandler en redegjørelse for hvordan forskningsprosessen har blitt utført, samt at de funn som er gjort reflekter forskningens formål og virkelighet (Johannessen et al., 2011, s. 244). Dette har blitt utført ved at vi har benyttet oss av relevant empiri i form av høringssvar og høringsforslag som har en sammenheng med oppgavens problemstilling. Dette mener jeg vil styrke denne oppgavens troverdighet ved at det er dette fenomenet vi ønsker å undersøke, som er høringsprosessen. Videre har vi benyttet oss av relevant litteratur i form av teoretisk forankring og institusjonsteori som hjelper oss i vår analyse.

Svakheten ved å benytte høringssvar er at vi ikke kjenner til de menneskene som har sendt inn høringssvarene. Det kan derfor tenkes at disse høringssvarene inneholder bias som er en form for påvirkning eller feil (Johannessen et al., 2011).

3.7.3 Overførbarhet

Denne kvaliteten ved metoden omhandler i hvilken grad resultatene fra denne forskningen kan overføres til andre kontekster (Easterby-Smith et al., 2018, s. 100). På bakgrunn av at vi har benyttet oss av en relativt lav andel av høringssvarene, 71 av 1729 høringssvar, vil derfor være vanskelig å skulle generalisere dette ut over denne undersøkelsen. Dersom det hadde blitt benyttet flere høringssvar som representerte en større andel av høringssvarene, ville det i denne konteksten kunne generaliseres. Det ble i innledningen av denne oppgaven forklart at oppgavens problemstilling er et forskningsområde som det foreligger lite forskning på. Resultatene fra denne oppgaven kan derfor benyttes som grunnlag til videre forskning, eller som et støttende argument i en diskusjon til tross for at en lav andel av høringssvarene er benyttet.

3.7.4 Bekreftbarhet

Bekreftbarhet er en faktor for å sikre at forskningsprosessen har vært objektiv og ikke er preget av forskerens subjektive meninger (Johannessen et al., 2011). Dette kan sikres gjennom å begrunne de valg som er gjort for datainnsamlingen og hvilke kriterier som ligger til grunn. I denne prosessen er bekreftbarheten forsøkt styrket gjennom å redegjøre for de valg som er gjort med tanke på datainnsamlingen. Dette ved å være så detaljert som mulig gjennom metodekapitlet men også for å styrke forskningens pålitelighet. Dette har jeg videre forsøkt å styrke gjennom litteratursøk som har resultert i et teoretisk grunnlag for denne undersøkelsen. I det teoretiske grunnlaget har jeg derfor forsøkt å få frem et nyansert bilde for at forskningen ikke skal bli så objektivt som mulig.

Svakheten ved oppgavens bekreftbarhet er at det med fordel kunne inneholdt større grad av primærdata i form av intervjuer for å nyansere datamaterialet. I tillegg hadde det vært en fordel om man hadde vært to som hadde skrevet en slik oppgave da man som forsker alene vil se seg blind på sine vurderinger og analyse.

3.8 Oppsummering

I dette kapitlet har vi redegjort for at forskningsmodellen er basert på sosial konstruktivisme. Videre ble det begrunnet at vi vil benytte oss av kvalitativ metode ved hjelp av sekundærdata i

form av hørings svar og høringsforslag. Det ble redegjort for hvordan en innholdsanalyse av vår data ble gjennomført samt hvilke kriterier og kategoriseringer som lå til grunn. Avslutningsvis ble det foretatt en vurdering av metoden som er benyttet der styrker og svakheter ved oppgavens kvaliteter ble vurdert.

4.0 Institusjonsteori

Dette kapitlet er en redegjørelse for hva IFRS er, og hvem som utformer disse regnskapsstandardene. Videre vil vi redegjøre for hva en leieavtale er, før vi går nærmere inn på IFRS 16 og hva dette innebærer, samt bakgrunnen for denne standarden.

Figur 6: Illustrasjon av kapitlets struktur. Kilde: egenkomponert.

4.1 IFRS Stiftelsen og IASB

Utformingen av internasjonale regnskapsstandarder er kontrollert av International Financial Reporting Standards Foundation (IFRS Stiftelsen). Organisasjonens ansvar er å handle på vegne av offentlighetens interesser for å utvikle globale regnskapsstandarder av høy kvalitet og som er forståelige basert på de prinsippene som ligger til grunn (IFRS Foundation, 2016a). Deres formål som en non-profit-organisasjon, er å skape synlighet, pålitelighet og effektivitet i finansmarkeder verden over (IFRS Foundation, 2016a).

IFRS Stiftelsens organisasjonsstruktur består av tre uavhengige organ. International Accounting Standards Board (IASB) som utformer standarder, IFRS Foundation Trustees (tillitsvalgte) som fører tilsyn og styrer IASB, og IFRS Foundation Monitoring Board som overvåker organisasjonen på vegne av offentlige myndigheter. Organisasjonen består også av ulike rådgivere som de respektive organene konsulterer med (IFRS Foundation, 2016a).

Det standardsettende organet for internasjonale, børsnoterte selskaper er International Accounting Standards Board (IASB). Organisasjonen het tidligere International Accounting Standards Committee (IASC) fram til 2001 når IASC ble erstattet med IASB. Styret i IASB som består av 14 medlemmer, utnevnes av de tillitsvalgte i IFRS Stiftelsen. Styret består av eksperter med ulik erfaring. Dette er styremedlemmer som har erfaring innen standardsetting, revisjon, regnskap, brukere og akademikere. Det er også krav om geografisk spredning på styremedlemmene (IFRS Foundation, 2016a).

IASB har hovedansvaret for alle aspekter med standardsetting av IFRS. Som en uavhengig organisasjon, utvikler og forbedrer de IFRS standardene på vegne av IFRS Stiftelsen. De har også ansvaret for høringer og utarbeidelse av høringsforslag i forbindelse med utforming av standarder, godkjenninger av standarder, samt oversettelser av standarder (IFRS Foundation, 2016a).

4.1.1 IFRS

Den økende graden av internasjonal handel og kapitalflyt skaper et behov for et felles sett med regnskapsstandarder og utforming av regnskapet. Dette er spesielt viktig for blant annet investorer for å forstå regnskapene og kunne sammenligne selskaper på tvers av landegrenser (Durocher & Gendron, 2011).

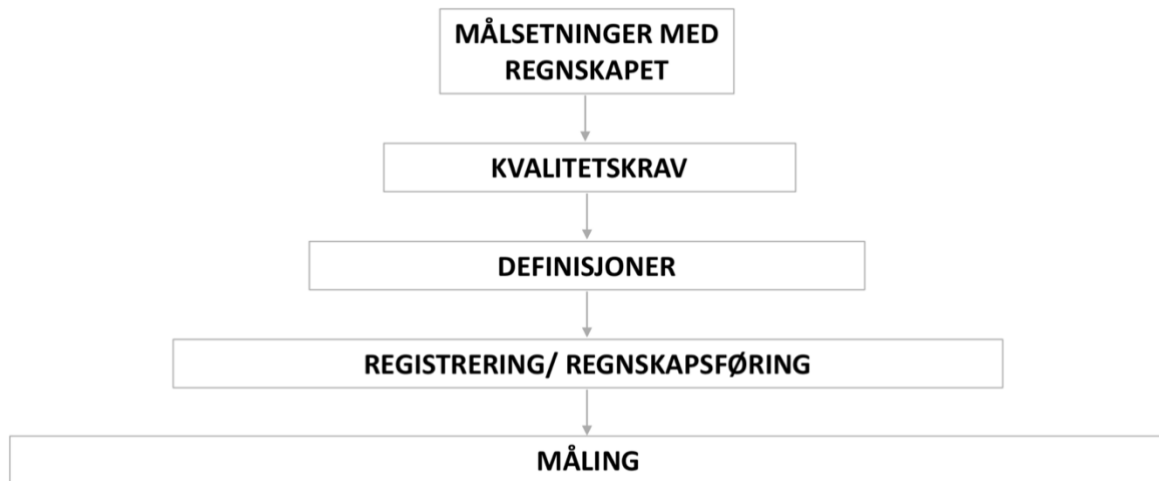
De internasjonale regnskapsstandardene, IFRS, består av retningslinjer og regnskapsregler for internasjonal rapportering. Formålet med regnskapsstandardene er å skape synlighet, pålitelighet og effektivitet. Med synlighet betyr dette at standardene bidrar til økt sammenlignbarhet og kvalitet på finansiell informasjon, som resulterer i bedre beslutningstaking for brukerne av regnskapet. Betydningen av pålitelighet omhandler informasjonsbehovet mellom kapitaltilbydere, som investorer, banker og andre långivere, og organisasjonene som mottar kapital. I følge IFRS Stiftelsen er dette for å ansvarliggjøre disse organisasjonene, samt for sammenlignbarheten av informasjon på tvers av landegrenser. Med effektivitet sikter IFRS Stiftelsen til at med et felles sett med regnskapsstandardene bidrar dette til lettere tilgang på informasjon for brukere, samt at det er ressursbesparende for selskaper med et enkelt, pålitelig regnskapsspråk (IFRS Foundation, 2016a).

4.1.2 Det konseptuelle rammeverket

Det konseptuelle rammeverket ble først publisert av IASC i 1989 som senere ble erstattet med IASBs rammeverk. I 2001 implementerte IASB det konseptuelle rammeverket og videreutviklet rammeverket frem til det ble publisert en ny utgave i 2018. Parallelt med utviklingen av det konseptuelle rammeverket, ble IFRS 16 utviklet. Under utarbeidelsen av IFRS 16 ble det uttalt at de ikke ønsket å utsette arbeidet med standarden for å benytte det nye rammeverket, men at de kom til å bruke deler av det så fort det forelå (IFRS Foundation, 2010). I denne oppgaven blir den nyeste versjonen av det konseptuelle rammeverket benyttet. Bakgrunnen for dette er at den endelige utgaven av IFRS 16 er basert på det nye rammeverket.

Det konseptuelle rammeverket beskriver formålet med finansiell rapportering (CF, 2018, SP1). Dette inneholder retningslinjer med kriterier som er ment for å gi en nytteverdi til brukere av regnskapet ut fra de målsetningene som er satt. Formålet med disse retningslinjene er å gi veiledning til IASB i utviklingen av nye standarder, å gi regnskapsprodusentene veiledning når noe er uklart og til hjelp for brukere generelt for å forstå standardene (CF, 2018, SP1 a.-c.).

Det konseptuelle rammeverket i IFRS er et normativt rammeverk. Det betyr at regnskapsrapporteringens målsetninger og beskrivelsene av hvordan det bør utformes med utgangspunkt i målsetningene er sentral (Kvifte & Johnsen, 2008). I utarbeidelsen av standarder overstyrer ikke det konseptuelle rammeverket da det er retningslinjer for utarbeidelser av standarder. I figur 7 er det konseptuelle hierarkiet i rammeverket illustrert.

Figur 7: Det konseptuelle hierarkiet. Kilde: Kvifte & Johnsen, (2008, s. 41)

4.2 Hva er en leieavtale?

En leieavtale kan være en kontrakt hvor kontrollen av en identifiserbar eiendel overføres til noen andre over en periode mot et vederlag (Bernhoft, Kvifte og Røsok, 2018, s. 610). I en slik leieavtale hvor man kontrollerer bruken av en eiendel vil man selv kunne bestemme bruken av eiendelen samt kunne oppnå vesentlige økonomiske fordeler av denne avtalen (Bernhoft et al., s. 612). Dette kan for eksempel være at et flyselskap leier fly til sin virksomhet. De vil da kunne bestemme hvilke ruter man skal fly og dermed kunne oppnå økonomiske fordeler i form av billettinntekter som følge av leieavtalen. Eller at man leier en maskin til produksjonsprosesser av varer og man vil få inntekter som følge av at man har selger varene man har produsert.

For å kunne fastsette om en avtale inneholder en leieavtale er det noen vilkår som må oppfylles. Det første er om det er en identifiserbar eiendel. Det andre er om man har rett til å kunne oppnå *vesentlige økonomiske fordeler* gjennom bruken av eiendelen. Det tredje er om kunden(leietaker) har rett til å bestemme hvordan og til hvilke formål eiendelens skal brukes over kontraktperioden. Dersom man kan si ja til alle disse tre punktene, er det en leieavtale (Bernhoft et al., s. 614).

Innenfor leieavtaler kan man skille mellom to ulike typer leieavtaler: operasjonelle og finansielle leieavtaler. Operasjonelle leieavtaler er avtaler som kostnadsføres løpende som driftskostnader. Finansielle leieavtaler er avtaler som blir balanseført. Det er tidsperspektivet på en leieavtale som avgjør om det er en finansiell eller operasjonell leieavtale. Dersom en

leieavtale har en varighet på 12 måneder eller mindre eller er av lav verdi, blir det klassifisert som en operasjonell leieavtale og kan dermed kostnadsføres (Vigdel, 2017). Dermed vil leieavtaler som har en varighet på over 12 måneder bli balanseført – altså finansielle leieavtaler. Dette blir gjort ved at leieavtalen behandles som om leietaker har kjøpt eiendelen (Sund, 2013, s. 57). Dette vil derfor føre til at selskapets eiendeler og gjeld øker. Det beløpet som balanseføres er nåverdien av leiebetalingene.

4.3 Bakgrunn for ny regnskapsstandard om leieavtaler

Finansiering av eiendeler gjennom leiekontrakter, har hatt en sterk vekst siden 1970-tallet (McGregor, 1996). I en rapport utgitt av White Clarke Group i samarbeid med World Leasing Yearbook kommer det fram at på verdensbasis så har leasing økt med 56,9 % fra 2008 til 2018 (White Clarke Group, 2020. s. 12).

I 1996 ble Warren McGregors artikkelen «Accounting for leases – a new approach» i samarbeid med internasjonale standardsettere, utgitt hvor den daværende leieavtalestandardens IAS 17 ble diskutert. Denne artikkelen var begynnelsen på diskusjonen om utbedringen av leieavtalestandardens og dens begrensninger. Det ble i denne artikkelen uttrykt bekymring fra både brukerne av regnskapet og standardsettere om begrensningene som forelå i daværende standard. Bekymringene lå i om hvorvidt balanseføringen av operasjonelle leieavtaler etter IAS 17 var relevante og pålitelige nok til å kunne på en effektiv måte vise hvilke forpliktelser selskapene hadde. Det ble fremhevet i artikkelen at et felles sett med regler for leieavtaler på et internasjonalt grunnlag var ønskelig (McGregor, 1996).

I artikkelen ble problematikken rundt det å holde leieavtaler unna balansen også fremhevet. Dette med det faktum at man kunne velge om man ønsket finansielle- eller operasjonelle leieavtaler, var en faktor som gjorde at flere valgte operasjonelle leieavtaler for å unngå kapitalisering på finansielle nøkkeltall. Dette ble også anset å være en trussel til troverdigheten av regnskapet. Det ble også uttrykt bekymring om at dette fører til mindre grad av sammenlignbarhet mellom regnskapene og at nytteverdien av regnskapene ble påvirket. (McGregor, 1996, s. 4).

I 2000 kom den etterfølgende artikkelen til McGregors artikkel, “Leases: Implementation of a new approach” av Nailor og Lennard. I denne rapporten ble det på generelt grunnlag lagt vekt

på at finansielle standarder burde ha sitt opphav fra det konseptuelle rammeverket. Dette var for blant annet for at kvalitetskravene i det konseptuelle rammeverket skulle bli overholdt.

Ved en eventuell, framtidig ny standard om leieavtaler var deres formål at fremgangsmåten for å innregne tilnærmet like leieavtaler skulle være på samme grunnlag slik at det i størst mulig grad var sammenlignbart. Dette på bakgrunn av at de ønsket å forbedre sammenlignbarheten mellom selskaper. IAS 17 ble kritisert for å være vanskelig å forstå i tillegg til at subjektive vurderinger lå til grunn ved vurderinger av finansielle- og operasjonelle leieavtaler. I utarbeidelsen av en ny leieavtalestandard ble mangelen på anerkjennelsen av leietakers balanse fremhevet som et område for forbedring.

I rapporten trekker de også fram informasjonsbehovet brukerne har om balansen (Nailor & Lennard, 2000). Det er godt kjent at brukere som analytikere har opparbeidet sine egne beregningsmetoder for å regne inn leieavtaler. Andre brukere derimot har måtte belage seg på informasjonen som produsentene gir for å blant annet kunne beregne profitt- og tapseffekter på operasjonelle leieavtaler. De trekker derfor fram begrensningene av informasjonen som blir gitt til brukerne. Et av forslagene som fremkom i rapporten var derfor at de ønsket å få reflektert de økonomiske ressursene som leietaker kontrollerer og de finansielle forpliktelsene de har.

Selv om analytikere har uttalt at de har sine metoder for å beregne leieforpliktelsene i balansen, har også de uttrykt svakhetene om IAS 17 sammen med andre brukere og akademikere. Problemene som de har lagt fram for IASB er blant annet hvordan man skal håndtere klassifisering(en) av leieavtaler og problemene det medfører. De uttrykte også deres mening om at et skille mellom operasjonelle og finansielle leieavtaler var, etter deres mening, lite nyttig på bakgrunn av at det skjuler den økonomiske virkeligheten i selskapene.

Investorer og andre brukere hadde uttrykt seg om at de hadde behov for nyttig informasjon for økonomiske beslutninger. Deres behov lå i å få informasjon om en enhets finansielle posisjon samt prestasjon for å kunne vurdere finansiell tilpasningsevne og evnen til å generere penger.

Forfatterne av rapporten ønsket å forbedre den finansielle rapporteringen. Dette ønsket de å gjøre ved å ha marginale forskjeller i leiestrukturen og at det ble mindre rom for tolkning i standarden. Ved at det ble mindre rom for tolkninger i standarden, hadde de en forventning

om at det ikke skulle forekomme store forskjeller i finansiell posisjon og prestasjon, samt at prestasjonsindikatorer som ROA (revenue of assets) og rentedekning ble mer synlig og sammenlignbar (Nailor & Lennard, 2000).

4.3.1 Vurdering om igangsettelse av standard

I mars 2006 ble det avholdt et møte med IASBs styremedlemmer angående forslag om utbedring av leieavtalestandard. Det ble her foreslått et samarbeid med FASB - det standardsettende organet for regnskapsstandarder i USA. Før arbeidet med en ny regnskapsstandard settes i gang, er det noen kriterier som må oppfylles først og et utdrag av hvordan IASB har vurdert disse (IASB, 2006, pkt. 8):

- **Hvor relevant informasjonen er for brukerne og hvor pålitelig informasjon dette gir.**

Det argumenteres om at omfanget av leasing-industrien internasjonalt, er stor samt at dette er en viktig kilde til finansiering i mange sektorer. Det trekkes også fram at dette vil forbedre relevansen og påliteligheten i rapporteringen av leietransaksjoner, noe som vil forbedre den finansielle rapporteringen betraktelig (IASB, 2006, pkt. 9-18).

- **Det eksisterer tilgjengelige retningslinjer**

Det argumenteres her for at IAS 17 definisjonen for finansielle leieavtaler er uklar, og at standarden samsvarer ikke med det konseptuelle rammeverket og dets retningslinjer (IASB, 2006, pkt. 19-20).

- **Muligheten for større grad av samstemthet**

Det var stor enighet blant standardsettere om at det var behov for å forbedre leieavtalestandard. IASB trodde at dette også ville bli tatt godt imot av andre standardsettere og myndigheter, samt at dette kunne være en standard som kunne benyttes verden over (IASB, 2006, pkt. 21-25).

- **Kvaliteten på standarden som utvikles**

Formålet med ny standard er å reflektere de rettighetene og forpliktelsene som resultat av leieavtalene i balansen. Dette vil forbedre relevansen og påliteligheten i den

finansielle rapporteringen. De hevder videre at forbedringen vil øke forståeligheten og sammenlignbarheten i rapportene (IASB, 2006, pkt. 26-32).

I vurderingen om kost-nytte for utviklingen av den nye standarden, tror ikke IASB at den nye standarden vil være mer kostbar enn IAS 17 selv om komplekse leieavtaler kan være mer krevende. Dette kan også medføre at selskaper må bruke ressurser på nye datasystem for å beregne leieavtalene og at det blir mer komplekst for regnskapsprodusentene (IASB, 2006, pkt. 26-32).

Fordelene som styret i IASB ser, er at det vil forbedre den finansielle rapporteringen ved at leieavtalene reflekteres på en bedre måte. Et annet holdepunkt i fordeler, trekkes det fram at det vil øke sammenlignbarheten dersom andre standardsettere adopterer denne løsningen. Noe som også vil medføre at brukernes behov for å etterjustere leieavtaler til sine analyser, ikke blir nødvendig (IASB, 2006, pkt. 26-32).

- **Ressursbegrensninger**

Problemstillingene i prosjektet er komplekse og de finansielle ressursene til prosjektet kan bli høye. Dette er blant annet med tanke på:

- Problemstillinger til komplekse leieavtaler som tidligere ikke har blitt utredet og som må utforskes.
- Undersøkelser av brukerbehovet kan være nødvendig.
- Det må være enighet blant andre standardsettere, samt diskuteres med FASB.
- Forskning vurderes som nødvendig for modellens troverdighet.

Resultatet av forslaget endte med flertall i IASBs styre om å utarbeide en ny standard om leieavtaler i samarbeid med FASB. Utarbeidelsen ble gjort av en faggruppe bestående av ansatte i IASB og FASB for å utarbeide forslag til standarden. Her ble det også vektlagt at de behøvde å involvere blant annet brukerne av regnskapet.

Dermed kunne den tidligere formannen av IASB, Sir David Tweedie, sitt ønske i 2008 oppfylles: «En av mine store ambisjoner før jeg dør er å fly i et fly som er i et flyselskaps balanse» (BDO Australia, u.å. (Fritt oversatt)).

	Undervurderte leieavtaler utenfor balansen
Sør-Amerika	45 %
Asia/Oseania	32 %
Afrika/Midt-Østen	27 %
Europa	26 %
Nord-Amerika	22 %

Tabell 4: Undervurderte leieavtaler på verdensbasis. Kilde: IFRS Foundation, (2016b, s. 3).

I tabellen ovenfor er en oversikt over andelen langsiktige leieavtaler som ikke er balanseført i, såkalt «off balance sheet». Dette er basert på en undersøkelse av tusen børsnoterte selskaper, der de selskapene som ikke har balanseført sine langsiktige leieavtaler utgjør en verdi på 300 millioner dollar. Dette er da sammenlignet opp mot langsiktige leieavtaler som er balanseført (IFRS Foundation, 2016b, s. 3). Som vi ser ut fra denne tabellen ser vi at Sør-Amerika er den som har flest selskaper med leieavtaler utenfor balansen mot Nord-Amerika som har mindre enn halvparten.

4.4 IFRS 16

IFRS Foundations definisjon på IFRS 16 er som følger:

«Denne standarden beskriver prinsippene for anerkjennelse, måling, presentasjon og synliggjøring av leiekontrakter. Målet er å sikre at leietakere og utleiere gir oss relevant informasjon på en måte som er en tro gjengivelse av disse transaksjonene. Denne informasjonen gir et grunnlag for brukerne av regnskapet til å vurdere effekten som leiekontrakter har på en virksomhets økonomiske stilling, økonomiske resultater og kontantstrømmer» (IFRS Foundation, 2016c).

Etter et diskusjonsnotat, to høringsforslag, over 1 700 analyserte tilbakemeldinger og hundrevis av møter i tidsperioden 2009-2016, oppstod IFRS 16 – regnskapsstandarden for leieavtaler. Denne ble gjort gjeldende fra og med 1. januar 2019 og er gjeldene for alle selskaper som benytter IFRS for regnskapsrapportering.

Formålet med denne standarden har vært at balansen skal reflektere selskapets eiendeler og forpliktelser i sin helhet gjennom at operasjonelle leieavtaler balanseføres. Det vil også møte IASBs formål om en dekkende fremstilling og synlighet av spesielt leietakers balanse, noe som også fikk en innvirkning på et selskaps prestasjonsindikatorer (EY, 2019). Dette

prosjektet har derfor høstet mye kritikk (Kvifte & Hansen, 2015). Men som tidligere nevnt, er kritikken mot den foregående standarden IAS 17 bakgrunnen for IFRS 16 som ble kritisert for å ikke møte brukernes behov i regnskapet.

Under IAS 17 skilte man mellom operasjonelle og finansielle leieavtaler for både utleier og leietaker. Denne metoden har lenge vært kritisert fordi at det har gjort det mulig å strukturere avtaler på en slik måte at det har oppnådd en regnskapsmessig effekt til fordel for selskapene som leier (Rosenblad & Skar, u.å.). IAS 17 blir omtalt som kompleks og ulik når det kommer til balanseføring av operasjonelle og finansielle avtaler. Denne standarden blir også kritisert fordi at den ikke krever at eiendeler og gjeld regnes inn i balansen for leietaker, men at det heller har blitt kostnadsført. Dette er igjen med på å skape et urealistisk bilde av selskapene og gjør selskaper mindre sammenlignbare. Denne standarden har derfor vært noe uklar og har derfor gjort det mulig for selskaper å omgå disse standardene for å fremstille sine regnskap best mulig. Tidligere var det ikke regulert i forhold til om leieavtaler skulle regnskapsføres finansielt eller operasjonelt. Dermed har flere bare kostnadsført sine leieavtaler framfor å balanseføre disse. Implementeringen av IFRS 16 vil øke sammenlignbarheten mellom selskaper som leier og selskaper som låner for å kjøpe samme eiendel (Kints & Spoor, 2019).

Virkeområdet på disse to standardene samsvarer i stor grad, med unntak av enkelte justeringer. I IFRS 16 er klassifiseringen av leieavtaler som enten operasjonelle eller finansielle eliminert, og erstattet med at alle leieavtaler behandles på likt grunnlag. Måten dette blir behandlet på etter IFRS 16 har klare likheter med IAS 17 sin behandling av finansielle leieavtaler (IFRS Foundation, 2016b, s. 4). Ved balanseføring av disse eiendelene benyttes nåverdien av leiebetalingene som målemetode, for deretter å klassifisere eiendelen som enten en rett-til-bruk-eiendel eller som et anleggsmiddel (IFRS Foundation, 2016b, s. 4). Unntaket fra å balanseføre leide eiendeler er kortsiktige leieavtaler som har en varighet på 12 måneder eller mindre, og leieavtaler med lav verdi som for eksempel en datamaskin (IFRS Foundation, 2016b, s. 4).

4.4.1 Balanseorientert rammeverk

IFRS 16 har blitt utviklet på bakgrunn av et balanseorientert syn, noe som er i motsetning til god regnskapsskikk (GRS) i Norge som bygger på et resultatorientert syn (Kvifte & Johnsen, 2008). Det balanseorienterte rammeverket bygger på at alle poster i regnskapet må oppfylle definisjonen av eiendeler og gjeld.

Eiendeler er definert som «en nåværende økonomisk ressurs som kontrolleres av foretaket som et resultat av tidligere hendelser» eller «en økonomisk ressurs med en rett-til-bruk som potensielt kan gi økonomiske fordeler» (CF, 2018. pkt. 4.2).

Gjeld defineres som «en nåværende forpliktelse til å overføre økonomiske ressurser som et resultat av tidligere hendelser» (CF, 2018, pkt. 4.2)

4.4.2 Regnskapsmessig forskjell - IAS 17 og IFRS 16

	IAS 17		IFRS 16
	Finansiell-leieavtale	Operasjonell-leieavtale	Alle leieavtaler
Eiendeler	✈️ 🏠	---	✈️ 🚗 🚌 🏠 🏠 🏠
Forpliktelser	\$\$	---	\$\$\$\$\$\$
Rettigheter/ forpliktelser utenfor balansen	---	🚗 🚌 ✈️ 🏠 🏠 ----- \$\$\$\$\$\$	---

Figur 8: Regnskapsmessig forskjell IAS 17 og IFRS 16. Kilde: IFRS Foundation, (2016b).

Denne figuren viser den regnskapsmessige forskjellen på IAS 17 og IFRS 16. Ut fra denne figuren illustrerer man hvordan de operasjonelle leieavtalene holdes utenfor balansen. Under kolonnen for IFRS 16 ser man hvordan rettigheter på en eiendel for eksempel blir regnskapsført som eiendel, med motposten forpliktelser (gjeld) som representerer leieforpliktelsen til å betale for rettigheten i form av penger.

4.4.3 Effekten av IFRS 16

I 2016 utarbeidet IASB en rapport med sine synspunkter for hvilke effekter IFRS 16 ville ha (IFRS Foundation, 2016d). Der vektlegges det blant annet fordelene for analytikere, investorer og selskaper, samt sammenlignbarheten mellom selskapene.

Innføringen av IFRS 16 vil påvirke nøkkeltallene til selskaper ved at de vil få økt gjeld i forhold til tidligere. Dette vil igjen påvirke lånevilkår og selskapenes totale økonomiske situasjon. Primæreffektene vil man se på eiendelssiden og gjelden som vil øke som følge av implementeringen. Som følge av at gjelden øker vil måltall på for eksempel egenkapitalen i selskapene påvirkes. Bildet under viser hvordan for eksempel Norwegian påvirkes av IFRS 16. Total non-current assets er selskapets anleggsmidler og klassifiseres som langsiktige eiendeler. Current assets er omløpsmidlene som klassifiseres som kortsiktige eiendeler.

IFRS 16 TRANSITION EFFECTS ON STATEMENT OF FINANCIAL POSITION

(unaudited in NOK million)	31 DEC 2018	IFRS 16 effects	1 JAN 2019
Total non-current assets	44,208.6	32,797.3	77,006.0
Total current assets	11,776.7	0.0	11,776.7
TOTAL ASSETS	55,985.3	32,797.3	88,782.6
EQUITY	1,704.4	0.0	1,704.4
Total non-current liabilities	26,661.8	29,129.1	55,790.9
Total current liabilities	27,619.0	3,668.3	31,287.3
Total liabilities	54,280.8	32,797.3	87,078.2
TOTAL EQUITY AND LIABILITIES	55,985.3	32,797.3	88,782.6

Figur 9: Overgangseffekt fra IAS 17 til IFRS 16. Kilde: Norwegian Air Shuttle ASA, Interim report, Q4 (2019, s. 15).

For selskapene vil/har det oppstå implementeringskostnader i forbindelse med IFRS 16. Dette vil være i form av å innføre prosesser og oppdatering av systemer for å kunne identifisere leieavtaler, kostnader knyttet til å finne neddiskonteringsrente til leieavtalen(e) og opplæring i selskapet.

4.4.4 Notekrav og presentasjon av leieavtaler i regnskapet

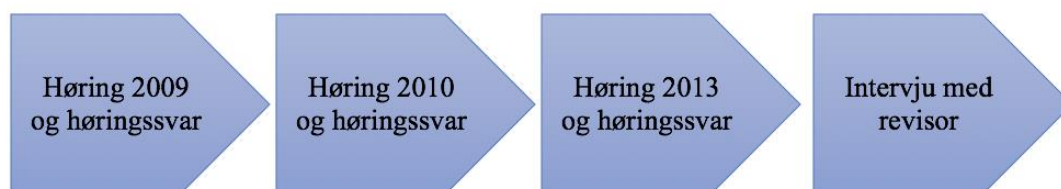
Som følge av IFRS 16 har kravene til noteopplysninger til leieavtaler økt. Dette innebærer at informasjonen i noteopplysningene er relevante og inneholder kvantitative og kvalitative opplysninger (Rosenblad & Skar, u.å.). Dette skal derfor inneholde opplysninger som i større grad skal opplyse brukerne av regnskapet hvordan leieavtalen påvirker balansen, resultatet og kontantstrømmene (Rosenblad & Skar, u.å. s. 10).

4.5 Oppsummering

I dette kapitlet har vi redegjort for hva IFRS er og hvilken rolle IASB har i utarbeidelsen av disse internasjonale standardene. Vi har også sett på hvilke vurderinger IASB foretar seg før en standard revideres, samt den bakenforliggende grunnen til at standarden ble utarbeidet. Videre har vi sett nærmere på hva leieavtalestandardens IFRS 16 inneholder og hvilke virkninger denne standarden har på balansen. I kapittel 5 vil vi se nærmere på høringene som ledet fram til IFRS 16 og hva brukerne mente om de forslagene som fremkom.

5.0 Empirisk tilnærming

I dette kapitlet vil vi gå igjennom de funn som er gjort i forbindelse med innsamlede høringssvar som regnskapsbrukere har avgitt i forbindelse med utarbeidelsen av IFRS 16, samt en presentasjon av ett intervju med en revisor. Dette kapitlets struktur er illustrert i figur 5 nedenfor:

Figur 10: Illustrasjon av struktur i kapittel 5. Kilde: egenkomponert.

Som illustrert i figur 10, er kapitlet inndelt i fire delkapitler. De tre delkapitlene som omhandler høringer er strukturert ved at forslagene i høringen i respektiv periode presenteres. Disse dokumentene inneholder informasjon om hva som kan forbedres, sammenligning av tidligere standard og foreslått standard, og fordeler og ulemper med ny standard. Videre vil tilhørende høringssvar presenteres i brukerkategorier som nevnt i den metodiske tilnærmingen. Avslutningsvis vil vi oppsummere de funn som fremkommer av empirien som videre vil bli benyttet i vår analyse i kapittel 6.

5.1 Høringsforslag 2009

Formålet med denne høringen er *å utvikle en felles regnskapsstandard for leieavtaler for å sikre at eiendeler og gjeld som oppstår som et resultat av en leieavtale er synliggjort i de finansielle rapportene* (IASB, 2009a. Fritt oversatt).

I dette dokumentet blir leieavtaler påpekt som en viktig finansieringskilde for bedrifter. Derfor mener standardsetterne det er viktig at brukerne får en komplett og forståelig oversikt i finansregnskapene om et selskaps leie-aktiviteter. I dette dokumentet får IAS 17 kritikk, på generelt grunnlag, for at brukernes informasjonsbehov ikke blir dekket i finansregnskapet. Dette gjelder da spesielt med operasjonelle leieavtaler som skulle blitt innregnet i balansen noe som igjen fører til at brukerne selv justerer for leide eiendeler og forpliktelser i balansen. Det som de mener er en svakhet ved dette er at notene i finansregnskapet ikke er tilstrekkelige til å kunne utføre slike justeringer. Dette mener standardsetterne fører til at resultatet blir upålitelig (IASB, 2009b). Dette på bakgrunn av at regnskapsføringen til leietaker hadde større effekt i flere bransjer. Det ble derfor vurdert til at forbedringer på leietaker-siden hadde en større påvirkning på brukerne enn det utleier-siden hadde (IASB, 2009b).

Beregningsmetodene for innregning av finansielle- og operasjonelle leieavtaler var også et argument for å revidere IAS 17. Selv om beregningen av de to modellene var vidt forskjellige, kunne helt like transaksjoner bli behandlet forskjellig i regnskapet som følge av subjektive vurderinger. På bakgrunn av dette ble en av svakhetene til IAS 17 lagt fram. Den ga selskapene muligheten til å strukturere leieavtalen som de selv ville – operasjonell eller finansiell. Det ble vektlagt at dette er blant faktorene som reduserer sammenlignbarhetene for brukerne samt at det var vanskelig for brukerne å forstå (IASB, 2009b).

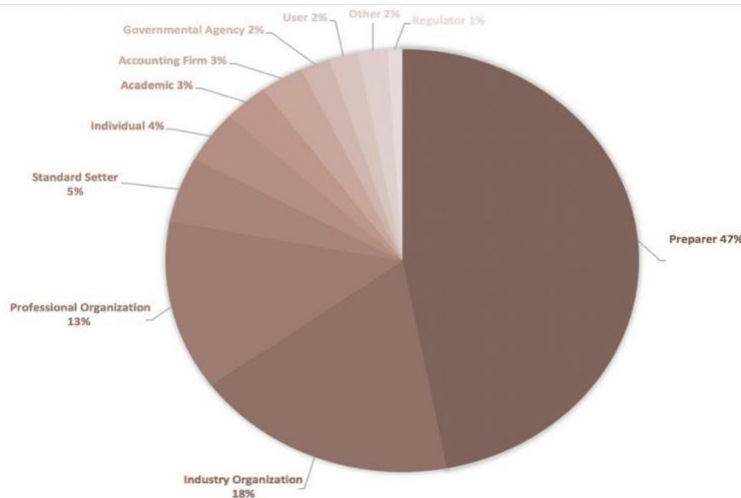
Det var også en diskusjon om å ekskludere kortsiktige leieavtaler i IFRS 16. De uttalte at ved å ekskludere disse, ville brukernes informasjonsbehov og sammenligningsgrunnlag bli svekket. Risikoen for at leieavtaler som i realiteten var langsiktige ble strukturert som kortsiktige var også i vurderingen. Definisjonen av kortsiktige leieavtaler kom også opp som en risiko. Dette var på bakgrunn av at selve definisjonen var vilkårlig og i praksis åpen for subjektiv tolkning (IASB, 2009b).

Ved å utvikle en ny standard for leieavtaler, hvor leieavtaler som opprinnelig ble innregnet som operasjonelle nå ble innregnet som finansielle, vil det være til fordel for brukeren. Dette fordi at en ikke behøver å justere forpliktelsene og eiendelene har. En annen fordel de trekker fram, er at det vil bli samme beregningsmetode for alle typer leieavtaler. Da vil en ikke lengre ha den samme problematikken med at like transaksjoner blir innregnet på ulik måte – og som igjen vil føre til økt sammenlignbarhet for brukerne (IASB, 2009b, pkt. 3.28). De uttaler også at det samme vil gjelde for muligheten til å kunne strukturere transaksjonene slik som nevnt tidligere. Her trekkes det også fram at sammenlignbarheten og økt forståelse vil komme brukeren til gode (IASB, 2009b).

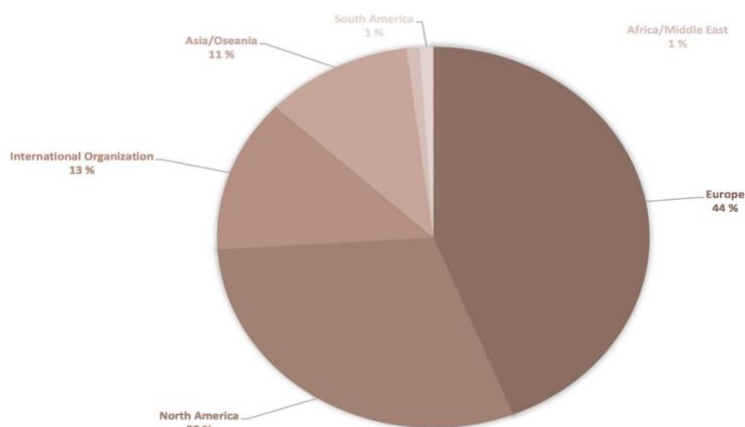
5.1.1 Høringssvar 2009

Det ble innsendt totalt 302 kommentarer til den første høringen av IFRS 16. Figurene under viser prosentandelen av disse, samt den geografiske spredningen mellom disse. I følge IASBs egen rapport på disse respondentene, var omtrent 50% av respondentene positive til forslagene som fremkom av DP 2009. Andelen av respondenter som ikke var enige i forslagene, var omtrent 33%. De resterende respondentene, omtrent 17%, uttrykte ikke sine synspunkt på forslagene bortsett fra temaer som omhandlet leie av eiendom og utleier-siden av standarden.

Brukergruppene nedenfor er inndelt av IASB. Som vi ser av figur 11, er majoriteten av kommentarer fra «Preparerer» som er regnskapsprodusenter.

Figur 11: Andel respondenter i de ulike brukerkategoriene. Kilde: IASB, (2009c).

Figur 12: Geografisk spredning blant respondenter. Kilde: IASB, (2009c).

Ovenfor ser vi den geografiske spredningen blant respondentene til DP 2009. Vi kan her se at Europa, Nord-Amerika og internasjonale organisasjoner representerer majoriteten av respondenter.

Videre vil vi se nærmere på høringssvarene fra brukerne. I hver kategori av brukergrupper starter vi med en tabell som viser hvem brukeren er, hvilket kommentarbrev som tilhører den respektive bruker, geografisk tilhørighet, og i hvilken grad den respektive brukeren er enig i de forslagene som fremkommer.

Enkeltbrukere

Tabellen nedenfor viser hvem brukerne er, hvilket kommentarbrev som tilhører de og hvilket land de kommer fra dersom dette er opplyst om. Disse respondentene representerer ingen organisasjon. Antall brukere i denne kategorien er fem stykker.

Respondent	Brev (CL)	Land	Enighet	Innflytelse
Sherman				
Rosenfield	46	USA	Uenig	Nei
Jim McCommon				
	48	USA	Uenig	Nei

Les Teager	49	Ukjent	Uenig	Nei
Shane Steffans	87	Ukjent	Enig	Ja
Mary Ann				
Whitmeyer	202	Ukjent	Enig	Ja

Tabell 5: Respondentene som er innsamlet. Kilde: IFRS Foundation, (2009a).

To brukere er ikke enige i at leieavtaler som tidligere var operasjonelle skal kapitaliseres inn i balansen (CL. 46 & 48, 2009). En av disse brukerne stiller spørsmål til at leieavtaler skal klassifiseres som eiendeler og forpliktelser, og hvordan dette er forskjellig fra andre avtaler som arbeidskontrakter og hvorfor ikke disse også kapitaliseres (CL. 46, 2009). I CL 48 (2009) uttaler brukeren at hen synes det er merkelig at en leieavtale skal behandles på samme måte som når man har eierskap over en eiendel, og at de bør bli regnskapsført forskjellig på grunn av denne forskjellen. I CL 48

En annen bruker mener at kapitaliseringen av en eiendel og bruksrett til en eiendel i balansen skal bli omgjort til en forpliktelse, ikke vil være beslutningsnyttig for en investor (CL. 49, 2009). Hen mener dette bare flytter eksisterende noter inn i balansen med en rentekomponent, og at det på denne måten ikke vil generere ny informasjon for brukerne. Brukeren (CL. 49, 2009) mener at man heller burde beholde IAS 17 kombinert med økt informasjon om operasjonelle leieavtaler for å oppfylle IASBs mål om bedre informasjon uten å komplisere dette ytterligere. Brukeren mener også at å bringe bruksretter inn i balansen ikke vil øke en investors forståelse av et selskaps eiendeler og forpliktelser (CL. 49, 2009).

En annen bruker (CL. 202, 2009) støtter forslaget om at eiendeler og forpliktelser skal inn i balansen uavhengig om det er operasjonelle- eller finansielle leieavtaler. Hen mener at det heller ikke skal skilles mellom hva som er kjerne- og ikke-kjerne eiendeler da det er vanskelig å skille disse. Denne brukeren mener at dette sammen med en forenkling av rapportering av leieavtaler, vil gi et mer helhetlig bilde av et selskaps finansielle stilling (CL. 202, 2009). Dette synet deles med en annen bruker også (CL. 87, 2009). Denne brukeren mener i tillegg at leieavtaler med kort varighet (12 måneder eller mindre), skal ekskluderes fra IFRS 16. Dette på grunn av kost-nytte vurderingen om at det er tidkrevende samt at dens korte varighet som kan være nær utløp når en analyse tas (CL. 87, 2009).

På forslaget om å benytte lånerenten som tilsvarer det man ville fått i et banklån, er brukeren av CL 87 (2009) uenig. Dette på grunn av at det vil overvurdere leieforpliktelsen betydelig i balansen, og undervurdere rentekostnaden i resultatregnskapet. Dette har også sammenheng, ifølge brukeren, med at når diskonteringsrenten er høyere enn lånerenten, vil det vise et feilaktig bilde av den finansielle stillingen i selskapet (CL. 87, 2009).

Investorer og investeringsselskaper

Det ble ikke gjort noen funn på individuelle, private investorer. Derimot har en rekke av investeringsselskaper svart på høringsforslaget 2009. Vi vil videre se på deres meninger om forslagene i diskusjonsnotatet.

Respondent	Brev (CL)	Land	Enighet	Innflytelse
Swire Pacific Limited	10	Kina	Uenig	Nei
Investment Property Forum	59	England	Uenig	Nei
Hammerson	98	England	Uenig	Nei
Henderson Global Investors	101	England	Uenig	Nei
Macquarie Group	251	Australia	Enig	Ja
Wellington Management	287	USA	Uenig	Nei

Tabell 7: Respondenter fra investeringsselskaper. Kilde: IFRS Foundation, (2009a).

Alle seks respondentene i denne kategorien har tilknytning til investeringsselskaper. Blant disse er det flere som bedriver investeringer innen eiendom og har dermed store interesser innen det feltet. Av disse er fem uenige i den nye standarden fra et utleierperspektiv og mener at IAS 40 (regnskapsstandard om eiendom og utstyr) dekker denne kategorien (CL. 59, 98, 101, 287 og 10, 2009). Et fellestrekk for flere av disse er kost-nytte vurderingen av standarden og kompleksiteten den medfører (CL. 10, 251 og 287, 2009).

En investor (CL. 101, 2009) argumenterer for at de som investorer, er interesserte i de netto renteinntektene som disse eiendelene genererer og netto profitt av selskapene etter finanskostnader og driftskostnader, og markedsverdien av disse eiendelene som bestemmes av

selskapets analytikere. Dette er de samme faktorene som ledelsen bruker i beslutninger og felles for alle i eiendomsmarkedet. Eksisterende regnskapsregler reflekterer denne realiteten og de ser ingen grunn til å endre, og mener en endring vil være ubrukelig (CL. 101, 2009).

Av alle disse seks respondentene, er det derimot en som er delvis enig i forslagene som fremkommer. Denne investoren mener at definisjonen på operasjonelle og finansielle leieavtaler med IAS 17, er uklar og at det derfor blir på vilkårlig grunnlag valgt klassifisering. Dette mener denne investoren vil medføre mindre beslutningsnyttig informasjon når IAS 17 er uklar på dette punktet. Denne investoren mener standarden bør gjelde for både utleier og leietaker med tanke på sammenlignbarhet mellom slike selskaper. Investoren peker også på kost-nytte vurderingen på leieavtaler av lav verdi og at dette ikke burde tas med i balansen (CL. 251, 2009).

En annen investor fra USA (CL. 287, 2009) mener at styret har basert prosjektet av IFRS 16 på at brukere mener de operasjonelle leieavtalene skal balanseføres for økt sammenlignbarhet. Dette fordi at disse blir strukturert som operasjonelle av regnskapsførere, men at dette ikke gjelder alle. Denne investoren er heller ikke fornøyd med at regnskapsstandarden blir utformet som en «onesize» for alle, og mener at dette ikke passer for alle selskaper. Noe som hen mener ikke vil bidra til økt forståelse av et selskaps kapitalstruktur (CL. 287, 2009). Dette er også et investeringsselskap fra Kina enig i (CL. 10, 2009). De mener også at samme metode for balanseføring for alle ikke vil reflektere hvordan et selskaps ressurser styres. Samt at det på denne måten, med en felles standard for alle vil fjerne nyttig informasjon som er relatert til opphavet av eiendelen. De mener at forslagene ikke vil øke kvaliteten eller utgjøre noen nytte for primærbrukerne av regnskapet. Sofistikerte brukere som analytikere vil etter deres mening ha mer utdypende informasjon om leieavtaler for å kunne utføre sine justeringer til sine beregninger, noe som med disse forlagene vil redusere slik informasjon (CL. 10, 2009).

Analytikere og analytikerorganisasjoner

Respondent	Brev (CL)	Land	Enighet	Innflytelse
CFA Institute	252	USA	Enig	Ja

Tabell 8: Respondenter i kategorien analytikere og analytikerorganisasjoner. Kilde: IFRS Foundation, (2009a).

Det er ingen individuelle analytikere som er funnet blant respondentene til DP 2009. Derimot har CFA Institute fra USA (CL. 252, 2009) svart. Dette er en organisasjon for analytikere. De mener at forslagene for standarden er *et skritt i riktig retning* og som vil utgjøre betydelige forbedringer ved å kapitalisere operasjonelle leieavtaler. De er enige i at IAS 17 gjør det vanskelig for brukerne å få beslutningsnyttig informasjon, og at ny standard vil forbedre regnskapet samt medføre mer nøyaktighet. De trekker også fram at forslagene vil redusere mulighetene for å strukturere leieavtaler som operasjonelle og med det at finansieringen skjer «utenfor» balansen.

CFA har utført undersøkelser på sammenhengen mellom operasjonelle leieavtaler og brukere, og har gjort funn på at dette er det området i regnskapsrapporteringen som er av de mest mangelfulle i brukerperspektivet. På spørsmål om ikke-kjerneeiendeler skal inkluderes i balansen, mener CFA at dette er beslutningsnyttig for brukerne, og tilbydere av kapital som investorer og långivere. De mener også at virkelig-verdi-måling av leide eiendelene vil medføre større grad av beslutningsnyttig informasjon om eiendeler og forpliktelser, men at det må vurderes om det tilfredsstillende for brukerne. Videre oppfordrer de IASB til å involvere brukere til et samarbeid om ny leieavtalestandard (CL. 252, 2009).

Akademikere

Tabellen nedenfor viser hvem respondentene innenfor akademien er, samt hvilket land de er fra.

Respondent	Brev (CL)	Land	Enighet	Innflytelse
Rolf Uwe Fülber	3	Tyskland	Enig	Ja
Hannu Schadewitz	31	Finland	Uenig	Nei
Teresa P. Gordon	182	USA	Delvis enig	Nei
Carolyn Weber	239	USA	Enig	Ja
Sarah Burton m.fl.	302	USA	Enig	Ja

Tabell 6: Respondenter i kategorien Akademikere. Kilde: IFRS Foundation, (2009a).

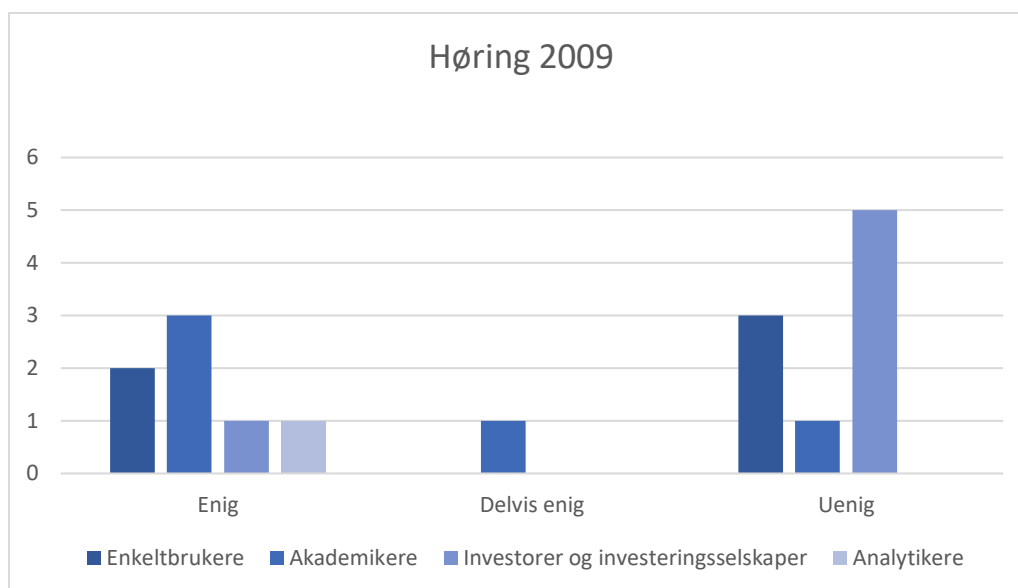
Blant akademikere ser det ut til å være bred enighet i forbindelse med IFRS 16 (CL. 3, 31, 182, 239 og 302, 2009). Det er likevel noe uenighet om å inkludere ikke-operasjonelle eiendeler inn i balansen. En akademiker fra Finland mener det ikke har noen hensikt på grunn av at det vil gjøre balansen mer uklar og redusere transparens (CL. 31, 2009). En annen akademiker fra USA mener at de ikke-operasjonelle eiendelene skal inkluderes i balansen, men at kortsiktige leieavtaler kan utelukkes (CL. 239, 2009). Dette argumenterer akademikeren med vurderingen opp mot kost-nytte-perspektivet. Akademikeren argumenterer også for at dette kan være et insentiv til å redusere kortsiktige avtaler. For eksempel ved at en ettårig leiekontrakt som ikke inneholder mulighet til forlengelse og da kan leietaker risikere å må tilbakeføre eiendelen etter kontraktslutt eller alternativt å måtte fornye kontrakten mot en høyere pris. Denne akademikeren tror dette kan være med på å forhindre struktureringer av operasjonelle leieavtaler (CL. 239, 2009).

En akademiker fra Tyskland (CL. 3, 2009) trekker fram at med ny standard så vil det ikke bli behov for brukerne å justere for leieforpliktelser inn i balansen, noe som også vil være kostnadsbesparende. Denne akademikeren henviser til forskning som er gjort om at selv om brukere som investorer og analytikere kan ha problemer med å beregne forpliktelser utenfor balansen med IAS 17, så er ikke det nødvendigvis tilfellet for alle disse brukerne og at informasjonen i regnskapet derfor ikke trenger å være villedende (CL. 3, 2009).

En annen akademiker stiller seg noe kritisk til utarbeidelsen av ny standard (CL. 182, 2009). Dette begrunner akademikeren med at hen tror den vil gjøre mer skade enn nytte med disse nye «forenklingene». Hen mener det vil bli mer komplekst og mindre nyttig for brukerne, men at det likevel vil bli en forbedring (CL. 182, 2009).

5.1.2 Oppsummering høring 2009

I prosessens første høringsrunde, fremlegges argumentasjonen for en ny leieavtalestandard. Det argumenteres her om at en synliggjøring av selskapers forpliktelser er viktig for at brukernes informasjonsbehov skal bli dekket. Svakheterne i den tidligere standarden, IAS 17, ble diskutert og det ble argumentert med at de subjektive vurderingene som forelå i denne standarden medførte muligheten til å strukturere slike avtaler. IASB mente at ved å fjerne denne strukturings-muligheten, så ville dette medføre større grad av sammenlignbarhet og forståelighet for brukerne av regnskapet.

Figur 13: Grad av enighet i høringssvar fra 2009. Kilde: egenkomponert.

Blant de utvalgte høringssvarene har vi gjennomgått 17 kommentarer. Figur 13 viser graden av enighet blant brukerne, som er noe variabel. Brukerkategorien investorer og investeringsselskaper er de som er mest uenige blant brukergruppene. Blant disse ble det uttalt at det ikke ville være behov for en ny standard da eksisterende standard viser den økonomiske realiteten. Det ble også uttalt at standarden ville være en «onesize» for alle, noe som ikke vil passe alle selskaper. Det ble også argumentert *mot* standarden med at prosjektet virket å være basert på det formål om sammenlignbarhet. Derimot ble det argumentert fra enkeltbrukere, akademikere og analytikere om at forslagene ville være en forbedring og medføre mer beslutningsnyttig informasjon.

5.2 Høringsforslag 2010

Formålet med dette høringsforslaget er i følge IASB og FASB (IFRS Foundation, 2010c, s. 1) *å gi informasjon i årsregnskapet om beløp, tidspunkt og usikkerhet som fremkommer i kontantstrømmene som et resultat av leiekontrakter* (Fritt oversatt).

I denne høringen kommer forslaget om et rett-til-bruk-prinsipp for både leietaker og utleier. Dette prinsippet baserer seg på at man registrerer eiendeler og forpliktelser som oppstår som følge av en leiekontrakt.

Denne høringen var basert på hvilke prinsipper utleier og leietaker skulle benytte for at regnskapsinformasjonen skal kunne gi brukerne relevant og dekkende fremstilling av informasjon. Denne høringen tar for seg det å synliggjøre leieavtaler, måling og presentasjon av disse, samt kortsiktige leieavtaler. De påpeker at endringene i leieavtaler vil ha størst effekt på leietakere som har mange eiendeler under operasjonelle leieavtaler. Samt at differansen mellom profitt og tap vil endres signifikant (IFRS Foundation, 2010a, s. 7).

Videre vil vi se på dokumentet Basis for Conclusions på Exposure Draft (IFRS Foundation, 2010b). Dette dokumentet begrunner grunnlaget for forslagene som er fremsatt. I den foregående høringen fra 2009 ble rett-til-bruk introdusert, og som videre ble utdypet i denne høringen. Det ble i denne høringen foreslått at leietakere burde benytte en rett-til-bruk-modell på alle typer leieavtaler bortsett fra blant annet immaterielle- og biologiske eiendeler (IFRS Foundation, 2010b, s. 7). Modellen innebærer at eiendeler med en bruksrett fører til en forpliktelse til å betale for bruksretten, skal inn i balansen.

Det ble også foreslått at med denne bruksretten så skal man også føre opp amortiseringsutgifter og renteutgifter. Standardsetterne begrunner dette forslaget med at med IAS 17 så har bare de finansielle leieavtalene blitt reflektert i balansen, samt at regnskapsbrukere har justert for operasjonelle forpliktelser (IFRS Foundation, 2010b, BC6 a.). Standardsetterne mener at dette vil øke sammenlignbarheten mellom selskaper og gjenspeile den økonomiske virkeligheten ved å fjerne muligheten til å strukturere leieavtaler fritt. En annen faktor som trekkes fram er at dette vil samsvare med det konseptuelle rammeverket. Dette begrunnes ut fra definisjonen av en eiendel ved at den er *kontrollert* av leietaker og de fremtidige, økonomiske fordelene som forventes (IFRS Foundation, 2010b, BC. 6 d.).

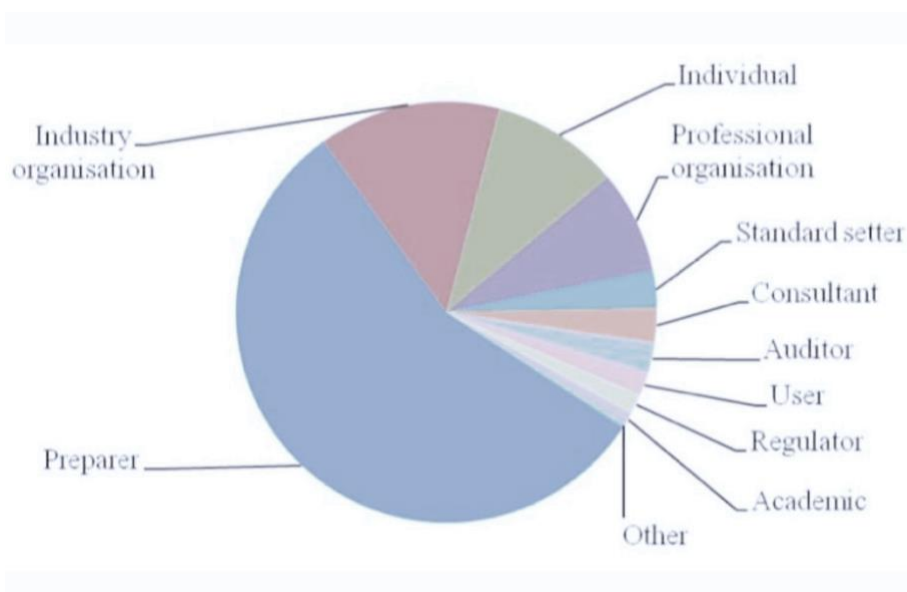
For innregning av rett-til-bruk eiendeler mener standardsetterne at man skal benytte nåverdien av leieprisen over hele leieperioden med en diskonteringsrente. De begrunner dette med at denne metoden samsvarer med måling av ikke-finansielle eiendeler, noe som vil øke sammenlignbarheten for brukere (IFRS Foundation, 2010b, BC.

72). Standardsetterne besluttet også at ikke-kjerneeiendeler skal behandles likt som kjerneeiendeler. Dette på bakgrunn av at det er vanskelig å skille mellom disse eiendelene og at de kan utgjøre en vesentlig del av et selskaps ressurser og at de anså dette å være relevant for brukerne (IFRS Foundation, 2010b, BC. 40).

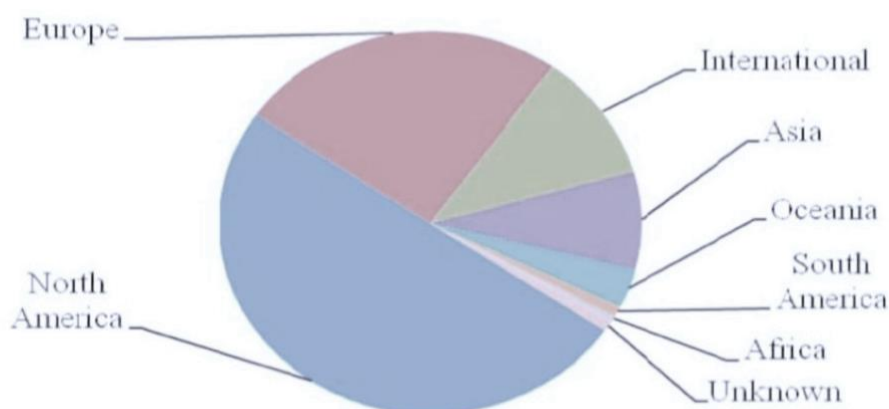
5.2.1 Høringssvar 2010

I forbindelse med det andre høringsforslaget, ble totalt 760 kommentarer i løpet av fire måneder sendt inn (IFRS Foundation, 2011). Den høye responsen på dette høringsforslaget tror IASB er på bakgrunn av samarbeidet med FASB, noe som også har medført en vid geografisk spredning blant respondentene.

I følge IASB er de fleste respondentene enige i forslagene som fremkommer av høringen og sier seg enige i kritikken av IAS 17. De bekymringene som foreligger omhandler implementeringen av standarden, redusert sammenlignbarhet og definisjonen på en leieavtale (IFRS Foundation, 2011).

Figur 14: Andel respondenter i de ulike brukergruppene. Kilde: IFRS Foundation, (2011).

Figur 15: Geografisk fordeling av respondenter. Kilde IFRS Foundation, (2011).

Videre vil vi se nærmere på høringssvarene fra brukerne. I hver kategori av brukergrupper starter vi med en tabell som viser hvem brukeren er, hvilket kommentarbrev som tilhører den respektive bruker, geografisk tilhørighet, og i hvilken grad den respektive brukeren er enig i de forslagene som fremkommer.

Enkeltbrukere

Respondent	Brev (CL)	Land	Enighet	Innflytelse
Linus Low	9	Ukjent	Enig	Ja
Gary Pickard	23	Ukjent	Enig	Ja
Chris Barnard	45	Tyskland	Delvis enig	Ja
Christina Young	78	USA	Uenig	Nei
Gary Steele	82	USA	Uenig	Nei
Ross K. Graham	233	England	Uenig	Nei
Jeffrey McLeod	308	USA	Enig	Delvis
Robin Phelan-	485	Ukjent	Delvis enig	Nei
Tuggle				
Scott E. Green	628	USA	Enig	Ja

Tabell 9: Høringssvar fra enkeltbrukere i 2010. Kilde: IFRS Foundation, (2010d).

Her skal vi se nærmere på meningene til ni brukere om forslagene i høringen 2010.

Det er noe delte meninger angående kost-nytte betraktningen av en ny standard. En mener at det ikke vil gi noen verdi og føre til unødvendig belastning på selskapene (CL. 82, 2010). Derimot er det en som uttrykker at hen er enig i standardsetternes vurdering om at fordelene vil være større enn kostnaden selv om ressursene som må til er betydelige (CL. 45, 2010).

Flere brukere er enige i forslagene om å kapitalisere forpliktelser og rett-til-bruk eiendeler, mener det vil føre til en mer dekkende fremstilling, og at det vil bli bedre for investorer og andre brukere (CL. 9 & 308, 2010). En annen bruker som også er enig i dette mener det er positivt at leide og kjøpte eiendeler behandles likt (CL. 23, 2010). En annen bruker mener at synlighet i regnskapet er det viktigste for en investor (CL. 308, 2010).

En bruker påpeker at det konseptuelle rammeverket ikke er ferdig utarbeidet, og mener derfor på generelt grunnlag at mange av de nye, foreslåtte standardene ikke vil ha noen sammenheng i hva de prøver å oppnå med disse annet enn konvergens (CL. 233, 2010). Denne brukeren uttaler også at flere av de nye standardene virker å stamme fra akademisk tenkning med tanke på hva som ligger i transaksjonene.

Flere brukere trekker fram ulempene av de foreslåtte forslagene. En bruker trekker fram at det vil påvirke måltall som igjen vil påvirke selskapers lånevilkår (CL. 308, 2010). En annen ytrer en bekymring om at bedrifter ikke har ressurser i form av dataprogrammer til å kunne implementere en ny standard (CL. 485, 2010). Det uttrykkes også bekymringer til at man erstatter operasjonelle- og finansielle leieavtaler med kortsiktige- og langsiktige leieavtaler på bakgrunn av at det kan medføre at selskaper kan strukturere leieavtalene sine slik at de havner under kortsiktige leieavtaler (CL. 45, 2010). En bruker mener at resultatet av en ny standard ikke vil gjengi en balanse som oppgir et selskaps økonomiske virkelighet (CL. 78, 2010).

En annen enkeltbruker er derimot positiv til å synliggjøre forpliktelser og rett-til-bruk eiendeler. Hen mener at forslagene som fremkommer er en forbedring fra tidligere og ser ingen grunn til at disse forpliktelsene ikke skal være i balansen. Brukeren mener også at dette vil reflektere de økonomiske forholdene i en leieavtale. Med tanke på presentasjonen i regnskapet mener brukeren at en leietakers leiekostnader ikke skal presenteres separat i resultatregnskapet, men at notene skal utdypes (CL. 628, 2010).

Investorer og investeringselskaper

Respondent	Brev (CL)	Land	Enighet	Innflytelse
Investor and Property Sector Analysts	28	Ukjent	Enig	Ja
Somerset Capital Group	30	USA	Uenig	Nei
Barbara J. Simmonds	224	USA	Delvis enig	Nei
Governance for Owners	257	Ukjent	Enig	Ja
Colonial Properties Trust	383	USA	Delvis enig	Nei
GE Asset Management	387	USA	Delvis enig	Nei
Federated Investors	598	USA	Uenig	Nei
Koch Industries	599	USA	Uenig	Nei

Tabell 11: Hørings svar fra investorer og investeringselskaper i 2010. Kilde: IFRS Foundation, (2010d).

I dette er det benyttet åtte kommentarer fra ulike investorer og investeringselskaper.

Flere av disse brukerne ser ikke fordelene investorer vil få ved at de ikke trenger å justere balansen selv lengre. En bruker mener standardsetterne indirekte anerkjenner at det foreligger nok informasjon i IAS 17 om operasjonelle leieavtaler for å innregne disse forpliktelsene (CL. 30, 2010). En annen bruker forstår heller ikke disse fordelene. Denne brukeren vektlegger at for eksempel ratingbyråer har egne metoder for å justere for disse forpliktelsene, samt at definisjonen av leieavtaler som er oppgitt (IFRS Foundation, 2010, pkt. B1-B4) ikke inneholder alle elementene som ratingbyråene justerer for (CL. 599, 2010).

Det er likevel to brukere som ser verdien i forslagene til standardsetterne. En investor innen eiendom mener at det for investorer er avgjørende at leieforpliktelsene fremkommer når man skal vurdere prestasjonene i et selskap (CL. 28, 2010). Et annet investeringselskaper uttaler at de støtter forslagene som er lagt fram om at alle eiendeler og forpliktelser skal gjenspeiles i

balansen. De uttaler at det vil utgjøre en stor forbedring på synlighet for investorer (CL. 257, 2010).

Det er også delte meninger i denne brukergruppen om rett-til-bruk-forpliktelser. En bruker uttaler at deres kunder er interesserte i nettoinntektene til selskaper (CL. 598, 2010). En annen mener at det kun er forpliktete avtaler som skal balanseføres og ikke avtaler som kan føre til betalinger (CL. 387, 2010).

Det stilles spørsmål fra flere brukere om kost-nytte-betraktningen. Det uttales av flere brukere at utviklings- og implementeringskostnadene må tas hensyn til (CL. 30 & 599, 2010). En av disse to brukerne poengterer at standarden ikke vil møte alle brukernes behov, noe IASB må vurdere opp mot kostnadene (CL. 599, 2010).

Flere av disse brukerne omtaler også ulempene de tror vil oppstå som følge av forslagene i høringen 2010. En mener at brukerne må bruke mer tid for å oppnå en komplett forståelse av leieforpliktelsene (CL. 599, 2010). En annen mener kompleksiteten i forslaget må vurderes samt om sammenlignbarheten mellom leieforpliktelser blir vurdert (CL. 224, 2010). En bruker er bekymret for at forslagene i ED 2010 ikke vil oppfylle formålet om dekkende fremstilling i det nye konseptuelle rammeverket. Denne brukeren trekker også fram en bekymring om at kompleksiteten i IAS 17 og sammenlignbarhet mellom selskaper ikke vil få ønsket utfall i ny standard, og derfor påvirke nytteverdien av utarbeidelsen av ny standard (CL. 383, 2010).

Som flere brukere påpeker, mener de at kompleksiteten i regnskapet øker med forslagene i høringsuttalelsen. En bruker uttaler at regnskapsanalyser blir mer komplekse, noe hen mener kan forhindres ved at leiekostnadene forenkles og reflekteres i inntekts- og kontantstrømoppstillingen (CL. 387, 2010).

En bruker mener det vil ha større virkning å utvikle en enklere standard med det formål å kapitalisere leieforpliktelser. Denne brukeren mener at dette vil gi brukerne av regnskapet et bedre sammenligningsgrunnlag og mer pålitelig informasjon (CL. 383, 2010).

Akademikere

Respondent	Brev (CL)	Land	Enighet	Innflytelse
Craig Chapman	119	USA	Uenig	Nei
David Emanuel	225	New Zealand	Uenig	Nei
Anthony M. Grono	454	USA	Uenig	Nei

Tabell 10: Hørings svar fra akademikere i 2010. Kilde: IFRS Foundation, (2010d).

En akademiker tviler på standardsetternes utsagn i høringsforslaget 2010 om at fordelene, kapitalisering av operasjonelle eiendeler, som fremkommer i høringen vil overstige kostnadene (CL. 225, 2010). Denne akademikeren understøtter dette med at han har gjort noen forsøk på dette selv. Hans funn er basert på universitetet han jobber på ved å kapitalisere alle leieavtaler, der funnene er at fordelene er lik null og kostnaden er stor (CL. 225, 2010). En annen akademiker ytrer bekymring om at det i forslagene fortsatt foreligger muligheter til å strukturere leieavtaler som vil ha betydning for sammenlignbarhet mellom regnskapene (CL. 119, 2010).

En akademiker er bekymret for hvordan den nye standarden vil påvirke beregningen av likviditet og andre måltall da det er usikkerhet i regnskapsmiljøet angående dette (CL. 454, 2010). Det uttrykkes også bekymringer til at man erstatter operasjonelle- og finansielle leieavtaler med kortsiktige- og langsiktige leieavtaler på bakgrunn av at det kan medføre at selskaper kan strukturere leieavtalene sine slik at de havner under kortsiktige leieavtaler (CL. 454, 2010).

Regnskapsførere og revisorer

Respondent	Brev (CL)	Land	Enighet	Innflytelse
Rajnish Ramchurun	11	Ukjent	Enig	Nei
Alicia M. Boyd	24	USA	Uenig	Nei
KPMG IFRG Limited	367	England	Delvis enig	Nei

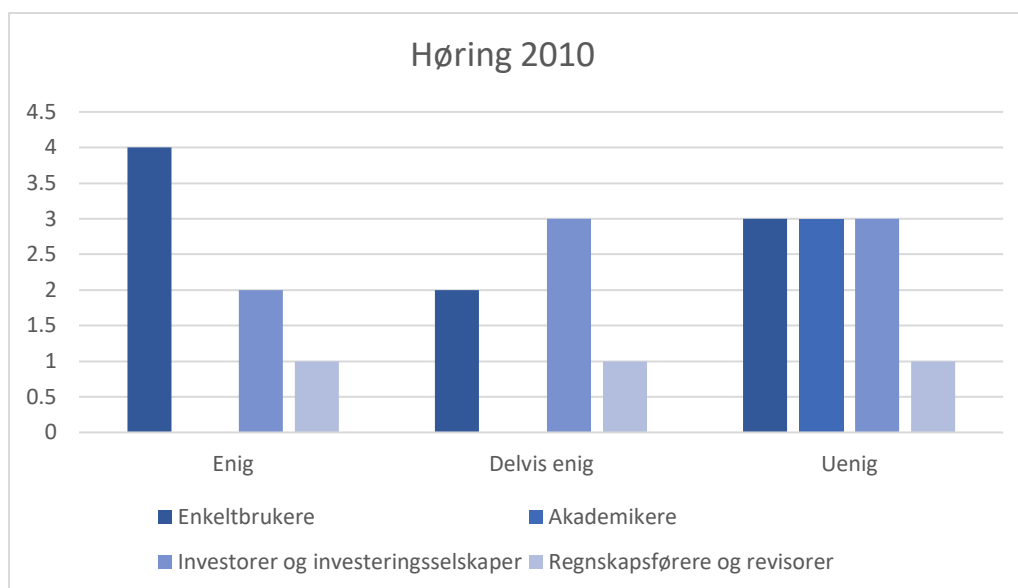
Tabell 12: Hørings svar fra regnskapsførere og revisorer 2010. Kilde: IFRS Foundation, (2010d).

To av revisorene støtter forslagene som fremkommer i ED 2010. En av disse mener at også kortsiktige leieavtaler skal behandles likt med langsiktige avtaler for å unngå at man kan omgå reglene og for sammenlignbarheten (CL. 11, 2010). Den andre, revisjonsselskapet KPMG, uttrykker en bekymring for at forslagene fortsatt er for komplekse sett opp mot formålet med utarbeidelsen at det skulle bli mindre komplekst. De uttrykker også en bekymring for at det vil bli kostbart og upraktisk å implementere dette (CL. 367, 2010).

En regnskapsfører er imot forslaget om å kapitalisere operasjonelle leieavtaler. Hen mener også at det vil gi lite informasjon til brukere å ha for eksempel kjøretøy og annet utstyr i balansen, og at dette ikke vil være utslagsgivende for om en bruker velger å investere eller ikke. Regnskapsføreren mener i tillegg at ikke-kjerne eiendeler og kortsiktige leieavtaler skal ekskluderes fra balansen. Denne regnskapsføreren mener at det vil være villedende for investorer og långivere at operasjonelle leieavtaler skal inn i balansen da det gir et inntrykk av at leietaker har eiendelen i sin besittelse i hele dens levetid. Regnskapsføreren mener at bekymringer for operasjonelle forpliktelser enkelt kan løses ved bruk av noteopplysninger (CL. 24, 2010).

5.2.2 Oppsummering høring 2010

I den andre høringsrunden blir tilbakemeldingene fra den første høringsrunden i 2009 vurdert og eventuelt innarbeidet i det nye høringsforlaget. I høringen fra 2010 kom forslaget om at en bruksrett til en eiendel også skulle regnes som en forpliktelse. Denne høringen fokuserte på hvordan regnskapsinformasjonen skulle gi brukerne en relevant og dekkende fremstilling av regnskapet.

Figur 16: Grad av enighet i høringssvar fra 2010. Kilde: egenkomponert.

I denne høringen er totalt 23 høringssvar benyttet i denne oppgaven. Blant høringssvarene mener de som er enige at det vil medføre en mer dekkende fremstilling og synlighet av balansen. Det hviler likevel noe uenighet om forslaget om bruksretter, hvor flere ikke mener dette vil vise en korrekt fremstilling av et selskap. Flere av disse kommentarene omtaler også kost-nytte-aspektet i de forslagene som fremlegges, og kompleksiteten dette medfører.

5.3 Høringsforslag 2013

Formålet med den reviderte høringsuttalelsen er i følge IASB å forbedre kvaliteten og sammenlignbarheten i finansielle rapporter (IFRS Foundation, 2013d). Dette vil IASB gjøre gjennom å skape åpenhet rundt selskapers midler gjennom eiendelene som blir brukt av selskapene og risikoen som medfølger en leieavtale (IFRS Foundation, 2013d).

Denne høringen har tatt for seg tilbakemeldingene fra brukerne på høringen fra 2010, og gjennom ulike møter med brukere av regnskapet og eksperter. Disse tilbakemeldingene har videre blitt analysert og ført til justeringer som fremkommer i høringsforslaget fra 2013.

I denne høringen er rett-til-bruk-prinsippet tydeligere definert. Blant annet målemetoder for rett-til-bruk av eiendeler, hvor forslaget var at det skulle måles ut fra nåverdien av totale leiebetalinger, og klassifisering av leieavtaler. I forbindelse med eiendeler eller bruksrett-

eiendeler med lav verdi, og som ikke trenger å balanseføres, fremkommer det av forslaget at dette er eiendeler hvor verdien er ubetydelig.

Forslaget om å klassifisere leieavtalene var basert på en tosidig modell hvor den ene er gjeldende for leietaker og den andre for utleier. Videre i denne modellen skulle de klassifisere eiendelene som enten Type A eller Type B. En leieavtale av Type A omhandler leieavtaler om maskiner og kjøretøy, og Type B omhandler eiendom og bygninger. For utleier og leietaker innebar det forskjellig balanseføringen og resultatføringen i finansielle rapporter av leieavtaler. Tanken bak dette skille med Type A- og B begrunnes av følgende definisjon:

«Å erkjenne, måle og presentere utgifter og kontantstrømmer som oppstår som følge av en leieavtale for leietaker avhenger av om leietaker er forventet å konsumere mer enn en ubetydelig del av de økonomiske fordelene fra eiendelen» (IFRS Foundation, 2013b, s. 6).

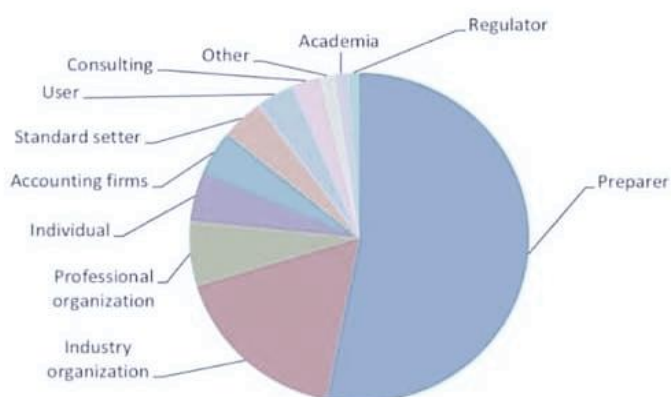
Meningen bak dette var at Type B (eiendom og bygninger) i mindre grad utsettes for slitasje i form av konsum enn Type A (maskiner og kjøretøy) som gjennom bruk lettere utsettes for slitasje og verdireduksjon.

For leietaker innebar forslaget at det i både Type A- og B avtaler å balanseføre eiendelen med en tilhørende forpliktelse på gjeldssiden. Derimot så skiller disse seg ved hva som skal føres i regnskapsrapporter. For Type A (maskiner og kjøretøy) skal det i inntektsrapporten føres opp amortisering og renteutgifter som ville vært de tilsvarende utgiftene om man hadde eid eiendelen. Videre i kontantstrømrapporten skulle leieutgiften og renteutgiften oppføres. Ved Type B (eiendom og bygninger) skal leieutgiften kostnadsføres i inntektsrapporten. Og i kontantstrømrapporten skal den totale utgiften for leieavtalen kostnadsføres sammen med rentekostnaden (IASB, 2013b).

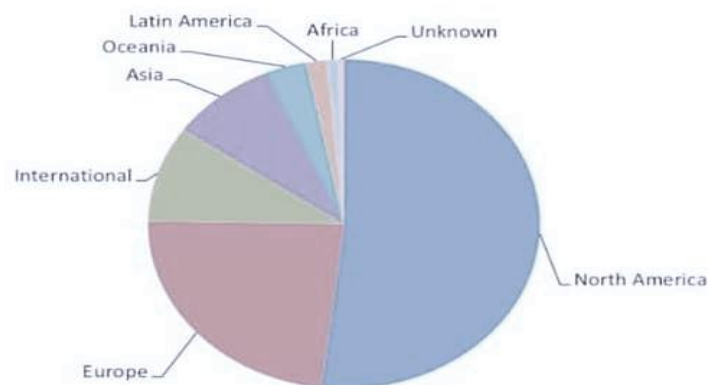
For utleier var forslaget en mindre endring der Type A eiendeler hadde den største forskjellen. Type B (eiendom og bygninger) var mer eller mindre uforandret ved at den i balansen skulle registreres som en utleid eiendel, og i inntektsrapporten skulle leieinntekten registreres lineært med renteinntekter. Under Type A (maskiner og kjøretøy) var det litt mer komplisert. I balansen skal eiendelen reflektere verdireduksjon/slitasje for den del av eiendelen som blir konsumert av leietakers bruk i leieperioden. I inntektsrapporten skal renteinntektene oppføres samt eventuell profitt som resultat av leieavtalen (IFRS Foundation, 2013b).

5.3.1 Høringssvar 2013

I forbindelse med det siste høringforslaget, ble det totalt sendt inn 641 brev. Figurene under viser andel respondenter fra de respektive bransjene og den geografiske spredningen blant respondentene. Vi har ikke noen prosentandel på bransje og geografisk beliggenhet, men ut fra figurene ser vi at preparer, som defineres som regnskapsprodusent av IFRS Foundation, er overrepresentert blant respondentene. Samt at Europa og Nord-Amerika dominerer blant landene.

Figur 17: Andel innsendte brev fra de respektive bransjene i forbindelse med høringforslaget i 2013. Kilde: IFRS Foundation, (2013a).

Figur 18: Andel land blant de innsendte brevene i forbindelse med høringforslaget 2013. Kilde: IFRS Foundation, (2013a).

Videre vil vi se nærmere på høringssvarene fra brukerne. I hver kategori av brukergrupper starter vi med en tabell som viser hvem brukeren er, hvilket kommentarbrev som tilhører den respektive bruker, geografisk tilhørighet, og i hvilken grad den respektive brukeren er enig i de forslagene som fremkommer.

Enkeltbrukere

Respondent	Brev (CL)	Land	Enighet	Innflytelse
Arthur Kurland	9	USA	Uenig	Nei
Chris Barnard	19	Tyskland	Uenig	Ja
Dane Mott	24	USA	Uenig	Nei
Edward W. Trott	28	Ukjent	Uenig	Nei
K. Sivasankar	36	India	Enig	Ja
Monte Ward	74	Ukjent	Uenig	Nei
Nicholas Evans	316	England	Enig	Ja
Eduardo Baldoino	478	Brasil	Uenig	Nei
Colin Chau	539	Kina	Uenig	Delvis
CRUF brukerorganisasjon	597	Canada	Enig	Ja
CRUF brukerorganisasjon for individuelle brukere	601	Internasjonal	Enig	Delvis
John L. Winchester	617	USA	Uenig	Nei
Andrew Prytherch	639	USA	Enig	Ja

Tabell 13: Høringssvar fra enkeltbrukere i 2013. Kilde: IFRS Foundation, (2013c).

Her vil jeg fokusere på 13 brukere som har uttalt sin mening om forslagene i høringforslaget. Av disse 13 uttaler fire av disse at de ikke ser noen hensikt med en utarbeidelse av en ny standard eller at det ikke vil gi de effektene man tror vil oppstå (CL. 9, 28, 74 & 539, 2013). Fem andre av brukerne uttaler at de tror forbedringene vil føre til et bedre rammeverk for leieavtaler som vil gjenspeile den økonomiske virkeligheten i selskaper og er positive til forslagene (CL. 36, 316, 597, 601 og 639, 2013). En mener også at

det vil redusere de komplekse reglene i IAS 17 (CL. 601 & 639, 2013).

En bruker uttaler at han ikke tror de nye forslagene vil gi ønsket utfall. Hen tror at brukerne vil få det vanskeligere med å forstå informasjonen i regnskapet. Hen mener også at det konseptuelle rammeverket må ferdigstilles før en utarbeidelse av en ny leieavtalestandard (CL. 539, 2013). Begge brukerorganisasjonene CRUF vektlegger at sammenlignbarhet i regnskap er essensielt og viktig (CL. 597 & 601, 2013). En av brukerne mener at man med fordel kan ha mer noteopplysninger om leieavtaler (CL. 316, 2013).

En bruker mener at de nye forslagene vil være ødeleggende for økonomien, og beskriver det som et "regnskapsmareritt" hvis disse forslagene trer i kraft (CL. 617, 2013). En annen bruker mener at uttalelsene fra IASB og FASB angående lavverdi-eiendeler med «ubetydelig verdi», ikke er dekkende nok da det vil føre til subjektive vurderinger av hva som er «ubetydelig» (CL. 478, 2013).

I høringen 2013 kom forslaget om å klassifisere leieavtaler i type A- og B kategorier som nevnt i sammendraget. Flere av brukerne mener dette blant annet vil gjøre det mer komplisert, mindre nyttig og mindre forståelig for brukerne, samt øke usikkerhet (CL. 19, 28, 316, 539 & 639, 2013). I CL 28 konkluderer brukeren med at hen ikke støtter endringene fordi at han vurderer det slik at det ikke vil gi beslutningsnyttig informasjon. Det påpekes også her av noen brukere at de ikke ser kost-nytte verdien, men bare en ekstra byrde for selskaper som ikke vil gi noen reell verdi for noen (CL. 539 & 9, 2013). To av brukerne derimot er enig i forslaget om klassifisering av Type A og B leieavtaler. Den ene av disse mener det gir mening og vil gjenspeile den økonomiske transaksjonen, og den andre mener den ikke er komplisert og høyt forståelig for brukerne av regnskapet samt at det vil gjøre regnskapet mer nyttig (CL. 478 & 601, 2013).

En bruker som skiller seg ut blant disse brukerne, er meget kritisk til det meste i standarden (CL. 24, 2013). Denne brukeren mener at det som tidligere var uklart med tanke på leieavtaler og om de skulle inn i balansen, blir enda mer uklart med de foreslåtte endringene som han mener vil medføre subjektive vurderinger om regnskapsføring av leieavtaler. Han mener også at forslagene ikke er bygget på prinsippbasert grunnlag og som har store mangler, på grunn av at rammeverket for regnskap er ment for å reflektere virkeligheten bak leieavtalene. Denne brukeren mener videre at hvis forslagene trer i kraft, så vil man om noen år måtte revurdere

standarden på nytt. Brukeren påpeker også formålet med regnskapsstandarder – at de skal gi beslutningsnyttig informasjon til brukerne, men er redd forslagene ikke vil være relevante for brukerne. I et investorperspektiv stiller han spørsmål til målingen av leiekontrakter, at de måles til nåverdien av leieforpliktelsen og mener det skal beregnes etter virkelig verdi. Dette fordi at det vil reflektere den økonomiske virkeligheten, og at det ellers vil være misvisende for investor ved at det medfører unødvendig ineffektivitet i kapitalmarkedet. Han sammenligner dette videre med at hvis eierne av et selskap skal selge hele selskapet, vil eierne beregne virkelig verdi på leieavtalen framfor bokført verdi, *så hvorfor er bokført verdi passende for andre brukere?* Spør han (CL. 24, 2013).

Investorer og investeringsorganisasjoner

Respondent	Brev (CL)	Land	Enighet	Innflytelse
Robert Moulton-Ely Investor Advisory Committee (IAC)	5	USA	Enig	Ja
Asset Management Industry Accounting Policy Group (AMIAPG)	366	USA	Uenig	Nei
Investment Manager Association (IMA)	505	England	Enig	Ja

Tabell 14: Hørings svar fra investorer og investeringsorganisasjoner i 2013. IFRS Foundation, (2013c).

To av investorene uttaler at de støtter forslagene om endring i operasjonelle leieavtaler på bakgrunn av at det skaper en usikkerhet ved å justere for disse forpliktelsene selv (CL. 5 & 505, 2013). Ely uttaler også at mange erfarne investorer ikke ser betydningen av disse forpliktelsene, men at han ser at dette vil påvirke regnskapet på en dramatisk måte (CL. 5, 2013). IMA mener de nye forslagene vil utgjøre stor forskjell på synlighet og sammenlignbarhet over tid, og er bedre enn IAS 17 (CL. 505, 2013).

De to andre investorene, IAC og AMIAPG, mener ikke forslagene generelt for leieavtaler ikke er beslutningsnyttig i form av refleksjon av økonomiske realiteter og ikke møter regnskapsbrukernes etterspørsel etter beslutningsnyttig informasjon. Samt at det ikke vil bli noen forbedring for analytikere og investorers informasjonsbehov hvor de har fått informasjon fra resultatregnskapet og kontantstømmen under IAS 17, og at de vil fortsette å gjøre justeringer for leieavtaler i regnskapene (CL. 102 & 366, 2013). Kompleksiteten som forslagene medfører vektlegges også samt kost-nytte vurderingen i at brukernes fordeler er mindre enn kostnaden (CL. 366, 2013). Det uttales også at det ikke vil bli noen forbedring for analytikere (CL. 102, 2013).

IAC mener at en «onesize»-metode for leieavtaler uten tilstrekkelige noteopplysninger i finansregnskapet, ikke er ideelt. For investorer vil tilstrekkelig med noteopplysninger føre til en bedre forståelse av risikoer og usikkerhet i forbindelse med leieavtaler (CL. 102, 2013). Det fremheves også av IAC (CL. 102, 2013) at mangelen på enighet om operasjonelle leieavtaler blant brukerne, burde gi FASB og IASB en indikator på at deres forslag ikke er tilfredsstillende. I tillegg mener IAC at den forslaget om operasjonelle leieavtaler vil redusere sammenlignbarheten for brukere og risikoen for manipulasjon (CL. 102, 2013).

To av disse investorene, IAC og IMA, støtter ikke forslaget om Type A og B klassifisering av leieavtaler og kortsiktige leieavtaler. De mener at dette vil gi rom for strukturingsmuligheter av avtaler på grunn av uklarhet, samt at de presentasjonen i de finansielle rapportene ikke vil være beslutningsnyttig for brukerne (CL. 102 & 505, 2013).

Analytikere og analytikerorganisasjoner

Respondent	Brev (CL)	Land	Enighet	Innflytelse
David Roszak	18	USA	Uenig	Nei
The Association of Swedish Financial Analysts (ASFA)	312	Sverige	Enig	Ja

CFA Society (organisasjon for analytikere)	435	England	Enig	Ja
French Society of Financial Analysts (FSFA)	572	Frankrike	Uenig	Nei
The European Federation of Financial Analysts Societies (EFFAS)	595	Europeisk	Enig	Ja
CFA Institute (organisasjon for analytikere)	620	USA	Enig	Ja

Tabell 15: Hørings svar fra analytikere og analytikerorganisasjoner IFRS Foundation, (2013c).

En analytiker (CL. 18, 2013) som har lang erfaring med selskaper og leieavtaler, uttaler at det ikke er behov for endringer. Dette på bakgrunn av at hen og andre analytikere verden over, har metoder for å justere regnskapene for leieavtaler basert på noteopplysninger. Hen mener at de nye forslagene vil gjøre justeringer mer komplekse enn det er med IAS

17. Analytikeren uttrykker en bekymring over forslagene, og mener at effektene av de nye forslagene vil gi et feil bilde av den økonomiske realiteten i et selskap. Hen mener også at det vil gå utover sammenlignbarheten av selskaper, samt at implementeringskostnadene vil overstige nytteverdien i form av bedre informasjon (CL. 18, 2013).

Tre av analytikerorganisasjonene er ikke enige i å klassifisere leieavtaler etter Type A og B (CL. 312, 435 & 572, 2013). CFA Society (CL. 435, 2013) mener at det kun skal være en fremgangsmåte med leieavtaler ved at Type A-leieavtaler burde gjelde for begge. En annen, FSFA (CL. 572, 2013), forstår ikke hva som er forskjellen på en leid bil eller kontorlokale.

Felles for de fem analytikerorganisasjonene, er det enighet om at en utbedring av IAS 17 er på tide og nødvendig, samt at det er til fordel for brukerne av regnskapet (CL. 312, 435, 572, 595 & 620, 2013). Her mener FSFA imidlertid at en forbedring av IAS 17 med tydelige

retningslinjer kan være bra nok (CL. 572, 2013). Det vektlegges også at sammenlignbarhet er et viktig argument for en utbedring av IAS 17

Organisasjonen ASFA (CL. 312, 2013) mener at det i enkelte selskaper med mange langsiktige leieavtaler så medfører dette stor effekt på risikoanalyser av slike selskaper, men at dette ikke er representativt for selskaper flest. ASFA mener blant annet at hørings svarene som IASB vil mottar på høringsforslaget (2013) sannsynligvis vil være misvisende. Dette på bakgrunn av argumenter om kost-nytte i forbindelse med standarden, fra selskaper som vil ha liten effekt av endring i standarden og som dermed ikke er av en objektiv oppfatning av forslagene (CL. 312, 2013).

Videre uttaler ASFA (CL. 312, 2013) at det i analyser benyttes databaser med balansen og resultatregnskapet, som er svært viktig for analytikere. Med IFRS så har påliteligheten i rapportene økt stor i grad, og forslaget om økte noteopplysninger vil ikke øke nytteverdien for investorer (CL. 312, 2013). I høringsforslagene fremkommer det av forslagene at dette vil redusere brukernes behov for å gjøre justeringer selv. Dette er FSFA (CL. 572, 2013) uenig i. De hevder at selv om brukerne foretar egne justeringer så betyr ikke det at IAS 17 ikke er fungerende, men at det bunner i at blant annet analytikere og investorer foretar sine egne vurderinger når de justerer tall fra de finansielle rapportene. FSFA hevder videre at de tror brukere vil fortsette med justeringer av regnskapet selv med ny standard (CL. 572, 2013). CFA Institute (CL. 620, 2013) mener at forbedringer i rapporter og notene i form av mer informasjon vil forbedre informasjonsbehovet for analytikere og investorer.

Organisasjonen FSFA (CL. 572, 2013) mener at forslagene i høringsforslaget muliggjør strukturering av leieavtaler, akkurat som i IAS 17 og at dette blir videreført til ny standard. Dette ved at lengden på leieavtaler justeres som medfører et uriktig bilde av et selskaps forpliktelser.

EFFAS (CL. 595, 2013) uttaler at sammenlignbarhet i de finansielle rapportene er essensielt for analytikernes arbeid. Det er derfor også viktig for analytikere å forstå selskapenes leieaktiviteter og de forpliktelsene de medfører. Dette vil også resultere i et bedre fundament for verdsettelse ved at risikoer i form av slike forpliktelser gir en bedre forståelse. EFFAS vektlegger også at det å skille ut rente- og avskrivningskostnader fra leieavtalene, både kort- og langsiktige, er viktig informasjon for interessenter (CL. 595, 2013). Dette understøttes

også av CFA Institute (CL. 620, 2013). Med dette mener CFA Institute også at kapitalisering av leieavtaler gir et bedre utgangspunkt for analyser for spesielt investorer, men også andre brukere som revisorer og akademikere. CFA Institute (CL. 620, 2013) mener videre at dette også muliggjør det å verifisere beregnede verdier og hvilken relevans dette har for en beslutning, samt at det reduserer feil i deres beregninger.

Selv om organisasjonen CFA Institute er enig i mye av forslagene, uttrykker de bekymring om det som for dem oppfattes som *et evig søk etter en modell som tilfredsstillende alle interessenter* samt at det vil medføre mer forsinkelser av prosjektet (CL. 620, 2013). Dette ved at stadig nye modeller for beregninger og lignende oppstår i forslagene. CFA Institute mener at dette kan medføre redusert deltakelse fra investorer på grunn av oppfattelser om at deres deltakelse ikke gir noen effekt (CL. 620, 2013).

Avslutningsvis her vil vi gå igjennom noen funn som er gjort av CFA Institute i en undersøkelse på deres medlemmer om leieavtaler. I undersøkelsen deltok 288 respondenter. Undersøkelsen omhandlet blant annet hvilke fordeler deres medlemmer mente kapitalisering av leieavtaler ville gi. Der mente 73% av respondentene at det ville øke sammenlignbarheten blant selskaper, 72% mente at det ville redusere behovet for å gjøre justeringer i forbindelse med analyser og i investeringsbeslutninger, og 68% mente at det ville medføre mer nøyaktighet i analyser og beslutninger (CL. 620, 2013, s. 13 & 14).

Akademikere

Respondent	Brev (CL)	Land	Enighet	Innflytelse
Theresa Gordon (University of Idaho)	485	USA	Delvis enig	Ja
Keith Reilly (Macquarie University)	587	Australia	Uenig	Nei

Tabell 16: Hørings svar fra akademikere i 2013. IFRS Foundation, (2013c).

Det ble gjort funn av to akademikere som hadde relevante brukerhensyn i sine kommentarer. Gordon mener det er viktig for brukerne at det foreligger ytterligere opplysninger om leieaktivitetene for både leietaker og utleier i de finansielle rapportene (CL. 485, 2013). Reilly

mener at langsiktige leieavtaler i balansen er viktig for brukernes forståelse av et selskap. Han er derimot uenig i at forslaget om type A og B-avtaler, og mener at dette bare vil skape forvirring samt gjøre regnskapet mer komplekst for brukerne. Han mener at man med fordel kan ha en enklere modell for leieavtaler (CL. 587, 2013).

Regnskapsførere og revisorer

Respondent	Brev (CL)	Land	Enighet	Innflytelse
Patricia P. Galley	1	USA	Uenig	Nei
Larry L. Lyles	6	USA	Uenig	Nei
Courtney Flynn	27	USA	Uenig	Nei
Ernst & Young Global	297	England	Uenig	Nei
PwC	301	England	Enig	Ja
Anthony Luchtefeld	523	Ukjent	Uenig	Nei
Steve Barber	545	England	Uenig	Nei

Tabell 17: Hørings svar fra regnskapsførere og revisorer i 2013. IFRS Foundation, (2013c).

Dette avsnittet inneholder kommentarer fra 9 ulike regnskapsførere og revisorer til ED 2013. Derfor vil jeg her forsøke å få frem de mest vesentlige kommentarene som framkom. Alle kommentarer som fremkommer er fritt oversatt.

Meningene fra regnskapsførerne og revisorene er delte. Flere av disse mener at forslagene som fremkommer i ED 2013 er for komplekse. EY uttaler for eksempel at de ikke støtter forslaget og at; *det er uklart om ED vil forbedre den beslutningsnyttige informasjonen som er tilgjengelig for brukerne. Det er også uklart for oss om det er noen fordeler for brukerne av regnskapet som kan rettferdiggjøre kostnaden og kompleksiteten i forslagene som fremkommer i ED* (CL. 297, 2013). En annen mener at forslagene vil gjøre regnskapene unødvendig komplisert samt at hen mener at operasjonelle leieavtaler under IAS 17 gir tilstrekkelig informasjon til brukerne (CL. 1, 2013). En revisor stiller spørsmålsteget til at det tidligere har blitt argumentert med at IAS 17 var for kompleks når hen mener at forslagene som fremkommer er mer komplekse enn IAS 17 (CL. 523, 2013).

Flere av disse brukerne stiller også spørsmålsteget til hvorfor man skal kapitalisere operasjonelle leieavtaler når det vil medføre kostnader i form av tid og ressurser (CL. 1, 6 & 27, 2013). En revisor mener at *en leieavtale er en leieavtale* på spørsmål om hen er enig i

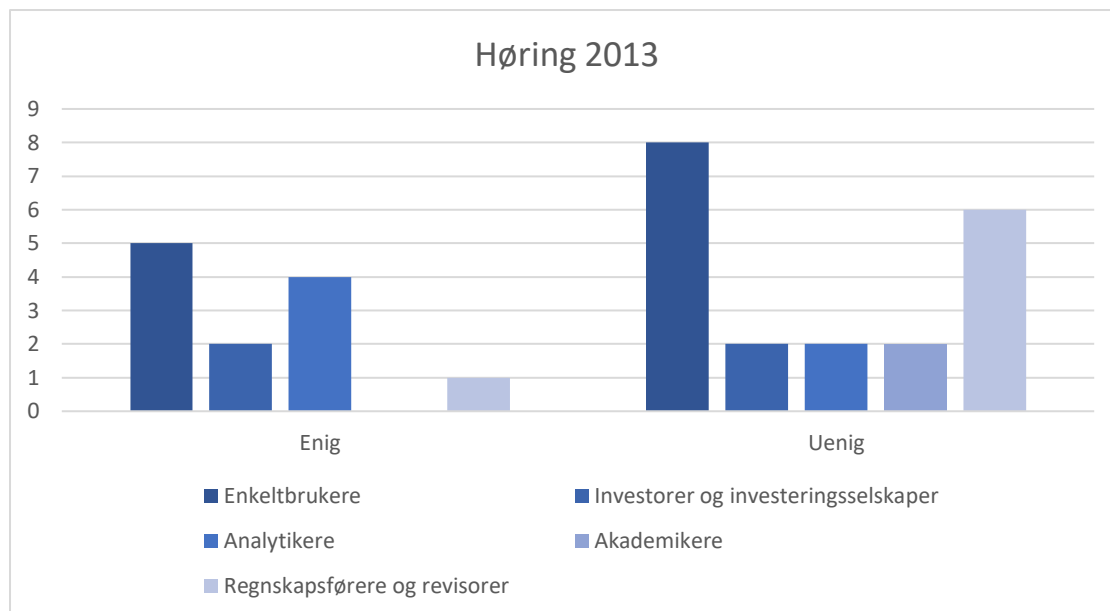
definisjonen av en leieavtale. Og mener at det er blitt brukt unødvendig mye arbeidskraft, tid og papir på alle disse høringsuttalelsene (CL. 6, 2013).

EY mener det er uklart om forslagene vil øke sammenlignbarheten, og at brukerne i mindre grad behøver å gjøre justeringer for leieavtaler for å få et komplett bilde av et selskaps økonomiske situasjon (CL. 297, 2013). De mener også at nytteverdien av forslagene er uklare noe som også en annen revisor også stiller spørsmål til (CL. 545, 2013).

PwC støtter forslagene som fremkommer og mener det vil gi økt synlighet og dekkende fremstilling av de rettighetene og forpliktelsene som oppstår som følge av leieavtaler (CL. 301, 2013). De er også enige i at IAS 17 ikke dekker brukernes informasjonsbehov, og at forslagene som fremkommer gjenspeiler det konseptuelle rammeverket noe som gir et bedre grunnlag for en ny regnskapsmodell (CL. 301, 2013).

5.3.2 Oppsummering høring 2013

Den tredje, og siste høringen tar for seg tilbakemeldingene som er gitt i høringen fra 2010 og tillagt andre forslag for IFRS 16. Denne høringen har tatt for seg målemetoder av bruksretter, og at leieavtaler av lav verdi ikke trenger å balanseføres. Det fremkom også et forslag om å klassifisere leieavtaler i en såkalt type A- og B kategori avhengig av type eiendel.

Figur 19: Grad av enighet i høringssvar fra 2013. Kilde: egenkomponert.

Av de 32 høringssvarene fra 2013 er brukerne i større grad klare på sine meninger, og vi har derfor ingen i kategorien «delvis enig». Det fremkommer her at det er stor uenighet i forslaget om å klassifisere leieavtaler som type A- og B, noe som flere mener vil øke kompleksiteten i standarden. Det fremkommer også generelt sett fra flere ulike brukergrupper at standarden ikke vil oppfylle sitt tiltenkte formål, hvor også en investor her påpeker at dette er en «onesize»-metode som ikke vil passe alle. Blant høringssvarene som er enige vektlegges det at det vil reflektere de økonomiske virkelighetene i selskapene.

5.4 Intervju

Intervjuobjektet er en revisor som har mange års erfaring med IFRS og erfaring fra implementeringen av IFRS 16. Gjennom dette intervjuet vil vi forsøke å benytte oss av respondentens kompetanse og hans syn på IFRS 16 i vår videre analyse.

Respondenten mener at *innføringen av IFRS 16 er spesielt viktig for «vanlige» regnskapsbrukere som ikke jobber med dette i det daglige*. Dette er på grunn av at de kanskje ikke vet hvor stor gjeld et selskap faktisk har når leieavtaler ikke har vært inkludert. Det påpekes av respondenten at det å se virkeligheten av hvordan gjelden er pådratt er viktig. Respondenten trekker også fram viktigheten av gode noteopplysninger i regnskapet. Gjennom mer omfattende noteopplysninger og mer kvalitative opplysninger som er gjort på en riktig måte, mener respondenten at dette vil føre til et bedre og mer pålitelig regnskap. Han tror dog ikke at innføringen av IFRS 16 har eller har hatt noen påvirkning på brukernes beslutninger med mindre det har resultert i store effekter i regnskapet. Dette på bakgrunn av at han tror de fleste brukerne har vært kjent med de selskapene som opererer med leieavtaler.

Respondenten mener også at det kan være utfordringer i begynnelsen av denne standardimplementeringen og hvordan selskapene tolker dette. Han mener at selskapene *vet best selv hvordan deres opplysninger skal presenteres for å gi en riktig oppfatning av hva som er viktig og hva som er beslutningsrelevant for brukerne av selskapet*.

Sammenlignbarhet mellom selskaper trekkes fram som et argument for IFRS 16 av respondenten. Det at man har fullstendig oversikt over gjelden mener han er et argument for standarden og er relevant til fordel for brukere at dette blir mer synlig samt at de blir bedre informert enn tidligere. Dette ved at det viser et mer rettviseende bilde. Analytikere blant annet

har allerede visst om denne gjelden. Han trekker også fram at det er viktig for ledelsen å se hvordan gjelden har strukturert seg og at det er positivt i form av at det kan oppnås bedre internkontroll når disse opplysningene må presenteres. Dette gjelder da spesielt selskaper som ikke har god internkontroll på sin kapitalstruktur. Dermed vil både selskapet og brukerne bli bedre kjent med gjeldsstrukturen i selskapet gjennom blant annet mer omfattende noteopplysninger.

Respondenten trekker fram kost-nytte betraktningen som et argument mot standarden. Det trekkes fram at ressursbruk og merarbeidet som må til for å få dette implementert og for å holde det ved like. Dette eksemplifiserer han med at i enkelte bransjer så unnlates det å ta inn små leasingavtaler fordi at de regnes som uvesentlige og ikke påvirker beslutningseffekten hos brukerne, selv om standarden sier at det skal innregnes.

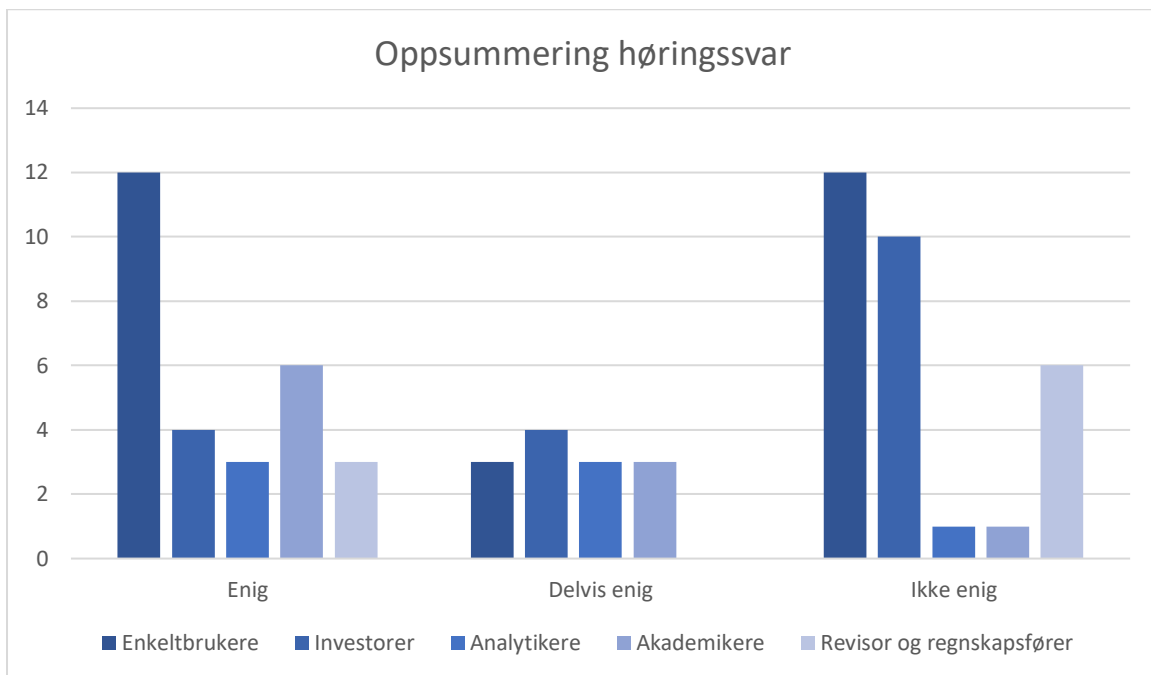
Han mener at gode opplysningskrav kunne vært et alternativ til standarden når man vurderer det opp mot kost-nytte. Respondenten tror også denne standarden vil resultere i flere korte leieavtaler. Han trekker blant annet fram at i kapitalintensive næringer som flyindustrien, shipping og offshore, er det et behov for kapital for selve driften av selskapet, for å få nye prosjekter og øke inntjeningen. Respondenten påpeker også kulturforskjeller med tanke på internasjonale standarder som IFRS. Mellom landegrensene kan informasjon tolkes ulikt og kvaliteten på regnskapet kan variere fra land til land selv om de samme regnskapsstandard følges.

5.5 Oppsummering av empiri

Gjennom dette kapitlet har vi foretatt en gjennomgang av relevante empiriske funn for denne oppgaven. Dette ved en gjennomgang av høringen fra 2009 med de etterfølgende høringene i 2010 og 2013 med tilhørende høringssvar fra regnskapsbrukere. Vi har også benyttet intervju av en revisor med god kompetanse innen IFRS 16 som vi vil ta med oss videre i vår analyse.

Vår empiri viser at det foreligger svært delte meninger omkring forslagene som fremkommer av høringsforslagene. For å oppsummere hvordan meningene blant respondentene fordeler seg, har vi oppsummert dette i tabell 16 nedenfor. Denne viser i hvilken grad den enkelte respondent er enig, delvis enig og uenig i utformingen samt endringen av standarden. Blant

respondentene som klassifiseres som enig er det de som er positive til IFRS 16, de som er delvis enige har dog noen innvendinger til utførelsen og/eller kommer med forslag til alternativer. Respondentene som klassifiseres som uenige er på grunnlag av at de er imot forslagene som fremkommer og negative i sine svar, samt er uenige totalt sett for en utbedring av IAS 17.

Figur 20: Oppsummering hørings svar. Kilde: egenkomponert.

Ved sammenligning av det endelige utfallet av IFRS 16 og respondentenes tilbakemeldinger, ser man at enkelte forslag som klassifisering av Type A- og B-avtaler som de fleste respondentene var uenige i, ble forkastet. Blant hørings svarene er det noe uenighet hvorvidt standarden vil resultere i en dekkende fremstilling av regnskapet, som var noe av argumentene for standarden. Flere av respondentene kommenterer sammenlignbarhet i sine tilsvarende, hvor det også her er uenighet hvorvidt dette vil forbedres eller ikke i ny standard. Blant respondentene ble det stilt flere kritiske spørsmål/tilbakemeldinger til hvorfor IAS 17 skulle utbedres når dens funksjon allerede var god nok for blant annet investorer og analytikere. De mest gjennomgående faktorene i hørings svarene, er kompleksiteten den nye standarden tilfører og kost-nytte-perspektivet.

Disse funnene leder oss til våre tre forskningsspørsmål som vi vil forsøke å besvare i kapittel 6.

6.0 Analyse

I dette kapittelet vil vi benytte vårt empiriske grunnlag samt vår teoretiske forankring for å forsøke å besvare problemstillingen «*Hvordan ivaretok IASB brukernes meninger under høringsprosessen av IFRS 16?*».

For å kunne besvare denne problemstillingen, vil vi benytte oss av våre tre forskningsspørsmål som er relatert til dette:

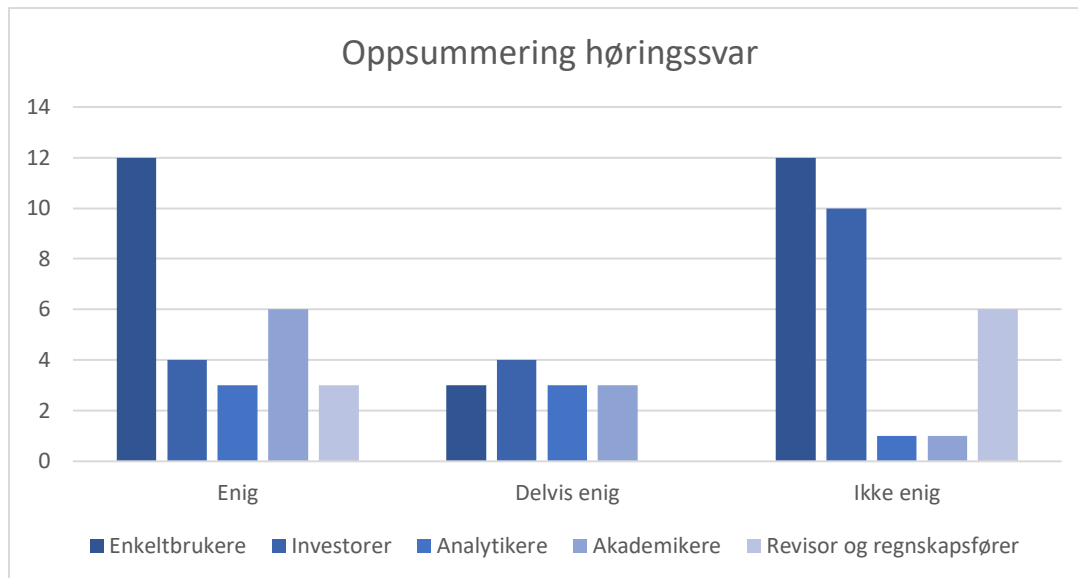
- Forskningsspørsmål 1: *Hvilke regnskapsbrukere var målgruppen for IFRS 16?*
- Forskningsspørsmål 2: *Hvor legitim var standardsettingsprosessen av IFRS 16?*
- Forskningsspørsmål 3: *Hvilke kvaliteter ved regnskapet var de(t) viktigste?*

6.1 IASBs primærbrukere er en myte

I vårt første forskningsspørsmål vil vi forsøke å svare på «*Hvilke regnskapsbrukere var målgruppen for IFRS 16?*». Dette kapitlet er strukturert ved at det først foretas en oppsummering av interessentteorien og teori om regnskapsbrukere. Videre vil vi gå igjennom de funn som er gjort i forbindelse med dette forskningsspørsmålet, før vi avslutningsvis vil analysere dette opp mot forskningsspørsmål 1.

Det fremkommer av vår teori at interessentteorien omhandler personer eller grupper som har en særlig interesse for en organisasjons aktiviteter (Donaldson & Preston, 1995). Dette har sitt utgangspunkt i at disse interessentene blir påvirket av de valg som organisasjonen foretar seg. Dette har også en innvirkning på organisasjonen selv dersom deres interesser motsetter seg beslutninger som tas. Det er derfor viktig for organisasjoner å opprettholde et godt forhold til sine interesser (Wang, 2010; Freeman, 1984). I denne oppgavens sammenheng er interessentene regnskapsbrukere som benytter IFRS. I forskning defineres regnskapsbrukere ulikt og det fokuseres som oftest på investorer og analytikere. Derimot definerer IASB investorer, långivere og kreditorer som sine primærbrukere av regnskapet (CF, 2018). Derimot hevdes det i forskning at regnskapsbrukere er mer en kategori enn enkeltindivider (Young, 2006). Det som er felles for regnskapsbrukere er at regnskapsinformasjonen benyttes til beslutningsformål, samt at disse brukerne har ulike behov avhengig av deres formål med regnskapsinformasjonen (Jonas & Young, 1998).

I vår empiri har vi sett nærmere på brukernes meninger under høringsprosessen av IFRS 16. Disse brukernes meninger er kategorisert som enkeltbrukere, akademikere, investorer, analytikere, regnskapsførere og revisorer. Det fremkommer av empirien at det innad i brukergruppene foreligger svært spredte meninger.

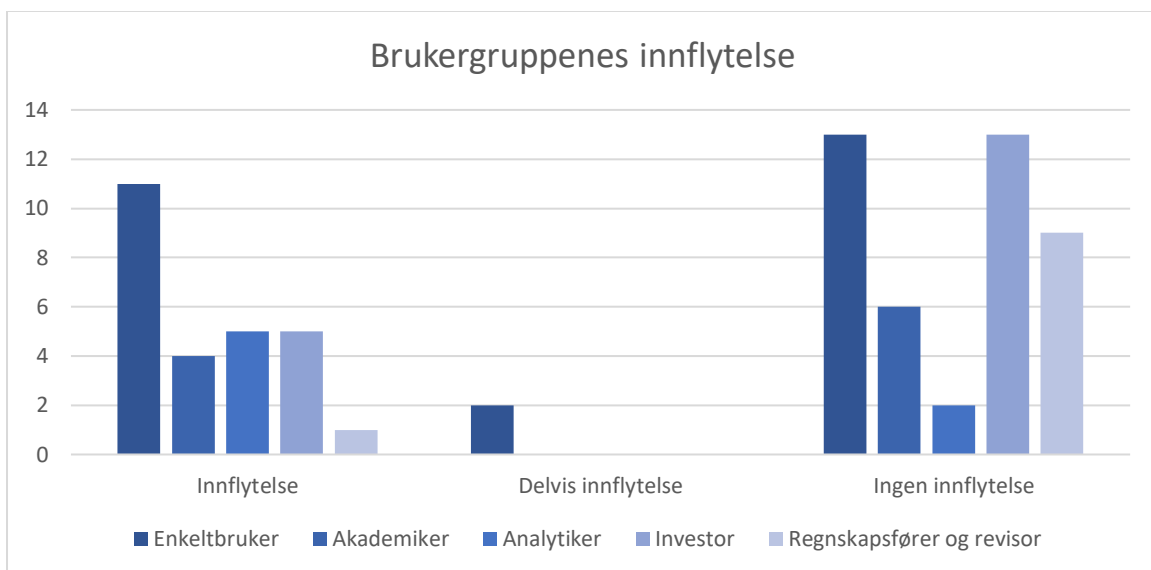
Figur 20: Oppsummering hørings svar. Kilde: egenkomponert.

Dersom man går tilbake til begynnelsen av IFRS 16 i McGregors (1996) artikkel, var utgangspunktet for standarden bekymringer fra brukere og standardsettere hvorvidt daværende standard var pålitelig nok til å vise et selskaps forpliktelser. Gjennom vår empiri hviler det stor uenighet i dette. Dersom man ser til brukerne i de ulike brukergruppene som kategoriseres som «enige», er det tydelig at enkeltbrukere skiller seg ut (jf. figur 20). Blant disse enkeltbrukerne er det like mange som er «uenige» i forslagene som fremkommer. I Nailor og Lennards (2000) artikkel ble det argumentert med at «andre brukere» som ikke har hatt samme innsikt som analytikere med tanke på leieavtaler, har opplevd mer usikkerhet i sine beslutninger. Vår informant hadde samme synspunkt om dette ved at «...innføringen av IFRS 16 er spesielt viktig for «vanlige» regnskapsbrukere som ikke jobber med dette i det daglige, i motsetning til analytikere for eksempel som allerede er klar over dette».

Det ble i standardens begynnelse også uttrykt fra investorer at det forelå et behov for at selskapers finansielle stilling skulle reflekteres i forbindelse med leieavtaler (Nailor og Lennard, 2000). Dersom man ser dette opp mot resultatet av vår empiri i figur 20 ovenfor, er dette noe motstridende da 10 av 18 investorer og organisasjoner var uenige i forslagene som

fremkom i høringene. Flere av disse investorene mente at denne standarden var unødvendig og at det ikke ville gi ønsket effekt. Det er gjennomgående blant våre høringssvar at kommentarene omhandler den vesentligste endringen: kapitalisering av leieavtaler. Det ble av en enkeltbruker i vår empiri uttalt at «... kapitalisering av leieavtaler ikke ville være beslutningsnyttig for en investor» (CL. 49, 2009).

Det kan være vanskelig å avgjøre hvilke(n) regnskapsbrukere som var målgruppen under denne prosessen. De varierte tilbakemeldingene kan også forklares ut fra de enkelte brukernes særinteresse i saken. For å kunne analysere hvordan disse brukergruppene har påvirket denne prosessen, kan vi benytte oss av CIG-metoden (koalisjons- og påvirkningsmetoden). Denne metoden benyttes for å analysere om en brukerkategori har større innflytelse på IASBs beslutninger enn andre, og som da *kan* gi en indikasjon på hvem målgruppen er (Durocher et al., 2006).

Figur 21: Illustrasjon av hvorvidt de ulike brukergruppene hadde innflytelse gjennom sine høringssvar.

Gjennom empiri-kapitlet har vi i tillegg til datainnsamlingen, analysert hvilke høringssvar som har fått medhold i sine kommentarer ved hjelp av CIG-metoden, jf. figur 21 ovenfor. Dette har blitt analysert opp mot utfallet av standarden, samt innarbeidede forslag i høringforslag. Det fremkommer av denne tabellen at enkeltbrukere har hatt den høyeste graden av innflytelse blant alle brukergruppene. I motsatt tilfelle der høringssvarene ikke har fått medhold, er enkeltbrukere og investorer på topp. Ved en analyse av empirien

fremkommer det at blant de brukerne som har hatt innflytelse eller delvis innflytelse, er også de som i stor grad har vært enige i de forslagene som fremkommer av høringene. Blant de som ikke har hatt noen innflytelse med sine høringssvar, har kommentarene vært preget av uenighet og negativ holdning til de fremlagte forslagene. Vi kan fra dette funnet, dra paralleller til Hansens (2011) undersøkelse av innsendte høringssvar. I denne undersøkelsen ble det funnet at høringssvar som inneholdt bedre informasjonskvalitet, og de som hadde større troverdighet, oppnådde større suksess med sine kommentarer enn tilsvarende kommentarer med dårligere kvalitet (Hansen, 2011). Det kan i dette tilfellet tolkes som at man har mindre grad av troverdighet dersom man er uenig og negativ, enn de som er positive til forslagene. Til tross for at denne parallellen ikke er helt optimal, kan det ligge noe i dette. Gjennom datainnsamlingsprosessen bærer høringssvarene preg av svært ulik kvalitet. I enkelte av høringssvarene har flere (for meg) blitt opplevd som useriøse når deres uenigheter legges fram, samt at det bærer preg av en stor egeninteresse. Disse høringssvarene har derfor, etter min mening, virket å være mot sin hensikt når ordleggelsen ikke er saklig.

Dette funnet viser ikke noen klar tendens om noen interessenter hadde mer innflytelse enn andre. Med utgangspunkt i hvem som er IASBs primærbruker, investorer, er det noe underlig at de ikke har hatt mer innflytelse. Dersom man ser til Mellempvik et al., (1988) sin uttalelse om regnskapet – at det skaper et bilde av oppfatninger og forventinger for brukerne, kan det tenke seg at de 30 brukerne som var uenige i høringsforslagene har en «feil» oppfatning av regnskapets funksjon sammenlignet med IASB. Dette har igjen en sammenheng med de individuelle brukernes *egeninteresse*. Dette ved at regnskapets funksjon på tidspunktet for høringene oppfylte deres egeninteresse, men ikke andre interessenters behov.

Men hvilken interessent er IFRS 16 da tiltenkt? Dersom man ser til et utdrag av definisjonen til IFRS 16 står det: «... Denne informasjonen gir et grunnlag for brukerne av regnskapet til å vurdere effekten som leiekontrakter har på en virksomhets økonomiske stilling, økonomiske resultater og kontantstrømmer» (IFRS Foundation, 2016a). Denne definisjonen kan tolkes som at standarden er ment for flere brukere enn IASBs primærbrukere. Til tross for at investorer er blant IFRS` primærbrukere, er også IFRS Stiftelsens formål å handle på vegne av offentlighetens interesser. I kapittel 4 ble kriteriene for å revidere en standard gjennomgått. Blant disse kriteriene må det argumenteres for *hvor relevant informasjonen er for brukerne og hvor pålitelig informasjon dette gir*. Det ble her argumentert for at leasing-industrien er en

vesentlig kilde til finansiering, og at med en revidering av standarden så ville dette medføre en forbedring av finansiell informasjon (IASB, 2006, pkt. 9-18).

Det er derfor noe utydelig hvem denne standarden har som målgruppe fra IASB og IFRS Stiftelsens side. De splittede meningene blant våre høringssvar kan forklares ut fra interessentteorien og hvordan disse brukerne påvirkes. Med utgangspunkt i standardens innhold og argumenter for denne revideringen, tyder dette på at det er usikkerhet blant regnskapsbrukerne som er en bakenforliggende grunn for IFRS 16, men også for kritikken mot IFRS 16 fra brukerne. Det er klart at denne standarden vil påvirke mange ulike brukergrupper på forskjellige måter og som derfor er bakgrunnen til engasjementet rundt dette. Det har tidligere blitt bevist at jo større påvirkning en standard har på brukerne, jo større deltakelse vil det medføre (Schalow, 1995; Tandy & Wilburn, 1996; Jorissen et al., 2012). Dersom man sammenligner prosessen med IFRS 16 mot høringsprosessen av IFRS 15 og IFRS 17 (tabell 1), som mottok henholdsvis 1557 og 610 høringssvar, er det klart at IFRS 16 har større effekt på interessentene med sine 1729 høringssvar. Det foreligger dog lite forskning om usikkerhet kan reduseres gjennom regnskapets funksjoner (Mellempvik et al., 1988).

Våre funn indikerer at IFRS' primærbrukere ikke var så vesentlige som først antatt i prosessen. Gjennom denne standardprosessen tyder dette på at den underliggende primærbrukeren i realiteten er «andre brukere» som har mindre kunnskap om temaet. Det kan også virke som at høringssvarene som er benyttet, har hatt liten innflytelse. Dette ved at de høringssvarene som har hatt størst innflytelse, også er de som har vært enig med IASB i stor grad. I henhold til Freemans interessentteori (1984) er det viktig for IASB å opprettholde et godt forhold til sine eksterne interessenter. Dette gjennom å skape tillit til sine eksterne interessenter, brukerne, som også medfører et godt omdømme. I motsatt retning kan også interessentene påvirke IASB ved å motsette seg de forslagene som fremkommer, noe som 30 av våre 71 høringssvar har forsøkt uten å lykkes. Det kan virke som at IASB har på forhånd bestemt hva som er viktig for sine interessenter uavhengig av disse interessentenes innvendinger.

6.2 Hvor legitim var standardsettingsprosessen av IFRS 16?

Vårt andre forskningsspørsmål bygger på funn fra forskningsspørsmål 1 som tydet på at interessentenes meninger har hatt liten betydning for resultatet av IFRS 16. Vi vil videre benytte oss av legitimitetsteorien for å analysere høringsprosessen av IFRS 16, samt benytte tidligere forskning som omhandler politikk i standardsetting og brukernes rolle i standardsettingen. Det vil også bli benyttet et utvalg av høringsvar i forbindelse med dette.

Det ble innledningsvis i denne oppgaven forklart at IASB og IFRS Stiftelsen mente det forelå et behov for denne standarden til tross for stor motstand blant regnskapsbrukere om at dette var unødvendig. Det ble ved standardens begynnelse argumentert med å forenkle standarden og redusere de komplekse reglene som forelå i IAS 17. Young (2006) uttalte at nye regnskapsstandarder ofte rettferdiggjøres med at det er til fordel for *brukernes behov og interesser*. Denne legitimeringen er sjelden koblet til bevis som underbygger slike påstanden (Young, 2006, s. 580). Det har vært forsket på politikk i standardsetting og hvilken innvirkning dette har på regnskapsstandarder, men i liten grad (Chua & Taylor, 2007). Derimot fremkommer det av tilgjengelig forskning at politikk har en vesentlig rolle i standardsetting, og det er derfor viktig å ta hensyn til dette for å forstå hva som ligger bak en slik prosess (Pelger, 2015). Det foreligger få konkrete eksempler på hva dette innebærer, men det fremkommer i to av våre artikler at innflytelsesrike interessenter har større påvirkningskraft i slike prosesser (Arnold, 2009; Ram & Newberry, 2013). Hvem disse interessentene er, er uvisst. Et annet moment som kan ha innvirkning på standardprosessen, og det er den finansielle støtten IFRS Stiftelsen mottar. Det presiseres på IFRS' nettsider at disse bidragene er frivillige, men dette har likevel medført bekymringer blant interessenter. Det hevdes i en artikkel av Wingard et al. (2016) at dette kan skape en oppfattelse blant interessenter om at man må bidra med finansiell støtte for å kunne ha innflytelse i standardprosessen.

I vår empiri fremkom det etter den første høringen (2009) at blant våre fem brukergrupper, mente flere at forslagene om kapitaliseringen var for komplekse og ville gjøre det vanskeligere for regnskapsbrukere å forstå kapitalstrukturen i selskaper. Deriblant en akademiker som mente at forslagene ville være «... *mer komplekse og mindre nyttig for brukerne*» (CL. 182, 2009). I motsatt retning var det også flere blant alle fem brukergruppene som var enige i kapitaliseringsforslaget, deriblant en analytikerorganisasjon som mente at dette var «... *ett skritt i riktig retning*» (CL. 252, 2009).

Vi har tidligere vært inne på McGregors artikkel fra 1996, som var utgangspunktet for IFRS 16. Standarden ble ferdigstilt 20 år etter, i 2016. Til tross for at dette er en omfattende standard, må jeg si meg noe enig med en av respondentene som uttalte at «... *det har blitt brukt unødvendig mye arbeidskraft, tid og papir på alle disse høringene*» (CL 6, 2013). Det har blitt uttrykt fra flere brukere at det virker som at IASB og IFRS Stiftelsen søker etter en standard som møter alle brukernes behov gjennom disse høringene. En respondent mente at dette vil oppfattes for «... *investorer som at deres deltakelse ikke gir noen effekt*» (CL. 620, 2013). Dette kan indikere at det for brukere virker nytteløst å skal delta i høringsprosessene, noe som også kan forklare at regnskapsbrukere historisk sett har bidratt lite i slike prosesser (Durocher et al., 2006; Jonas & Young, 1998).

Gjennom vår empiri synes det å være en del misnøye, samt spørsmål til hvorfor standarden skal utbedres når det i enkelte brukergrupper, deriblant analytikere og investorer, synes å fungere slik som det er. For at en standard skal revideres, krever det at det medfører relevant og pålitelig informasjon for brukerne. IASB og IFRS Stiftelsen har gjennom prosessen argumentert for de valg som er tatt, men god dokumentasjon av brukernes ønsker om standarden har uteblitt. Gjennom denne prosessen og de utallige dokumentene som ligger tilgjengelig på deres nettsider, henvises det stadig til regnskapsbrukerne. Deriblant at investorer og analytikere har ønsket disse endringene. Men dokumentasjon på hvem og hvor mange det er tale om i disse artiklene og rapportene, har uteblitt. Denne prosessen kan man analysere IASB og IFRS Stiftelsens handlinger gjennom den *strategiske metoden* i legitimitetsteorien (Elsbach, 1994, referert i Suchman, 1995, s. 577). Det kan gjennom denne metoden virke som at IASB ønsker at deres eksterne interessenter skal oppfatte deres prosess som korrekt i måten det har blitt utført på. I realiteten er det gjennom forskning og artikler blitt avdekket at det foreligger tvil om legitimeringen som gjøres i disse prosessene, samt at det foreligger lite konkrete bevis som kan legitimere dette (Durocher et al., 2006; Young, 2006).

Denne legitimeringen kan man analysere videre ved å benytte Richardson og Eberleins (2011) analyse av standardsettingsprosessen. Gjennomgående legitimitet, kombinasjonen av tilførsels- og produksjonslegitimitet, er det viktigste for at en standardsetter skal kunne opprettholde sin legitimitet. Vi vil i det følgende analysere disse:

- Tilførselslegitimitet: Har brukerne en mulighet til å delta i standardsettingen for å påvirke og stemme i en beslutning?
- Produksjonslegitimitet: Kan regnskapsstandardens kvaliteter løse fremtidige problemer?

Ved tilførselslegitimitet har brukerne mulighet til å delta i form av høringssvar, men det hviler tvil i hvorvidt de har en mulighet til å stemme i avgjørelsene som tas til tross for muligheten for å avgi høringssvar. Det fremkommer av Burlaud og Colasse (2011) at dette er et inntrykk IASB skaper for sine interessenter. Dette på bakgrunn av at det ikke eksisterer et stemmesystem i standardforslag. Interessentteoriens «far», Freeman (1984), mente at det er essensielt for organisasjoner å opprettholde et godt forhold til sine interessenter. Det er derfor noe betenkelig at IASB og IFRS Stiftelsen, ikke legger mer til rette for at deres legitimitet opprettholdes. Man vet lite om påvirkningskraften brukernes høringssvar har, noe som også kan stamme fra at det historisk sett har vært lav deltakelse i slike prosesser fra brukerne (Durocher et al., 2006). Dersom man ser til vår teoretiske forankring, er det en generell oppfattelse blant brukere om at deres meninger ikke har noen innvirkning på resultatet av en regnskapsstandard (Durocher et al., 2006), noe som også delvis bekreftes i vårt første forskningsspørsmål ved at dette stemmer. Til syvende og sist er det IASB som har den avgjørende stemmen i beslutninger angående standardutarbeidelser (Burland & Colasse, 2011). Det er kanskje derfor IFRS 16 har fått mye kritikk også ved at brukernes ytringer ikke har blitt hørt. Dette gjelder spesielt de som har vært imot standarden og som alternativt ville ønsket mer noteopplysninger om leieavtaler fremfor en ny standard.

Vil IFRS 16 løse fremtidige problemer gjennom produksjonslegitimitet? Min personlige mening er ja. Dette på grunn av at det medfører større grad av synlighet i balansen enn tidligere. Dersom man ser til våre høringssvar, er det svært mange som er uenige. I kapittel 4 har vi gjennomgått IASBs argumentasjon om å *fremheve* de økonomiske virkelighetene i selskapene, som har vært vesentlig for IFRS 16 totalt sett. Dersom man skal konkludere på denne analysen, kan man si at IASB og IFRS Stiftelsen *ikke* oppfyller ønsket om en gjennomgående legitimitet med tanke på tilførselslegitimitet.

Et annet moment som man kan stille spørsmål til om denne prosessen, er brukernes meninger om kompleksiteten i standarden. IASB har selv argumentert med at de ønsket å forenkle tidligere standard som tidligere ble kritisert for å være for komplekse. Det er derfor noe

underlig at for eksempel i høringen i 2013 ble forslaget om å klassifisere leieavtaler som type A eller B. Gjennom de høringssvarene vi har sett på i kapittel 5, er dette det eneste punktet hvor de aller fleste har vært samstemte i et forslag bortsett fra et par stykker. Av disse kommentarene var det tydelig at dette ville komplisere standarden enda mer. Dette og den generelle uenigheten blant brukerne om denne standarden, samt tidsbruken som er benyttet på standarden, vekker en tvil hos meg om hvor legitim denne prosessen var. Det er forståelig at dette er en omfattende og vesentlig standard, men samtidig virker det som at det kan være mer som ligger bak denne prosessen. Dersom man ser til Sir David Tweedies ønske om at «...*en av mine store ambisjoner før jeg dør er å fly i et fly som er i et flyselskaps balanse*» (BDO Australia, u.å. (Fritt oversatt)), kan det tolkes som at standarden var bestemt på forhånd.

6.3 Hvilke kvaliteter ved regnskapet var de(t) viktigste?

I vårt tredje forskningsspørsmål vil vi gjennom en analyse se nærmere på hvilke egenskaper ved regnskapet som regnskapsbrukerne vektlegger opp mot IASBs synspunkter. Av vår teoretiske tilnærming vil vi benytte oss av teori om kvalitetskravene i regnskapet og brukerperspektivet. Dette vil analyseres opp mot vår institusjonsteori i kapittel 4 samt høringssvar som omtaler regnskapets egenskaper.

Regnskapets egenskaper er at informasjonen skal medføre beslutningsnytte og kunne benyttes til kontrollformål (Kvifte & Johnsen, 2008). Dette ved at informasjonen som fremkommer viser den økonomiske virkeligheten i et selskap gjennom de primære kvalitetskravene på en dekkende måte samt at det er relevant for brukerne. Det fremkommer av høringssvarene at det er noen gjennomgående kvalitetskrav. Blant høringssvarene som er mest positive og enige i høringforslagene, vektlegges dekkende fremstilling og synlighet. I høringssvarene argumenteres det fra en enkeltbruker at «... *synlighet i regnskapet er det viktigste for en investor*» (CL. 308, 2010) og at «... *vil gi et mer helhetlig bilde av et selskaps finansielle stilling*» (CL. 87 & 202, 2009). I motsatt retning vektlegges det av de som er uenige i forslagene at det *ikke* vil føre til en mer dekkende fremstilling og forståelse av balansen. Det argumenteres med at «... *bruksretter i balansen ikke vil øke en investors forståelse av balansen*» (CL. 49, 2009) og at «... *forslagene vil gi et feil bilde av den økonomiske virkeligheten i et selskap*» (CL. 18, 2013).

Formålet med IFRS 16 er at den skal reflektere den økonomiske virkeligheten i selskaper gjennom å synliggjøre balansen. I prosjektets begynnelse, ble det argumentert med at de

subjektive vurderingene som forelå i IAS 17 var en trussel mot regnskapets troverdighet. Det ble også argumentert med at standarden var vanskelig å forstå og påvirket beslutningsnyttens (McGregor, 1996; Nailor & Lennard, 2000). Det ble videre argumentert om brukernes behov for bedre informasjon om balansen som reflekterte den finansielle stillingen i selskaper, og en tydeligere standard. I høringssvarene i denne oppgaven vektlegges dette i positiv og negativ forstand, der flere mener kapitalisering *ikke* vil medføre beslutningsnytte og motsatt. Det fremkommer også svært delte meninger hvorvidt standarden vil medføre en dekkende fremstilling, og det argumenteres fra noen brukere at det vil gjøre balansen mer uklar.

Fra IASBs side har beslutningsnytte vært en lite argumenterende faktor gjennom høringene, sammenlignet med i begynnelsen av prosessen i 1996-2000. Det har vært mer fokus på brukernes informasjonsbehov, noe som i og for seg er svært likt beslutningsnytte. Det er likevel en forskjell på behov og nytte i denne sammenheng. Behov og nytte kan være så mangt, og kan være svært bredt. Det ble av to respondenter uttalt at forslagene minnet om en «onesize»-metode, og som derfor ikke ville egne seg for alle (CL. 287, 2009; CL. 102, 2013). For disse og mange andre respondenter, vil det derfor ikke dekke deres behov. Det er også individuelt hva som er beslutningsnyttig for den individuelle brukeren, fra deres perspektiv. Dette kan sees opp mot vår definisjon av brukerperspektivet; «*brukerperspektivet i regnskapsrapporteringen kan defineres som brukernes mening eller synspunkt om hvilken type av informasjon som er vesentlig for dem og som de anser som nødvendig...*» (CF, 2018; Jonas & Young, 1998; egenkomponert). Dette har store likheter med interessenteorien som vi har vært inne på tidligere, men i dette tilfellet er det mer definert.

De sekundære kvalitetskravene sammenlignbarhet, verifiserbarhet, aktualitet og forståelighet av informasjonen i regnskapet viktig (CF, 2018). Det er individuelt hvilken informasjon brukerne behøver, og i henhold til brukerperspektivet er det informasjon som «... *er vesentlig for dem og som de anser som nødvendig, og som dermed vil føre til redusert usikkerhet og et bedre informasjonsgrunnlag*» (CF, 2018; Jonas & Young, 1998; egenkomponert). Dersom man ser dette opp mot Mellempvik et al. (1988), hevdes det at det ikke foreligger nok forskning til at man kan trekke en konklusjon om det er sammenheng mellom regnskap og at det reduserer usikkerhet.

Gjennom denne prosessen hvor vi har sett på evolusjonen av standarden, er det dog særlig et kvalitetskrav som skiller seg ut – sammenlignbarhet. Blant de kriteriene som må oppfylles før

en standard revideres, er kvaliteten på standarden vesentlig. Det ble i dette argumentert med at standarden ville øke forståeligheten og sammenlignbarheten i regnskapsrapportene (IASB, 2006, pkt. 26-32). Det ble under denne vurderingen vektlagt at sammenlignbarhet var en viktig faktor med tanke på brukerne. Dette ved at det ville påvirke nøkkeltall i regnskapet som også ville medføre større grad av sammenlignbarhet mellom selskaper. Under høringsforslagene ble sammenlignbarhet også vektlagt i stor grad, men også formålet om brukernes forståelighet av selskapers kapitalstruktur.

I hørings svarene er sammenlignbarhet noe som også diskuteres. Det foreligger delte meninger hvorvidt forslagene vil medføre større grad av sammenlignbarhet. Blant våre brukergrupper er det analytikere og investorer som kommenterer dette mest. Deriblant hevder en investor at han synes det virker som at IFRS 16 er utarbeidet med formål om sammenlignbarhet (CL. 287, 2009). Det fremkommer i flere av hørings svarene at det ikke vil medføre sammenlignbarhet, og at det i noen tilfeller kan virke mot sin hensikt. Derimot er det flere som ser fordelene med standarden med tanke på sammenlignbarhet. Analytikerorganisasjonen CFA Instituttet utførte en undersøkelse på 288 av sine medlemmer. Dette resulterte i at 73% av disse mente at forslagene ville medføre større grad av sammenlignbarhet (CL. 620, 2013). Vår informant vektlegger også sammenlignbarhet som fordelene ved IFRS 16 på bakgrunn av at dette vil medføre mer relevant informasjon for brukerne.

Det er tydelig gjennom standardens prosess og hørings svarene, så er dekkende fremstilling, beslutningsnytte og sammenlignbarhet det viktigste. Dette i både positiv og negativ forstand. Dersom man ser til et utdrag av IFRS 16 sin definisjon står det følgende «...målet er å sikre at leietakere og utleiere gir oss relevant informasjon på en måte som er en tro gjengivelse av disse transaksjonene» (IFRS Foundation, 2016c). Dette kan indikerer at brukernes meninger samsvarer med standardens formål til tross for uenigheter. Gjennom denne klargjøringen av standardens formål og prinsippene bak som er «...å anerkjenne, måle, presentere og synliggjøre leiekontrakter» (IFRS Foundation, 2016c), gir det også mindre rom for tolkning. Vår informant uttalte at selskapene selv vet hvordan deres opplysninger skal presenteres for å gi en riktig fremstilling, samt at de vet hva som er beslutningsnyttig for sine brukere. Det er kanskje nettopp dette som også har medført mye kritikk til IAS 17. Dette ved at selskapene selv har bestemt hva som er beslutningsnyttig for sine brukere, noe som også medførte at regnskapet ikke ble fremstilt på en nøytral og dekkende måte.

Dersom man summerer sammen høringssvarene og standardprosessen, kan det tyde på at IFRS 16 i sin helhet omhandler det sekundære kvalitetskravet forståelighet. Dette ved at brukerne ønsker å forstå hva som ligger bak kapitalstrukturen, noe som krever ulik informasjon for de ulike brukergruppene vi har sett på. Gjennom dette kan man si at dette er en slags indre faktor for brukerne ved at dette omhandler deres brukerperspektiv. Dette ved at forståelsen for kapitalstrukturen ligger til grunn. Den andre faktoren dekkende fremstilling vil hjelpe til ved å oppfylle forståelsen ved at den økonomiske virkeligheten reflekteres. Den tredje faktoren sammenlignbarhet vil være til hjelp i beslutninger gjennom den dekkende fremstillingen. Dette er illustrert i figur 22 nedenfor.

Figur 22: Illustrasjon av kvalitetskravenes rolle i IFRS 16. Kilde: Egenkomponert og inspirert av Maslows Behovspyramide (snl.no, 1943).

6.3.1 Kvalitet kontra kostnad

En gjennomgående faktor blant høringssvarene er om standardens nytte overgår kostnaden. Det klart at man ikke kan oppnå fullstendig informasjon i finansmarkedene, noe som også har en sammenheng med kost-nytte betraktningen (Jonas & Young, 1998). IASB mente at IFRS 16 ikke ville medføre større kostnader sammenlignet med IAS 17. De innrømte likevel at det for noen selskaper ville medføre kostnader i form av datasystemer for å implementere forslagene (IASB, 2006). Det fremkommer av høringssvarene og vår informant at svært mange er i tvil om denne kostnadsvurderingen. Dette inkluderer også høringssvar som er positive til forslagene, men det stilles likevel spørsmål til kost-nytte-vurderingen. Det er imidlertid et vesentlig moment som ikke fremkommer i våre høringssvar eller i standardprosessen forøvrig i forbindelse med kost-nytte vurderingen: aktualitet.

Innledningsvis i denne oppgaven ble bakgrunnen for tema redegjort for. Det fremkommer av denne at leieavtaler som finansieringskilde blir mer vanlig, og dette har økt med 56,9% i løpet av en tiårsperiode (White Clarke Group, 2020). Dersom man videre ser dette opp mot andelen undervurderte leieavtaler på verdensbasis som utgjør 300 millioner dollar (tabell 4), er dette svært relevant i dag.

Dersom man skal summere opp dette tyder det at i tillegg til det primære kvalitetskravet dekkende fremstilling, har også de sekundære kvalitetskravene forståelse, aktualitet og sammenlignbarhet en vesentlig rolle i IFRS 16. Aktualitet er kanskje en underliggende faktor av kvalitetskravenes relevans, men det vurderes å være verdt å nevne likevel. IFRS er tydelig på at de ikke kan dekke alles informasjonsbehov (IFRS Foundation, 2016a). Dersom man skal vurdere dette opp mot prinsippal-agent-teorien, er kostnaden en liten pris å betale for at informasjonsgapet mellom brukerne og selskapene reduseres. Men kostnaden tilfaller selskapene.

7.0 Konklusjon

I dette avsluttende kapitlet vil vi besvare oppgavens problemstilling:

«Hvordan ivaretok IASB brukernes meninger under høringsprosessen av IFRS 16?».

For å kunne gi en konklusjon, vil vi først presentere de funn som er gjort i våre tre forskningsspørsmål:

1. *Hvilke regnskapsbrukere var målgruppen for IFRS 16?*
2. *Hvor legitim var standardsettingsprosessen av IFRS 16?*
3. *Hvilke kvaliteter ved regnskapet var de(t) viktigste?*

7.1 Hvilke regnskapsbrukere var målgruppen for IFRS 16?

Våre funn viser at IASB og IFRS forøvrig har mange regnskapsbrukere utover sine primærbrukere som ønsker å påvirke til sin fordel. De funn som er gjort i vår CIG-analyse viste dog ingen klar tendens om noen regnskapsbrukere hadde mer innflytelse enn andre, men vår analyse kan tyde på at denne standardprosessen skaper et inntrykk av at regnskapsbrukernes meninger er viktigere enn hva de i realiteten er. Det synes å virke som at det være noen motstridende meninger mellom IASB og IFRS Stiftelsen med tanke på hvem regnskapsbrukeren er. I følge IFRS Stiftelsens formål som er det å handle på vegne av offentlighetens interesser samt gjennom standardprosessen forøvrig, kan det tyde på at «andre brukere» var en viktig målgruppe for utarbeidelsen av standarden. Dette for å redusere den underliggende faktoren *usikkerhet* som synes å være en vesentlig faktor for blant annet disse brukerne.

7.2 Hvor legitim var standardsettingsprosessen av IFRS 16?

I oppgavens innledning var vi inne på kritikken mot IASB og IFRS Stiftelsen. Det kan tyde på at mye av denne kritikken er rettmessig. Det foreligger lite bevis som viser at standarden har sitt utgangspunkt fra brukernes ønsker og behov som IASB og IFRS Stiftelsen har uttalt, noe som også bekrefter Youngs (2006) uttalelser om dette. Dette til tross for at flere av høringssvarene vi har benyttet har ønsket denne standarden. Det kan gjennom denne prosessen virke som at standardens formål var fastslått på forhånd, noe som kan ha en sammenheng med politikken og lobbyvirksomheten som ligger bak slike

standardsettingsprosesser (Pelger, 2015; Arnold, 2009; Ram & Newberry, 2013).

I vår analyse av den gjennomgående legitimiteten av prosessen, foreligger det tvil om hvorvidt brukernes meninger har en betydning i en slik prosess da det ikke eksisterer noe offentlig system for at regnskapsbrukere kan avgi sin stemme, samt at IASB uansett har det siste ordet i slike beslutninger (Burland & Colasse, 2011). Det fremkommer av noen av våre høringssvar at det kan virke nytteløst for brukerne å uttrykke sine synspunkter når det stadig kommer nye forslag. Det fremstår (for meg) som at IASB og IFRS Stiftelsen har vært uklare og ubesluttsomme i prosessen, samt at det i noen tilfeller ikke er klart hva som var standardens utgangspunkt: å redusere kompleksiteten og strukturingsmulighetene. Det kommer likevel til dels frem at IASB og IFRS Stiftelsen ønsker at deres standardprosess skal oppfattes legitim ved at regnskapsbrukerne inkluderes, noe de synes å ikke lykkes med.

7.3 Hvilke kvaliteter ved regnskapet var de(t) viktigste?

Det viktigste formålet ved IFRS 16 var at det skulle gi brukerne en dekkende fremstilling av regnskapet, noe som også brukerne fremla gjennom sine synspunkter i både positiv og negativ forstand. Gjennom denne prosessen og høringssvarene tyder det på at de sekundære kvalitetskravene har hatt en større betydning enn antatt. Dette ved at sammenlignbarhet var den utslagsgivende faktoren for standarden og det som ble vektlagt av brukerne. Dette som et resultat av den økende graden av leieavtaler som finansieringskilde, som er høyst aktuelt.

Det sekundære kvalitetskravet aktualitet er også viktig for IFRS 16, og er et godt argument for standardens kost-nytte-betraktning i form av at informasjonsgapet mellom regnskapsbruker og selskapene reduseres. Det virker likevel som at den underliggende og viktigste faktoren for IFRS 16 er regnskapsbrukernes forståelighet. Dette i form av at man i større grad ønsker å forstå hvordan selskaper er finansiert da dette har vært svært uklart tidligere. Etter min mening vil forståelighet forbli en viktig faktor i regnskapsstandarder og standardsetting forøvrig. Dette for at regnskapsbrukerne skal kunne oppleve større grad av beslutningsnytte også i framtiden i lys av den økte graden av internasjonal handel.

7.4 Konklusjon

Denne studien tyder på at det foreligger et legitimitetsproblem for IASB og IFRS Stiftelsen med tanke på regnskapsbrukernes meninger. Det er mulig for brukerne å ytre sine meninger, men denne studien kan bekrefte Burlaud og Colasses (2011) teori om at dette er et inntrykk standardsetterne skaper for sine interessenter. Som vi har sett i vår CIG-analyse, viser denne at de som er enige eller delvis enige i forslagene, er også de som oppnår innflytelse. Det er foreligger imidlertid tvil om hvorvidt dette stemmer.

Denne studien tyder også på at det er noe motstridende og uklare meninger innad i IASB og IFRS Stiftelsen om hvem standarden er utformet for. Etter å ha studert denne prosessen, tyder det på at denne er utformet for regnskapsbrukere som har liten kjennskap til leieavtaler som finansieringskilde. Det ble i standardens begynnelse innledet med at usikkerheten om leieavtaler lå til grunn for denne, og som også høringsforslagene har vært preget av.

For å konkludere på oppgavens problemstilling om «*hvordan ivaretok IASB brukernes meninger under høringsprosessen av IFRS 16?*», har de ut fra vår empiri og analyse delvis gjort det. Dette med tanke på vektleggingen i høringsforslagene og høringsvarene om større grad av forståelse av selskapers kapitalstruktur, noe som også vil dekke et bredt spekter av regnskapsbrukere sin nytte av IFRS 16. Samt andelen av de som var enige og delvis enige i forslaget om å utarbeide IFRS 16 totalt sett. Dette utgjorde 41 av 71 hørings svar.

Til tross for kritikken mot prosessen og standarden, har standarden (etter min mening) fungert etter sin hensikt ved at prinsipal-agent-forholdet mellom regnskapsbrukere og selskaper, har blitt redusert. Dette ved at det ikke lengre er selskapene som avgjør hvilken informasjon som er beslutningsnyttig for regnskapsbrukerne, og som dermed vil redusere usikkerhet i form av brukernes forståelse for kapitalstrukturen. Det kan tenkes at dette kan motbevise Mellemvik, Monsen og Olsons (1988) påstand om at *det ikke foreligger god nok forskning på at det er en sammenheng mellom regnskap og at det fører til redusert usikkerhet*.

7.5 Oppgavens begrensninger

I denne oppgaven har vi tatt for oss et begrenset utvalg av brukere, samt hørings svar i de brukerkategoriene som er definert. Dette vil derfor ikke være representativt og

generaliserende for at man kan trekke slutninger for hele brukerspekteret som sådan. Dette har også en sammenheng med oppgavens tidsbegrensning, samt at jeg har jobbet på denne alene som gjør at arbeidsmengden i seg selv er stor. Det er også en risiko for at jeg som oppgaveforfatter har mistolket høringssvarene som danner grunnlaget for oppgavens konklusjon.

7.6 Forslag til videre forskning

Funnene som er gjort i denne oppgaven synes jeg er interessante. Dette kan man bygge videre på ved å utføre en lignende studie, men i større omfang. Det hadde derfor vært interessant å innhente mer primærdata i form av intervjuer av regnskapsbrukere som påvirkes av IFRS. Dette for å få et bedre innblikk i hvordan IFRS Stiftelsen og IASB blir oppfattet av brukerne. Det hadde også vært interessant å forske videre på hvordan politikk påvirker standardsetting, da dette er et lite utforsket område (Chua & Taylor, 2007; Skinner, 2008; Pelger, 2015). Det hadde også vært interessant å sett på om IASB og IFRS Stiftelsens interesser kan oppnå større grad av innflytelse ved å gi finansielle bidrag.

Litteraturliste

Allini, A., Aria, M., Macchioni, R. & Zagaria, C. (2018). Motivations behind users' participation in the standard-setting process: Focus on financial analysts. *Journal of Accounting and Public Policy*, 37, 207-226. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2018.04.002>

Arnold, P.J. (2009), "Global financial crisis: the challenge to accounting research", *Accounting, Organizations and Society*, 34(6-7), 803-809. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.aos.2009.04.004>

Bamber, M. & McMeeking, K. (2015). An examination of international accounting standard-setting due process and the implications for legitimacy. *The British Accounting Review*, 2016 (48), 59-72. Doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.bar.2015.03.003>

BDO Australia. (u.å.). New lease standard requires virtually all leases to be capitalised on the balance sheet. Hentet 26.november 2020 fra <https://www.bdo.com.au/en-au/accounting-news/accounting-news-february-2016/new-leases-standard>

Belzile, R., Fortin, A. & Viger, C. (2006), "Recognition versus disclosure of stock option compensation: an analysis of judgements and decisions of nonprofessional investors", *Canadian Accounting Perspectives*, 5(2), 147-79. Doi: <https://doi.org/10.1506/E794-16WU-7K4P-HJQ3>

Bernhoft, A. C., Kvifte, S.S. & Røsok, K.O. 2018. *IFRS i Norge – en håndbok*. (8. Utg). Bergen: Fagbokforlaget

Bhimani, A., Bond, D. & Sivabalan P. 2019. Does greater user representation lead to more user focused standards? An empirical investigation of IASB's approach to standard setting. *Journal of accounting and Public Policy*, 38(2), 65-88. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2019.02.004>

Burlaud, A. & Colasse, B. (2011), "International accounting standardisation: is politics back?", *Accounting in Europe*, 8(1), 23-47. Doi: <http://dx.doi.org/10.1080/17449480.2011.574412>

Chua, W. F. & Taylor, S. L. (2007). The rise and rise of IFRS: An examination of IFRS diffusion. *Journal of Accounting and Public Policy*, 28, 462-473. Doi: 10.1016/j.jaccpubpol.2008.09.004

Conceptual Framework (CF). (2018). *Conceptual Framework for Financial Reporting*. IFRS Foundation Publications Department: London.

Deegan, C. (2014). *Financial Accounting Theory*. (4. utg.). McGraw-Hill Education: Australia.

De Nasjonale Forskningsetiske Komiteene. (2019, 23. mai). *Veiledning for forskningsetisk og vitenskapelig vurdering av kvalitative forskningsprosjekt innen medisin og helsefag*. Hentet fra <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/med-helse/vurdering-av-kvalitative-forskningsprosjekt-innen-medisin-og-helsefag/>

Donaldson, T. & Preston, L. E. (1995). The Stakeholder Theory of the Corporation: Concepts, Evidence, and Implications. *Academy of Management Review*, 20(1), 65-91. Hentet fra: <http://www.jstor.com/stable/258887>

Durocher, S., Fortin, A. & Côté, L. (2006). Users' participation in the accounting standard-setting process: A theory-building study. *Accounting, Organizations and Society*, 32(1-2), 29-59. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.aos.2006.03.004>

Durocher, S. (2009). The future of interpretive accounting research: The contribution of McCracken's (1988) approach. *Qualitative Research in Accounting & Management*, 6(3), 137-159. <https://doi.org/10.1108/11766090910973902>

Durocher, S. & Gendron, Y. (2011). IFRS: On the Docility of Sophisticated Users in Preserving the Ideal of Comparability. *European Accounting Review*, 20(2), 233-262, DOI: 10.1080/09638181003687869

Durocher, S., Fortin, A., Allini, A. & Zagaria, C. (2019). Users' legitimacy perceptions about standard- setting. *Accounting and Business Research*, 49(2), 206-243.

<https://doi.org/10.1080/00014788.2018.1526664>

Easterby-Smith, M., Thorpe, R., Jackson, P. R. & Jaspersen, L. J. (2018). *Management & business reaserch*. (6. utg.). SAGE Publications Ltd.: London

Elsbach, K. (1994). Managing Organizational Legitimacy in the California Cattle Industry: The Construction and Effectiveness of Verbal Accounts. *Administrative Science Quarterly*, 39(1), 57-88. Doi:10.2307/2393494

Ernst & Young. (2019, 19.desember). Applying IFRS - A closer look at IFRS 16 Leases. Hentet fra: https://www.ey.com/en_gl/ifrs-technical-resources/applying-ifrs-a-closer-look-at-ifrs-16-leases

Freeman, R. (2010). *Strategic Management: A stakeholder approach*. Cambridge University Press: Cambridge. Doi: 10.1017/CBO9781139192675.

Georgiou, G. (2002). Corporate non-participation in the ASB standard-setting process. *European Accounting Review*, 11(4), 699–722. Doi: 10.1080/0963818022000001028

Georgiou, G. (2010). The IASB standard-setting process: Participation and perceptions of financial statement users. *The British Accounting Review*, 42, 103-118. Doi: 10.1016/j.bar.2010.02.003

Ginzel, L. E., Kramer, R. M. & Sutton, R. I. (1993). Organizational impression management as a reciprocal influence process: The neglected role of the organizational audience. *Research in Organizational Behavior*, 15, 227-266.

Hagelia, M. (2015, 31. januar). Forskerspråk. Hentet fra: <https://medium.com/@mhagelia/forskersprak-d259829b32b>

Hansen, T. B. (2011). Lobbying of the IASB: An Empirical Investigation. *Journal of International Accounting Research*, 10(2), 57-75. DOI: 10.2308/jiar-10078

Hardy, C., 1994. *Managing Strategic Action: Mobilizing Change*. SAGE Publications Ltd.: London

IFRS Foundation. u.å. About us. Hentet 12.april 2020 fra <https://www.ifrs.org/about-us/>

IASB. (2006). Agenda proposal – Leasing (Agenda Paper 9A). Hentet 12. april 2020 fra https://cdn.ifrs.org/-/media/project/leases/project-proposal/obnotes_lp0607ob09a.pdf

IFRS Foundation. (2007). Comment letters (CL) Discussion paper IFRS 17. Hentet 13. april 2020 fra <https://www.ifrs.org/projects/2017/insurance-contracts/comment-letters-projects/dp-preliminary-views-on-insurance-contracts/#comment-letters>

IFRS Foundation. (2008). Comment letters (CL) Discussion paper IFRS 15. Hentet fra <https://www.ifrs.org/projects/2015/revenue-from-contracts-with-customers/comment-letters-projects/dp-revenue-recognition/#comment-letters>

IASB. (2009a). Snapshot : Leases – preliminary views. Publications department: London. Hentet fra: <https://cdn.ifrs.org/-/media/project/leases/discussion-paper/educational-materials/dp-snapshot-leases-march-2009.pdf>.

IASB. (2009b). Discussion paper: Leases – preliminary views. IASC Foundation Publications Department : London. Hentet fra : <https://cdn.ifrs.org/-/media/project/leases/discussion-paper/published-documents/dp-leases-preliminary-views-march-2009.pdf>

IASB. (2009c). Comment letter summary. Hentet fra : <https://cdn.ifrs.org/-/media/feature/meetings/2009/september/iasb/leases-09-09-b06aobs.pdf>

IFRS Foundation. (2009a). Comment letters (CL) Discussion paper. Hentet fra: <https://www.ifrs.org/projects/2016/ifrs-16-leases/comment-letters-projects/dp-preliminary-views-on-leases/#comment-letters>

IFRS Foundation. (2010). Basis for conclusions on Exposure Draft – Leases. IFRS Foundation Publications Department: London. Hentet fra <https://cdn.ifrs.org/-/media/project/leases/exposure-draft/published-documents/ed-leases-basis-for-conclusions.pdf>

IFRS Foundation. (2010a). Exposure draft – leases. Hentet fra : <https://cdn.ifrs.org/-/media/project/leases/exposure-draft/published-documents/ed-leases-august-2010.pdf>

IFRS Foundation. (2010b). Exposure Draft – Basis for conclusions. Hentet fra: <https://cdn.ifrs.org/-/media/project/leases/exposure-draft/published-documents/ed-leases-basis-for-conclusions.pdf>

IFRS Foundation. (2010c). Snapshot : leases. Hentet fra : <https://cdn.ifrs.org/-/media/project/leases/exposure-draft/educational-materials/ed-snapshot-leases-august-2010.pdf>

IFRS Foundation. (2010d). Comment letters (CL) Exposure draft. Hentet fra : <https://www.ifrs.org/projects/2016/ifrs-16-leases/comment-letters-projects/ed-leases/#comment-letters>

IFRS Foundation. (2010e). Comment letters (CL) Exposure draft IFRS 15. Hentet fra: <https://www.ifrs.org/projects/2015/revenue-from-contracts-with-customers/comment-letters-projects/ed-revenue-from-contracts/#comment-letters>

IFRS Foundation. (2010f). Comment letters (CL) Exposure draft IFRS 17. Hentet fra <https://www.ifrs.org/projects/2017/insurance-contracts/comment-letters-projects/ed-insurance-contracts/#comment-letters>

IFRS Foundation. (2011). Comment letter summary – main issues IFRS 16. Hentet fra : <https://cdn.ifrs.org/-/media/feature/meetings/2011/january/joint-iasb-fasb/leases0111b05aobs.pdf>

IFRS Foundation. (2011b). Comment letters (CL) Revised exposure draft IFRS 15. Hentet fra <https://www.ifrs.org/projects/2015/revenue-from-contracts-with-customers/comment-letters-projects/revised-ed-revenue-from-contracts/#comment-letters>

IFRS Foundation. (2011c), *IFRSs as the Global Standards: Setting a Strategy for the Foundation's Second Decade*. IFRS Foundation: London. Hentet fra: <https://www.fsa.go.jp/inter/etc/20120213-1/04.pdf>

IFRS Foundation. (2013a). Summary of feedback on the 2013 ED. Hentet fra :
<https://cdn.ifrs.org/-/media/feature/meetings/2013/november/iasb/leases/ap3a-leases-summary-of-feedback.pdf>

IFRS Foundation. (2013b) Revised Exposure Draft – basis for conclusions. Hentet fra:
<https://cdn.ifrs.org/-/media/project/leases/revised-ed/published-documents/ed-leases-basis-for-conclusions-may-2013.pdf>

IFRS Foundation. (2013c). Comment letters (CL) Revised exposure draft IFRS 16. Hentet fra : <https://www.ifrs.org/projects/2016/ifrs-16-leases/comment-letters-projects/revised-ed-leases/#comment-letters>

IFRS Foundation. (2013d). Snapshot : leases. Hentet fra : <https://cdn.ifrs.org/-/media/project/leases/revised-ed/educational-materials/ed-snapshot-leases-may-2013.pdf>

IFRS Foundation. (2013e). Comment letters (CL) Revised exposure draft IFRS 17. Hentet fra <https://www.ifrs.org/projects/2017/insurance-contracts/comment-letters-projects/revised-ed-insurance-contracts/#comment-letters>

IFRS Foundation. (2016a). Due Process Handbook IFRS 16. Hentet fra: <https://cdn.ifrs.org/-/media/feature/about-us/legal-and-governance/constitution-docs/due-process-handbook.pdf?la=en>

IFRS Foundation. (2016b). Project summary and feedback statement. IFRS Foundation: London. Hentet fra <https://www.ifrs.org/-/media/project/leases/ifrs/published-documents/ifrs16-project-summary.pdf>

IFRS Foundation. (2016c). IFRS 16 - Leases. IFRS Foundation Publications Department: London

IFRS Foundation. (2016d). Effects analysis – IFRS 16 leases. IFRS Foundation Publications Department: London. Hentet fra <https://cdn.ifrs.org/-/media/project/leases/ifrs/published-documents/ifrs16-effects-analysis.pdf>

IFRS Foundation. (2017). *Annual report 2017*. Hentet fra <https://cdn.ifrs.org/-/media/feature/about-us/funding/2017/annual-report-2017.pdf>

IFRS Foundation. (2018). *Annual report 2018*. Hentet fra <https://cdn.ifrs.org/-/media/feature/about-us/funding/2018/annual-report-2018.pdf>

IFRS Foundation. (2019). *Annual report 2019*. Hentet fra <https://cdn.ifrs.org/-/media/feature/about-us/funding/2019/ifrs-ar2019.pdf>

Johannessen, A., Christoffersen, L. & Tufte, P. A. 2011. *Forskningsmetode for økonomisk-administrative fag*. (3.utg.). Oslo: Abstrakt Forlag.

Johnson, S. B., & Solomons, D. (1984). Institutional legitimacy and the FASB. *Journal of Accounting and Public Policy*, 3(3), 165-183. Doi: [https://doi.org/10.1016/0278-4254\(84\)90015-2](https://doi.org/10.1016/0278-4254(84)90015-2)

Jonas, G. J., & Young, S. J. (1998). Bridging the gap: Who can bring a user focus to business reporting? *Accounting Horizons*, 12(2), 154-159. Hentet fra: <https://search-proquest-com.ezproxy.nord.no/docview/208898685?accountid=26469>

Jorissen, A., Lybaert, N. & Van de Poel, K. (2006). Lobbying towards a global standard setter – do national characteristics matter? An analysis of the comment letters written to the IASB. *International accounting: standards, regulations and financial reporting*. Amsterdam: Elsevier.

Jorissen, A., Lybaert, N., Orens, R. & Van Der Tas, L. (2012). Formal Participation in the IASB's Due Process of Standard Setting: A Multi-issue/Multi-period Analysis. *European Accounting Review*, 21(4), 693-729, DOI: 10.1080/09638180.2010.522775

Kints, R.V. & Spoor, L. (2019). Leases on balance, a level of playing field? *Advances in accounting*, 44, 3-9. Doi : <https://doi.org/10.1016/j.adiac.2018.11.001>

Kvifte, S.S. & Johnsen, A. (2008). *Konseptuelle rammeverk for regnskap*. (2. Utg.). Fagbokforlaget: Bergen.

Kvifte, S. S. & Hansen, P. M. (2015). «Alle» leieavtaler i balansen. *Revisjon og regnskap*, 4, 24-26. Hentet fra <https://www.revregn.no/asset/pdf/2015/4-24-6.pdf>

Larson, R., Herz, P. & Kenny, S. (2011). academics and the development of IFRS: an invitation to participate. *JOURNAL OF INTERNATIONAL ACCOUNTING RESEARCH American Accounting Association*. 10(2), 2011, 97–103. DOI: 10.2308/jiar-10082

Lindblom, C. K. (1993). *The implications of organisational legitimacy for corporate social performance and disclosure*. Critical Perspectives on Accounting Conference, New York.

Maines, L.A. & McDaniel, L.S. (2000). Effects of comprehensive-income characteristics on nonprofessional investors' judgments: the role of financial-statement presentation format. *The Accounting Review*, 75(2), 179-207. Doi: 10.2308/accr.2000.75.2.179

Markus, M. & Pfeffer, J. (1983). Power and the design and implementation of control systems. *Accounting, Organizations and Society*, 8(2-3), 205-218. Doi: [https://doi.org/10.1016/0361-3682\(83\)90028-4](https://doi.org/10.1016/0361-3682(83)90028-4)

Mathisen, J. (2008, 18. mars). Positivism. Hentet fra: <https://sykepleien.no/forskning/2009/03/positivisme>

McGregor, W. (1996). Accounting for leases: a new approach. *Financial accounting series*, 163-a. Hentet fra: <https://cdn.ifrs.org/-/media/project/leases/project-proposal/fasbsr-1996-leases-new-approach.pdf>

McKee, A. J., Williams, P. F., & Frazier, B. K. (1991). A case study of accounting firm lobbying: advice or consent. *Critical Perspectives on Accounting*, 2, 273–294. Doi: [https://doi.org/10.1016/1045-2354\(91\)90014-5](https://doi.org/10.1016/1045-2354(91)90014-5)

Mellemvik, F., Monsen, N. & Olson, O. (1988). Functions of accounting – a discussion. *Scandinavian Journal of Management*, 4(3-4), 101-119. Doi: [https://doi.org/10.1016/0956-5221\(88\)90003-6](https://doi.org/10.1016/0956-5221(88)90003-6)

Nailor, H. & Lennard, A. (2000). Leases: Implementation of a new approach. *Financial accounting series*, 206-a. Hentet fra: <https://cdn.ifrs.org/-/media/project/leases/project-proposal/fasbsr-2000-leases-implementation-of-new-approach.pdf>

Nielsen, E. H. & Rao, M. V. H. (1987). The strategy-legitimacy nexus: A thick description. *Academy of Management Review*, 12, 523-533. Doi: <https://doi.org/10.5465/amr.1987.4306567>

Norwegian Air Shuttle ASA. (2019). *Interim report: Norwegian Air Shuttle ASA – fourth quarter and full year 2019*. Hentet fra: <https://www.norwegian.no/globalassets/ip/documents/about-us/company/investor-relations/reports-and-presentations/interim-reports/interim-report-q4-2019.pdf>

Oates, B. J. (2006). *Researching information systems and computing*. SAGE publications Ltd: London.

Pelger, C. (2015). Practices of standard-setting – An analysis of the IASB's and FASB's process of identifying the objective of financial reporting. *Accounting, Organizations and Society*, 50, 51-73. Doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.aos.2015.10.001>

Perrow, C. (1970). *Organizational analysis: A sociological view*. Belmont, California: Wadsworth.

Puro, M. (1985). Do large accounting firms collude in the standard-setting process? *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 8(3), 165–177.

Ram, R. & Newberry, S. (2013), “*IFRS for SMEs: the IASB's due process*”, *Australian Accounting Review*, 23(1), 3-17. Doi: <https://doi.org/10.1111/j.1835-2561.2012.00174.x>

Richardson, A. & Eberlein, B. (2011). Legitimizing Transnational Standard-setting: The case of the international accounting standards board. *Journal of Business Ethics*, 98(2), 217-245. Doi: 10.1007/s10551-010-0543-9

Rosenblad, S. C. & Skar, K. G. (u.å.). IASB har endelig vedtatt IFRS 16 leieavtaler. Deloitte. Hentet 25.april 2020 fra <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/no/Documents/audit/IASB-har-vedtatt-ny-IFRS-16-om-leieavtaler.pdf>

Schalow, M. C. (1995). Participation choice: the exposure draft for postretirement benefits other than pensions. *Accounting Horizons*, 9(1), 27–41.

Skinner, D., 2008. Discussion of “The implications of unverifiable fair-value accounting: Evidence from the political economy of goodwill accounting”. *Journal of Accounting and Economics*, 45, 282–288. Doi: 10.1016/j.jacceco.2007.11.005

Sobel, J. (1993). Information Control in the Principal-Agent Problem. *International Economic Review*, 34(2), 259-269. Doi: 10.2307/2526911

Stenheim, T., Sundkvist, C. H. & Opsahl, A. (2017). Hva menes med regnskapskvalitet? *Magma*, 1, 64-68. Hentet fra: <https://www.magma.no/hva-menes-med-regnskapskvalitet1>

Store norske leksikon. (2020). Abraham Maslow – Behovspyramide. Hentet 20.november 2020 fra https://snl.no/Abraham_Maslow

Suchman, M. C. (1995). Managing legitimacy: Strategic and institutional approaches. *The Academy of Management Review*, 20(3), 571-610. Doi: <https://doi.org/10.2307/258788>

Sund, P. (2013). utfordringer for utleier og leietaker: Leasing – regnskap og skatt. *Revisjon og regnskap*, 4, 52-59. Hentet fra <https://www.revregn.no/asset/pdf/2013/4-52-9.pdf>

Tandy, P. R., & Wilburn, N. L. (1992). Constituent participation in standard-setting: The FASB's first 100 statements. *Accounting Horizons*, 6(2), 47-58. Hentet fra <https://search-proquest-com.ezproxy.nord.no/docview/208913542?accountid=26469>

Veggeland, N. (2019, 6. november). Positivism som ideologi. Hentet fra:
<https://www.forskerforum.no/positivisme-som-ideologi/>

Vigdel, L. R. (2017). Leasing: Ny IFRS regnskapsstandard. *Magma*, 1, 38-45. Hentet fra
<https://www.magma.no/leasing-ny-ifrs-regnskapsstandard>

Wang, H. (2010). Factor analysis of corporate environmental responsibility. *Environ Dev Sustain*, 12, 481-490. Doi: <https://doi.org/10.1007/s10668-009-9206-3>

Weetman, P., Davis, E. S., & Collins, W. (1996). Lobbying on accounting issues – preparer/user imbalance in the case of the operating and financial review. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 9(1), 59–76. DOI: 10.1108/09513579610109978

White Clarke Group. (2020). Global leasing report. Hentet 4.mai 2020 fra
https://pages.whiteclargroup.com/rs/187-PFS-866/images/WCG%20Global%20Leasing%20Report_2020.pdf?mkt_tok=eyJpIjoiT1RGaVl6RXpOekE0WTJJMSIsInQiOiJiY3c5R05ObXpHSnRoTlJ3N0Q1NUsyncG80QkRUbUs5enBsRHNFaFdkc2swa0xpOUJJNExQSkNidGQzK1dcL3BnSUN0Um0xcWo4ZmFrSGZZakFEQVhxZ0xlemtSRIRhOG1nK2VHYytDRDROaWpcLzA3dnNcL1pSMUZBbHhWR2V5cklOX C8ifQ%3D%3D

Wingard, C., Bosman, J. & Amisi, B. (2016). The legitimacy of IFRS: An assessment of the influences on the due process of standard-setting. *Meditati Accountancy Research*, 24(1), 134-156. Doi: 10.1108/MEDAR-02-2014-0032

Young, J. J. (2006). Making up users. *Accounting, Organizations and Society*, 31(6), 579-600. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.aos.2005.12.005>

Vedlegg

Vedlegg 1 - intervjuguide

1. Viktigheten av innføring av IFRS 16 - hvorfor og viktig for hvem

- Hva er dine tanker rundt implementeringen av IFRS 16? Hvilke fordeler og ulemper ser du?
- Hvem har, etter din mening, mest nytte av denne implementeringen?

2. IFRS 16 og vurdering av regnskapskvalitet

- Innføringen av IFRS 16 var ment for å øke sammenlignbarheten mellom selskaper, hva er din mening om dette?
- Hvordan anser du risikoen for at enkelte selskaper vil tilpasse leieavtaler slik at de ikke blir innregnet i balansen?
- Ser du noen problemstillinger som man bør være klar over men som ikke fanges opp av selskapene og brukerne av regnskapet?

3. IFRS 16 og kvalitet i beslutning

- Synes du at denne innføringen gir en mer korrekt(pålitelig) presentasjon av regnskapet og selskapet i forhold til før?
- Hvilke effekter ser du som er et resultat av IFRS 16?
- Fra ditt synspunkt, hvordan påvirkes(konsekvens) brukernes beslutninger av IFRS 16?
- Mener du at innføringen er relevant for brukerne av regnskapet?

4. IFRS 16 og potensiell konsekvens for selskapene på børsene

- Hvilke utfordringer har du sett ved implementeringen av IFRS 16?
- Tror du enkelte selskaper har blitt mindre attraktive å investere i etter denne implementeringen?

- Hvilke andre utfordringer ser du for selskapene og brukerne av regnskapet som følge av denne implementeringen?